

A black and white close-up photograph of typewriter keys, with a central key clearly marked with the number '1'. The keys are arranged in a grid, and the background is softly blurred. The entire image is framed by a thick blue border.

Analiza štampanih medija u Srbiji
Okotbar - Decembar

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

04|2016

Godina 2, Broj 4/2016
ISSN 2406-2707

Analiza štampanih medija u Srbiji
Oktobar - Decembar

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

04|2016

MEDIJAMETAR

KVARTALNI MEDIJAMETAR
Analiza štampanih medija u Srbiji
Godina II, Broj 4/2016
ISSN 2406-2707

Izdavač
Institut za javnu politiku Beograd
Kneza Miloša 68
E-mail: office@ijp.rs
Web: www.ijp.rs

Za izdavača
Vladimir Popović

Urednici
Vladimir Popović
Velimir Čurgus Kazimir

Redakcija
Milana Brisić
Vladimir Abramović
Aleksandra Milićević
Marija Benke

Dizajn korica i priprema za štampu
Pavle Farčić

Štampa
Instant System Beograd

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

659.3

KVARTALNI medijametar: analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Vladimir Popović, Velimir Čurgus Kazimir. - God. 1, br. 1 (2015)- . - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Instant System). - 24 cm

Tromesečno. Ima izdanje na drugom jeziku: Quarterly mediameter = ISSN 2406-274X
ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar
COBISS.SR-ID 215060236

Sadržaj

- 1** Velimir Čurgus Kazimir:
UVOD
- 2** Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK
- 3** Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA
- 4** Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA
- 5** **O AUTORIMA**

Newsweek

Madam Zeljka: Moj život... Užas!

SUDAR SONJE BISERKO I NATASE KANDIĆ

KANDIĆ

Šta to krije Hilari Klinton?

Želim da vodim Olimpijski komitet

VREME

INTERVJU: DRAGAN ŠUTANOVAC

JALITI ŠOU CENARISTA IZ VLADE

1

Uvod

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR

UVOD:

Od izbora do izbora

Sa poslednjim kvartalom (septembar – decembar) 2016. godine, ne samo da smo zaokružili celu godinu, nego smo dobili i mnogo precizniju i jasniju predstavu uloge i značenja dnevne štampe u Srbiji. Politika ima apsolutni prioritet i dominaciju nad svim drugim temama i oblastima svakodnevice. To što se u Srbiji vode predizborne kampanje daleko pre raspisivanja samih izbora istovremeno je znak izuzetne ispolitizovanosti samih medija, ali i izrečenih i neizrečenih očekivanja same javnosti. O tome najrečitije svedoči i čitanost novina sa ovakvom uređivačkom politikom, koja očigledno ne pada.

Odnos prema temama iz regiona je kontinuirano negativan, i ne zavisi samo od redovnih memorijalnih manifestacija poput "Srebrenice" i "Oluje". Iako mediji u Srbiji, naravno, ne vode spoljnu politiku, oni sigurno veoma utiču na formiranje javnog mnjenja i očekivanja javnosti usmerenih ka donosiocima odluka. Zanimljivo je da se uporedo sa kvarenjem odnosa prema regionu pojačava prisustvo tema vezanih za pravosuđe, policiju i kriminal. Kriminalni zapleti i njihovi protagonisti dobijaju neopravdano veliki publicitet.

U takvoj konstelaciji tema i interesovanja teško je pronaći aktere koji imponuju svojom doslednošću i čvrstim moralnim i principijelnim stavovima. Ako i postoje, oni su najčešće obojeni tendencioznim političkim učitavanjima. Novinari imaju sve manje vere u ono što rade, jer to rade bez pravog odjeka. Senzacije traju sve kraće, bez obzira što se čini da su sve jače.

Ono što karakteriše celu 2016. godinu je činjenica da četvrtina tekstova objavljenih na naslovnica za temu ima različite zaplete iz političkog života, koji su najčešće, direktno ili indirektno, povezani sa serijskim izbornim procesima. Sve drugo je potisnuto, teme povezane sa ekonomijom, kulturom, teme od društvenog značaja... čak i izbori koji se dešavaju oko nas, poput onih američkih, unutar medijskog diskursa dnevnih novina u Srbiji imaju samo jedan cilj: da se povežu sa nekim našim predstojećim, budućim izborima.

Kao i u prethodnih sedam tromesečja, primenjen je isti metodološki pristup u analizi empirijske građe. Za jedinicu analize uzet je jedan tekst. Sama analiza predstavlja kombinaciju dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, koja je bila usmerena „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija”,¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemički i metodološki nesamerljive,² autorske interpretativne strategije i uređivačke politike koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideoloških i političkih, diskurzivnih realnosti, razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja.

U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je, baš kao i u slučaju prethodnih izveštaja, podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

1 S. Gredelj, *S onu stranu ogledala*, Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1986, 19

2 G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, London, Sage Publications, 1997.

2

Uzorak

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

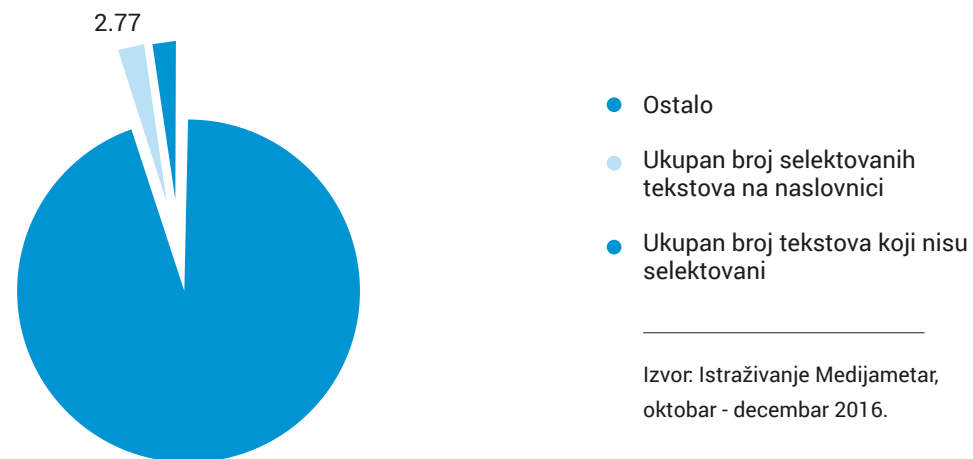
Uzorak

Kao što je navedeno u prethodnim izdanjima, osnovna ideja projekta *Medijametar* je da pokuša da rekonstruiše medijsku realnost dnevnih štampanih medija u Srbiji, onako kako se ona može rekonstruisati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti, ili delimično) na naslovnim stranama, a govore na različite načine o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Podaci o čitanosti dnevnih novina preuzeti su iz istraživanja IPSOS-a.¹ Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost, koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji čini čitalačka publika bilo kog pojedinačnog izdanja dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njenu uređivačku politiku, vrednosnu orijentaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta *Medijametar*.

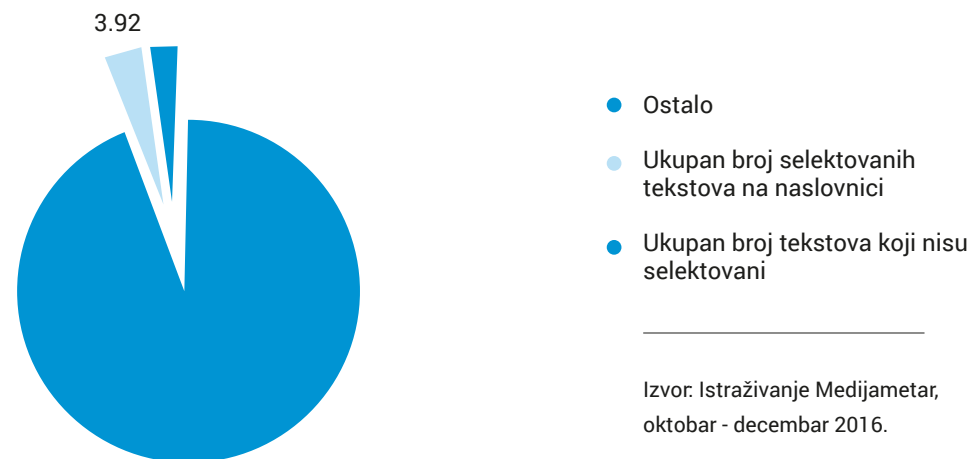
Tekstovi sa naslovnica najbolje oslikavaju koordinate uređivačkih politika dnevnih štampanih izdanja. Iako je to procentualno mali broj tekstova, kroz poruke plasirane na naslovnim stranama najlakše je rekonstruisati uređivački identitet dnevnih novina. Odnos ukupnog broja tekstova u svakom dnevnom izdanju pojedinačno i broja tekstova sa naslovnih strana koji su ušli u uzorak našeg istraživanja, prikazan je u grafikonima 1-7, za period od 1. oktobra do 31. decembra 2016.

¹ Istraživanje prosečne čitanosti dnevne štampe rađeno je za period 03.05.2016 – 30.06.2016, populacija: **total individuals**.

Grafikon 1. – Večernje novosti²

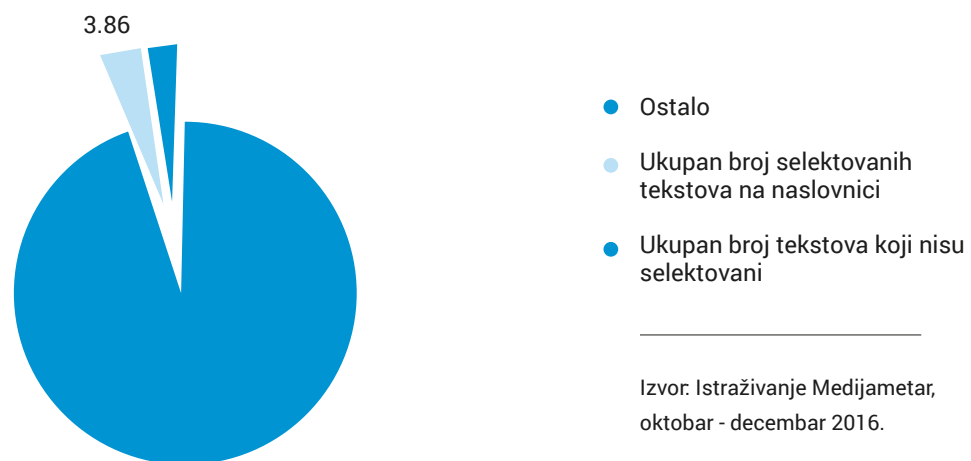
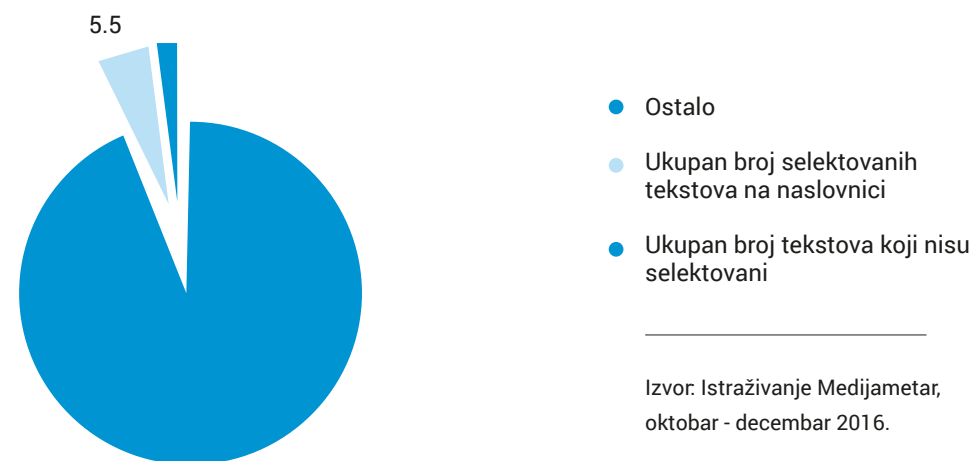
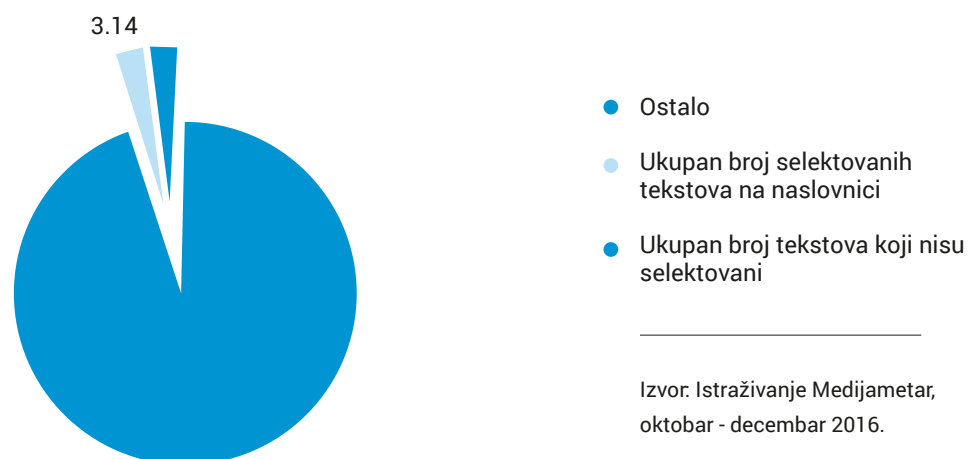
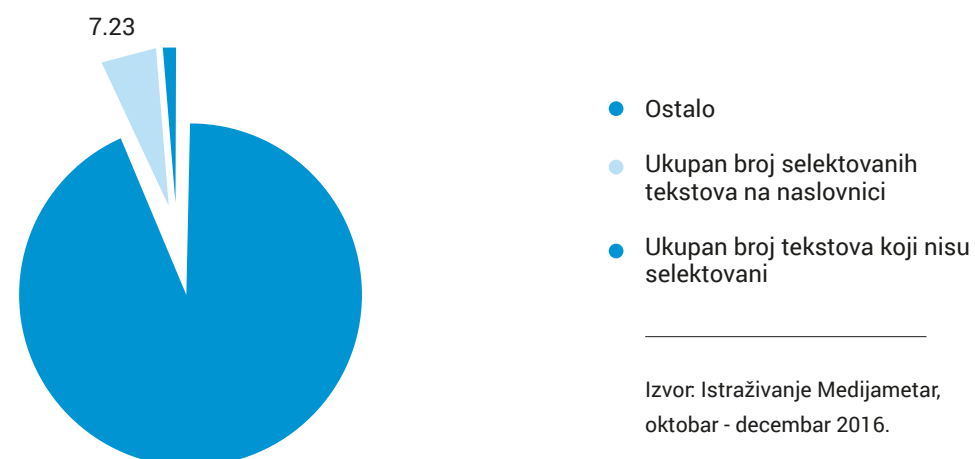
Grafikon 2. – Informer³

² Za više informacija videti Tabelu 112 u Apendiksu.

³ Za više informacija videti Tabelu 113 u Apendiksu.

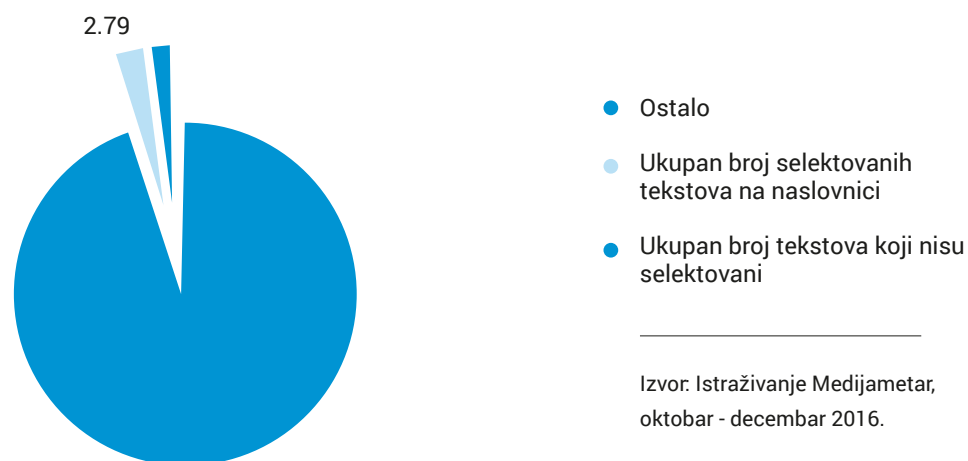
Grafikon 3. – Alo!⁴**Grafikon 5. – Politika⁶****Grafikon 4. – Blic⁵****Grafikon 6. – Danas⁷**

4 Za više informacija videti Tabelu 114 u Apendiksu.

5 Za više informacija videti Tabelu 115 u Apendiksu.

6 Za više informacija videti Tabelu 116 u Apendiksu.

7 Za više informacija videti Tabelu 117 u Apendiksu.

Grafikon 7. – Kurir⁸

Ukupan broj analiziranih tekstova u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 2251, i taj broj čini prosečno 63.78% tekstova sa naslovnica i 4.02% od ukupnog broja tekstova.

⁸ Za više informacija videti Tabelu 118 u Apendiksu.

Tabela 1. – Večernje novosti

Večernje novosti/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
hronika	74	20	54
društvo	78	59	19
politika	108	108	0
ekonomija	53	47	6
aktuelno	47	29	18
reportaža	25	12	13
kultura	18	11	7
intervju	17	14	3
svet	34	27	7
ispovest	1	1	0
sport	11	2	9
Beograd	19	1	18
dodatak	51	1	50
reflektor	8	1	7
estrada	1	0	1
susedi	1	1	0
jubilej	1	0	1
Zakon o saobraćaju	1	1	0
sudbine	1	0	1
region	0	0	0
feljton	1	0	1
akcija	0	0	0
ispovest	0	0	0
druga strana	1	0	1
dogadjaj	11	9	2
in memoriam	0	0	0
UKUPNO	562	344	218

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 2. – *Informer*

<i>Informer</i> / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
udarne vesti	178	177	1
vesti	113	63	50
showtime	67	2	65
zabava	0	0	0
sport	39	2	37
UKUPNO	397	244	153

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 3. – *Alo!*

<i>Alo!</i> /rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
aktuelno	90	89	1
vesti	191	122	69
v.i.p.	84	9	75
sport	27	2	25
svet	3	2	1
serijal	1	0	1
akcija	4	2	2
UKUPNO	400	226	174

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 4. – *Blic*

<i>Blic</i> /rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
serijal	5	2	3
aktuelno / intervju	16	12	4
reportaža	3	1	2
feljton	9	0	9
žena	2	0	2
društvo	145	67	78
dodatak	26	0	26
fenomen	3	0	3
hronika	50	20	30
kultura	21	9	12
politika	80	80	0
sport	50	2	48
sudbine	6	0	6
svet	23	19	4
tema dana	103	97	6
Blic nedelje	2	1	1
u fokusu	3	0	3
istražujemo	1	1	0
ispovest	1	1	0
zabava	55	0	55
UKUPNO	604	312	292

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 5. – Politika

Politika/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
svet	49	42	7
društvo	35	20	15
ekonomija	31	28	3
politika	15	15	0
dogadjaji dana	17	17	0
kultura	25	12	13
hronika	26	20	6
dnevni dodatak	38	0	38
Beograd	4	2	2
Srbija	28	20	8
čitaonica	13	0	13
sport	9	1	8
tema nedelje	2	0	2
ličnosti	2	1	1
region	7	6	1
naslovnica	357	310	47
spektar	10	1	9
pogledi	2	2	0
sinoć u Beogradu	1	1	0
feljton	2	1	1
potrošač	7	4	3
beogradska hronika	1	1	0
dete	1	0	1
šarena strana	1	0	1
UKUPNO	683	504	179

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 6. – Danas

Danas/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
dodatak biznis	12	11	1
Danas specijalni dodatak	27	4	23
Danas vikend	39	23	16
dogadjaj dana	0	0	0
društvo	78	71	7
ekonomija	52	50	2
globus	47	41	6
kultura	37	13	24
intervju	7	4	3
naslovnica	67	65	2
zdravlje	3	1	2
politika	106	106	0
Novi Sad	1	1	0
Beograd	2	2	0
dogadjaj dana	1	1	0
sport	21	3	18
tema	8	8	0
terazije	3	2	1
UKUPNO	511	406	105

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tabela 7. – Kurir

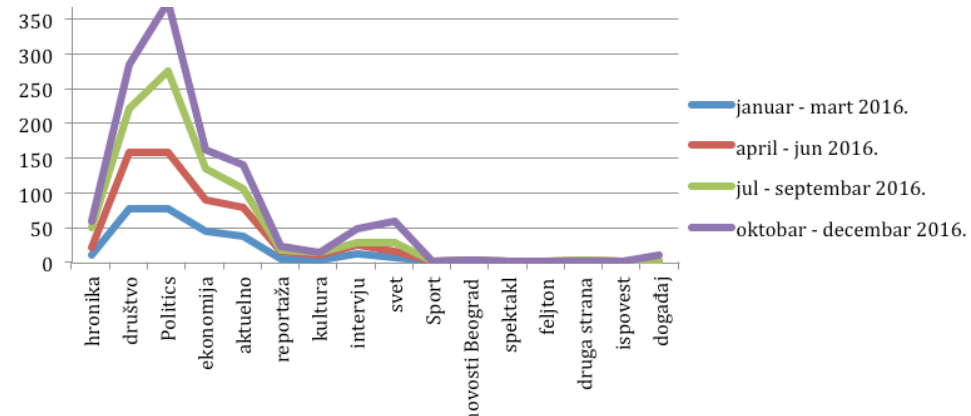
Kurir/rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
vesti	31	31	0
hronika	88	33	55
kultura	5	1	4
tema dana	35	31	4
planeta	15	12	3
sport	7	2	5
stars	78	4	74
intervju	7	7	0
politika	85	84	1
društvo	17	6	11
američki izbori	4	4	0
Ukupno	372	215	157

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Uvidom u prikazane tabele 1-7 i dalje je uočljivo da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. *Večernje novosti*, *Politika*, *Danas* i *Blic* prate klasičnu strukuru dnevnih novina, dok izdanja *Informer* i *Alo!*, kao i u prethodnim tromesečjima, značajno odstupaju od ove matrice. Novina je da se u prethodnom tromesečju, a to se nastavlja i u ovom, ovoj grupi novina pridružio i *Kurir*. U ova tri izdanja *vesti* su dominantna rubrika, koja objedinjuje različite oblasti,⁹ a posebna pažnja pridaje se sadržajima zabavnog karaktera, poput informacija o poznatim ličnostima, zatim estradi i sportu, koje sve više dobijaju društveno-politički karakter. Uređivačke strategije koje su utvrđene u prethodnih sedam izdanja *Medijametra* u potpunosti su uočljive i u četvrtom kvartalu 2016. godine, što se jasno može primetiti u grafikonima 8 – 14.

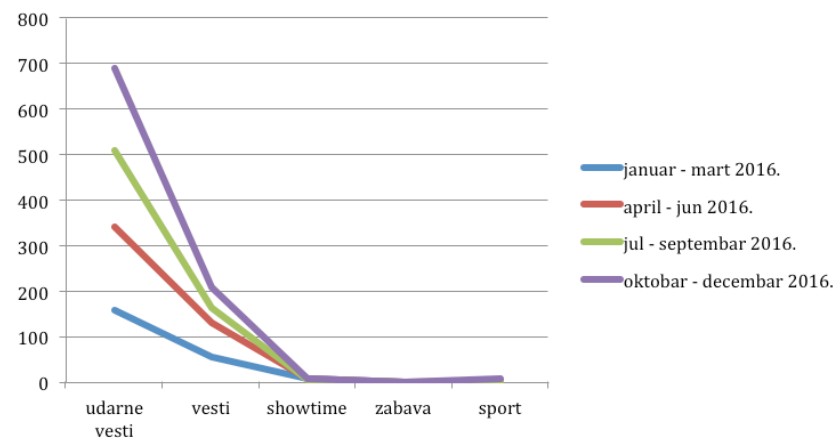
⁹ Od maja 2016. godine u dnevnom listu *Kurir* uočljiva je rubrika pod imenom *vesti*, koja obuhvata sve društveno – političke i ekonomske teme, odnosno, postojeće rubrike *društvo*, *ekonomija* i *politika* objedinjene su u tu novonastalu rubriku. Iako se i dalje mogu uočiti ove celine u samoj novini, *Kurir* ipak odustaje od jasne sektorske podele.

Grafikon 8. – Večernje novosti

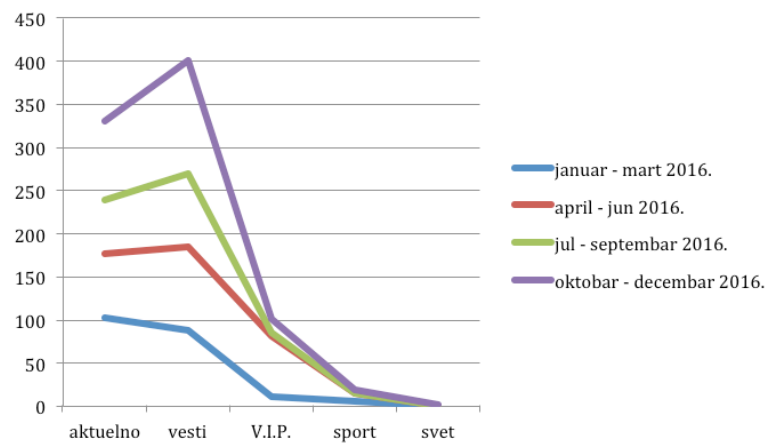
Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Grafikon 9 – Informer

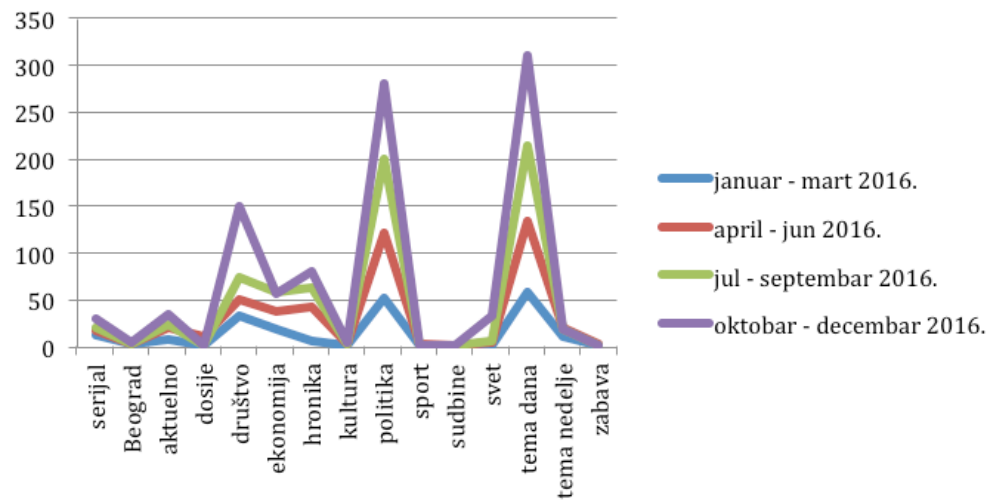
Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Grafikon 10 – Alo!

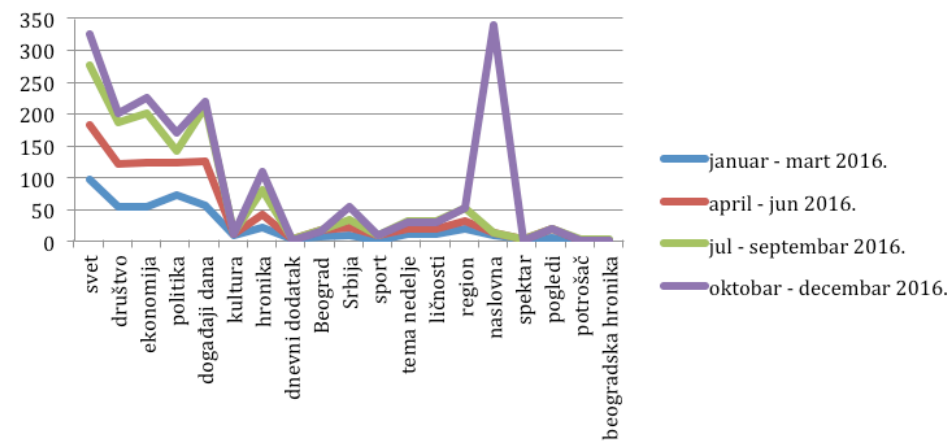
Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Grafikon 11 – Blic

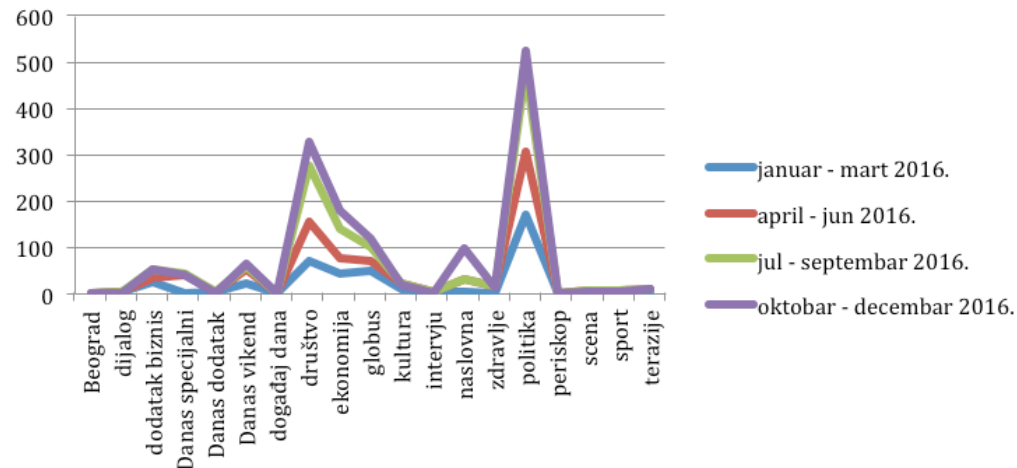
Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Grafikon 12 – Politika

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

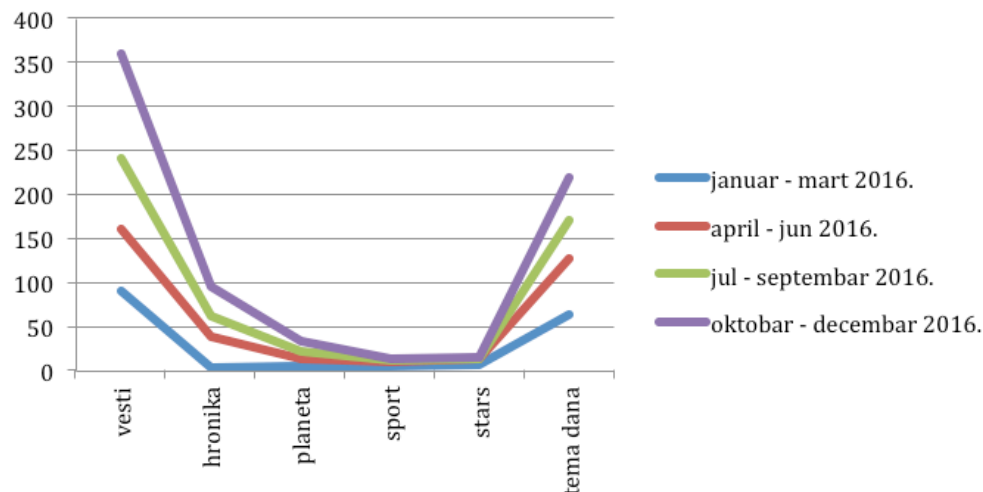
Grafikon 13 – Danas

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Grafikon 14 – Kurir

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko uporedimo broj selektovanih tekstova za period januar–mart 2016. (1924), april-jun 2016. (2106), jul-septembar (2012) i oktobar-decembar 2016. (2251) u odnosu na isti period 2015. godine, uočavamo porast od oko 41.47% u prvom tromesečju 2016. u odnosu na isti period 2015. (1360), bez obzira na podjednak broj neradnih dana (objavljen je trobroj za 31. decembar 2015. i 1. i 2. januar 2016, dvobroji za 6. i 7. januar, kao i za 15. i 16. februar 2016.), porast od 25.89% u drugom tromesečju 2016. u odnosu na isti period 2015. (1673), smanjenje broja selektovanih tekstova za 7,95% u trećem tromesečju 2016. u odnosu na isti period 2015. godine i ponovno povećanje broja selektovanih tekstova u četvrtom kvartalu 2016. godine za 3,4% u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine (videti **tabelu 8**). Ukupno povećanje broja odabranih tekstova u 2016. u odnosu na 2015. godinu za 12.34% može se tumačiti usložnjavanjem unutarpolitičkih odnosa, što je svakako izazvano održavanjem izbora, odnosno predizbornim aktivnostima u prvom i izborima u drugom kvartalu 2016. Iako je u trećem kvartalu bilo manje tekstova nego u istom periodu prethodne godine, u poslednjem tromesečju se ponovo beleži povećanje, što je posledica više faktora – približavanja predsedničkih izbora u Srbiji, izbora u SAD, dešavanja u Crnoj Gori, ali i brojnih sudskih i istražnih postupaka koji su okupirali naslovne strane sedam analiziranih dnevnih novina.

Tabela 8. – Broj selektovanih tekstova po kvartalima

Vremenski period	2015. godina	2016. godina
Prvi kvartal	1360	1924
Drugi kvartal	1673	2106
Treći kvartal	2172	2012
Četvrti kvartal	2177	2251
Ukupno	7382	8293

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

U **tabeli 9** dat je uporedni pregled procentualnog učešća tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja u odnosu na ukupan broj tekstova u svim analiziranim medijima u sva četiri kvartala 2016. godine, dok je u **tabeli 10** prikazan broj tekstova sa naslovnih strana, koji nisu uvršteni u uzorak, a objavljeni su tokom istog perioda.

Tabela 9. – Poređenje procentualnog učešća tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja, u odnosu na ukupan broj tekstova u svim analiziranim medijima u sva četiri kvartala 2016. godine

Medij	% izabranih tekstova u 2016. godini			
	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
<i>Večernje novosti</i>	2.77	2.77	2.69	2.55
<i>Informer</i>	3.92	3.31	3.88	3.69
<i>Alo!</i>	3.86	2.53	3.13	2.83
<i>Blic</i>	3.14	2.74	2.43	1.99
<i>Politika</i>	5.50	5.15	4.70	3.91
<i>Danas</i>	7.23	5.95	5.72	5.49
<i>Kurir</i>	2.79	2.20	2.27	2.21

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2016, *Medijametar* april-jun 2016, *Medijametar* jul-septembar 2016. i *Medijametar* oktobar-decembar 2016.

Tabela 10. – Poređenje broja tekstova sa naslovnica koji nisu uzeti za uzorak u svim medijima, tokom četiri kvartala 2016. godine

Medij	Tekstovi sa naslovnica koji nisu uzeti za uzorak 2016. godine			
	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
<i>Večernje novosti</i>	218	251	234	240
<i>Informer</i>	153	171	97	90
<i>Alo!</i>	174	162	141	205
<i>Blic</i>	292	242	160	214
<i>Politika</i>	179	224	175	187
<i>Danas</i>	105	121	97	109
<i>Kurir</i>	157	128	104	125
Total	1278	1299	1008	1170

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2016, *Medijametar* april-jun 2016, *Medijametar* jul-septembar 2016. i *Medijametar* oktobar-decembar 2016.

3

Rezultati istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U poslednjem tromesečju 2016. izveštaj je ponovo najzastupljenija novinska forma u tekstovima iz uzorka u svih sedam analiziranih medija, a udeo ove novinske forme opet raste i ovoga puta iznosi 71.79% ili 1616 tekstova. Najveće učešće izveštaja ponovo je uočeno u *Informeru* – 93.85%, dok je ovoga puta najmanje učešće tekstova u ovom žanru u *Politici* – 61.31%, što su gotovo identični nalazi kao i u proteklom kvartalu (*Informer* – 93.33%, *Politika* – 61.28%). Naredna forma prema zastupljenosti je članak, prisutan u 11.37% napisa. Najveće učešće članka ponovo je zabeleženo *Kuriru*, 29.3%, dok ovoga puta dnevni list *Alo!* nije objavio nijedan tekst u ovoj formi. Treći prisutan žanr je intervju (8.35%), a najviše tekstova u ovoj formi objavio je *Danas* (58), dok ih je najmanje u *Informeru* (7 ili 2.87%). Sledeći žanr prema učešću je komentar (5.06%), najprisutniji u *Politici* (11.31%), dok listovi *Kurir*, *Večernje novosti* i *Alo!* nisu objavljivali napise u ovoj novinskoj formi. Zastupljenost vesti na naslovnica se smanjuje iz kvartala u kvartal, tako da je samo 2.4% ili 54 analizirana teksta napisano u ovoj formi – najviše u dnevnom listu *Blic* (5.13%), dok na naslovnica *Kurira* nije zabeležena nijedna vest. U analiziranim dnevnicima zabeleženo je još i 20 reportaža, što predstavlja samo 0.89% tekstova iz uzorka (videti više u **tabelama 11, 12 i 13**). U odnosu na prethodna dva kvartala, redosled zastupljenosti žanrova potpuno je isti i u četvrtom tromesečju.

Tabela 11. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	%
izveštaj	1616	71.79
članak	256	11.37
intervju	188	8.35
komentar	114	5.06
vest	54	2.40
reportaža	20	0.89
ostale forme	3	0.13
Total	2251	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 12.** – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	<i>Blic</i>	<i>Kurir</i>	<i>Večernje novosti</i>	<i>Alo!</i>	<i>Informer</i>	<i>Politika</i>	<i>Danas</i>	Total
izveštaj	246	137	221	209	229	309	265	1616
članak	3	63	85	0	3	72	30	256
intervju	27	13	25	9	7	49	58	188
komentar	17	0	0	0	1	57	39	114
vest	16	0	6	8	4	9	11	54
reportaža	0	2	7	0	0	8	3	20
ostale forme	3	0	0	0	0	0	0	3
Total	312	215	344	226	244	504	406	2251

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 13.** – Učešće novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr %	<i>Blic</i>	<i>Kurir</i>	<i>Večernje novosti</i>	<i>Alo!</i>	<i>Informer</i>	<i>Politika</i>	<i>Danas</i>	Total
izveštaj	78.85	63.72	64.24	92.48	93.85	61.31	65.27	71.79
članak	0.96	29.30	24.71	0.00	1.23	14.29	7.39	11.37
intervju	8.65	6.05	7.27	3.98	2.87	9.72	14.29	8.35
komentar	5.45	0.00	0.00	0.00	0.41	11.31	9.61	5.06
vest	5.13	0.00	1.74	3.54	1.64	1.79	2.71	2.40
reportaža	0.00	0.93	2.03	0.00	0.00	1.59	0.74	0.89
ostale forme	0.96	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.13
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko uporedimo rezultate istraživanja dobijene tokom sva četiri kvartala, možemo uočiti da se, osim u prvom tromesečju 2016, kada je udeo izveštaja u odnosu na ostale novinske forme bio 63.31%, učešće izveštaja kreće oko i iznad 70%. Udeo članaka, intervjuja i komentara je, uz neke izuzetke, uglavnom sličan, ali se, sa druge strane, učešće vesti na naslovnim stranama drastično smanjilo – sa 12.72% u prvom kvartalu 2015,¹ pa sve do 2.4% u četvrtom periodu 2016. godine (dodatne informacije o broju i procentu učešća izveštaja, vesti članaka, intervjuja i komentara u prethodnim kvartalima videti u **tabelama 14 – 18**).

Tabela 14. – Učešće izveštaja u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj izveštaja u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr – izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	71.79	69.18	73.6	63.31
broj	1616	1392	1550	1218

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 15. – Učešće vesti u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj vesti u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr – vest	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	2.40	3.23	3.04	5.98
broj	54	65	64	115

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 16. – Učešće članaka u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj članaka u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr – članak	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	11.37	12.28	8.88	11.49
broj	256	247	187	221

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

¹ Zastupljenost žanra vesti u 2015: I kvartal - 12.72%, II - kvartal 11.89%, III - kvartal 8.7%, IV - kvartal 6.25%.

Tabela 17. – Učešće intervjuja u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj intervjuja u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr – intervju	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	8.35	7.46	7.45	8.52
broj	188	150	157	164

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 18. – Učešće komentara u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj komentara u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr – komentar	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	5.06	6.31	4.89	8.21
broj	114	127	103	158

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Izveštaj

Izveštaj je u analiziranim dnevnim novinama zastupljen na sledeći način: u *Informeru* u 93.85% ili 229 tekstova, u dnevnom listu *Alo!* – 92.48% ili 209 tekstova, *Blicu* – 78.85% (246), *Danasu* – 65.27% (265), *Večernjim novostima* – 64.24% (221), *Kuriru* 63.72% (137) i *Politici* 61.31% (309). U svim analiziranim dnevnim novinama, osim u *Danasu*, gde je objavljeno 1.66% manje izveštaja, beleži se rast broja tekstova napisanih u ovoj formi. Ovaj trend je posebno uočljiv u listu *Alo!*, koji je, u odnosu na prethodni kvartal, na naslovnica objavio skoro 9% više izveštaja.

U svih sedam listova prisutni su vrednosno obojeni² izveštaji, odnosno u tekstu je uočljiv jasan stav novinara, a broj vrednosno opredeljenih tekstova u ovoj formi gotovo je identičan kao i u prethodna dva kvartala (37.87% u četvrtom, naspram 37.57% u trećem i 37.87% u drugom tromesečju), dok je samo u prvom kvartalu bilo nešto manje vrednosno obojenih izveštaja – 32.18%. Učešće vrednosno obojenih tekstova napisanih u ovom žanru varira od 70.74% u *Informeru* do 15.85% u *Danasu*. Pozitivan ili negativan vrednosni stav novinara vidljiv je u 27.24% tekstova pisanih u ovoj formi u *Blicu* (oko 5% manje vrednosno konotiranih tekstova nego u prethodnom kvartalu), 29.67% u listu *Alo!* (6.69% manje), 36.65% u *Večernjim novostima* (6.43% manje), 37.54% u *Politici* (najveći porast učešća vrednosno konotiranih tekstova u formi izveštaja, oko 11.5%), i 59.85% u *Kuriru*, što je skoro identičan rezultat kao i u proteklom kvartalu (59.18%) (više informacija u **tabeli 19**).

² U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema ili aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadnaslov, naslov i podnaslov). *Neutralnim* prezentovanjem određenih tema ili aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru ili temi, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao *pozitivne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao *negativne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima.

Tabela 19. – Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	29	12.66	67	29.26	133	58.08
<i>Kurir</i>	8	5.84	55	40.15	74	54.01
<i>Politika</i>	32	10.36	193	62.46	84	27.18
<i>Večernje novosti</i>	21	9.50	140	63.35	60	27.15
<i>Alo!</i>	1	0.48	147	70.33	61	29.19
<i>Blic</i>	0	0.00	179	72.76	67	27.24
<i>Danas</i>	1	0.38	223	84.15	41	15.47
Total	92	5.69	1004	62.13	520	32.18

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ponovo više od tri četvrtine, odnosno oko 76% izveštaja u objavljenih u sedam medija iz uzorka nije balansirano³ (na primer, izveštaji sadrže izjavu samo jednog aktera, odnosno čitav tekst je zasnovan na stavu jednog sagovornika ili stavovima različitih sagovornika koji nastupaju sa istog stanovišta), a rezultat se, u odnosu na prethodni kvartal razlikuje za samo 0.25%, za koliko je povećan udeo balansiranih izveštaja. Najviše nebalansiranih napisa u ovom žanru beleži se u *Informeru* (96.94%), a slede *Kurir* (90.51%), *Alo!* (77.03%), *Politika* (75.4%), *Večernje novosti* (72.85%), *Blic* (67.48%) i *Danas* (58.87%) (**tabela 20**).

Iako je u odnosu na prethodni kvartal zabeležen gotovo isti ukupan rezultat, postoje razlike u pristupu, kada se dnevne novine sagledaju pojedinačno. Najveća promena uočljiva je u dnevnom listu *Alo!*, u kojem je skoro 9% manje nebalansiranih izveštaja. Više necelovitih napisa ponovo je uočeno u *Politici* (6.48%), gde je zabeležen i najveći porast udela necelovitih tekstova. Sličan trend prisutan je i u *Večernjim novostima* (porast učešća nebalansiranih tekstova od 3.11%), dok je ovakvih tekstova bilo manje nego u proteklom kvartalu u *Danasu* (za 5.07%), *Blicu* (za 4.85%) i *Kuriru* (za 1.33%).

³ Balans predstavlja način na koji novinar pristupa temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivni pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

Tabela 20. – Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Balans			
	da		ne	
	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	7	3.06	222	96.94
<i>Kurir</i>	13	9.49	124	90.51
<i>Alo!</i>	48	22.97	161	77.03
<i>Politika</i>	76	24.60	233	75.40
<i>Večernje novosti</i>	60	27.15	161	72.85
<i>Blic</i>	80	32.52	166	67.48
<i>Danas</i>	109	41.13	156	58.87
Total	393	24.32	1223	75.68

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ostale novinske forme

Najveće učešće tekstova u formi članka u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova četvrtom kvartalu, zabeleženo je kada je u pitanju dnevni list *Kurir* (29.3% ili 63 teksta), ali je najveći broj članaka objavio dnevni list *Večernje novosti* (85 ili 24.71%). Sledi *Politika* sa 72 (14.29%), *Danas* sa 30 (7.39%), *Blic* i *Informer* objavili su po 3 napisa, dok list *Alo!* nije objavio nijedan članak (**tabele 12 i 13**). Manje učešće članaka u odnosu na prethodni kvartal zabeleženo je u *Blicu*, *Kuriru* i *Politici*, dok je nešto veći broj tekstova u ovoj formi objavljen u *Večernjim novostima* i *Danasu*.

Vrednosni kontekst prisutan u oko 3% manje članaka u odnosu na protekli kvartal – u 48.05% u četvrtom, naspram 51.01% u trećem tromesečju. Kada pogledamo medije pojedinačno, najmanje neutralno predstavljenih tekstova u ovoj formi beleži se u listovima *Kurir*, gde je čak 44 ili 69.84% članaka vrednosno obojeno, a od ostalih medija koji su objavili značajniji broj tekstova u ovoj formi slede *Politika* sa 51.39%, *Večernje novosti* (36.47%) i *Danas* sa 30% vrednosno konotiranih tekstova (**tabela 21**).

Tabela 21. – Struktura članaka u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>	1	1.59	19	30.16	43	68.25
<i>Blic</i>	0	0.00	1	33.33	2	66.67
<i>Politika</i>	2	2.78	35	48.61	35	48.61
<i>Večernje novosti</i>	8	9.41	54	63.53	23	27.06
<i>Danas</i>	0	0.00	21	70.00	9	30.00
<i>Informer</i>	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	11	4.30	133	51.95	112	43.75

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Najveći broj tekstova napisanih u formi članka u trećem kvartalu nema balans – čak 76.56%, što se posebno odnosi na dnevne listove *Kurir*, gde je čak 96.83% ili 61 tekst pisan u ovoj formi necelovit. Balans nije prisutan ni u 66 ili 91.67% članaka u *Politici*, kao ni u 50 ili 58.82% ovih tekstova u *Večernjim novostima*, dok je tačno polovina članaka napisanih u *Danasu* balansirana (više informacija u **tabeli 22**).

Tabela 22. – Balansiranost članaka u sedam medija iz uzorka

Članak	Balans			
	da		ne	
	broj	%	broj	%
<i>Kurir</i>	2	3.17	61	96.83
<i>Politika</i>	6	8.33	66	91.67
<i>Blic</i>	1	33.33	2	66.67
<i>Informer</i>	1	33.33	2	66.67
<i>Večernje novosti</i>	35	41.18	50	58.82
<i>Danas</i>	15	50.00	15	50.00
Total	60	23.44	196	76.56

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Intervju je i u trećem kvartalu treći žanr prema zastupljenosti, a prema učešću najviše je prisutan u *Danasu* (58 tekstova ili 14.29%), slede *Politika* (49 – 9.72%), *Blic* (27 – 8.65%), *Večernje novosti* (25 – 7.27%), *Kurir* (13 – 6.05%), *Alo!* (9 – 3.98%) i *Informer* (2.87%).

Najveći broj intervjuja – 153 ili 81.38% napisan je u neutralnom vrednosnom kontekstu, što se posebno

odnosi na medije u kojima je više od 90% intervjuja neutralno intonirano (*Blic*, *Alo!* *Informer* i *Danas*). Nešto više negativno vrednosno konotiranih tekstova u ovoj formi zabeleženo je u *Večernjim novostima* (16%, uz 12% pozitivno intoniranih) i *Kuriru* (15.38%), dok u *Politici* više od polovine intervjuja (51.02%) ima jasan vrednosni kontekst (16 negativno i 9 pozitivno obojenih) (**tabela 23**).

Tabela 23. – Struktura intervjuja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Intervju	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Politika</i>	9	18.37	24	48.98	16	32.65
<i>Večernje novosti</i>	3	12.00	18	72.00	4	16.00
<i>Kurir</i>	0	0.00	11	84.62	2	15.38
<i>Danas</i>	0	0.00	57	98.28	1	1.72
<i>Blic</i>	0	0.00	27	100.00	0	0.00
<i>Alo!</i>	0	0.00	9	100.00	0	0.00
<i>Informer</i>	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Total	12	6.38	153	81.38	23	12.23

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Naredna forma prema učešću, komentar (kolumna, uvodnik) zastupljena je u 5.06% tekstova i to najviše u *Politici* (11.31% ili 57 tekstova), *Danasu* – 39 tekstova ili 9.61% i *Blicu* – 17 tekstova ili 5.45%. Komentari nisu zabeleženi u dnevnim novinama *Večernje novost*, *Kurir* i *Alo!*, dok je *Informer* objavio jedan komentar.

Većina komentara objavljenih u *Danasu* (66.67%), *Blicu* (52.94%) i *Politici* (54.39%) je vrednosno konotirano, kao i jedini komentar objavljen u *Informeru* (**tabela 24**).

Tabela 24. – Struktura komentara u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Komentar	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	0	0.00	0	0.00	1	100.00
<i>Danas</i>	1	2.56	13	33.33	25	64.10
<i>Politika</i>	5	8.77	26	45.61	26	45.61
<i>Blic</i>	2	11.76	8	47.06	7	41.18
Total	8	7.02	47	41.23	59	51.75

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U trećem kvartalu 2016. vest je, iako predstavlja bazičnu novinsku formu, zastupljena u još manjem obimu u odnosu na prethodne kvartale (**tabela 15**), u izuzetno malom broju tekstova – 2.4% ili 54 teksta. Najveće učešće vesti beleži se u dnevnim novinama *Blic* (5.13% ili 16 vesti), dok je *Danas* objavio 11 (2.71%), *Politika* 9 (1.79%), *Alo!* 8 (3.54%), *Večernje novosti* 6 (1.74%) i *Informer* 4 (1.64%) vesti. Na naslovnicama *Kurira* nisu zabeleženi tekstovi pisani u ovoj formi.

Najviše vesti objavljeno je u neutralnom kontekstu 79.63%, a ukoliko se sagleda svaki medij pojedinačno, najviše vrednosno obojenih vesti objavio je *Informer* (75%), sledi *Alo!* (37.5%), *Večernje novosti* (33.33%), *Blic* (12.5%) i *Danas* (9.09%), dok su sve vesti objavljene u *Politici* neutralne (više informacija u **tabeli 25**).

Tabela 25. – Struktura vesti u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Vest	Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
	pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	% učešća	broj	% učešća	broj	% učešća
<i>Informer</i>	0	0.00	1	25.00	3	75.00
<i>Alo!</i>	1	12.50	5	62.50	2	25.00
<i>Večernje novosti</i>	2	33.33	4	66.67	0	0.00
<i>Blic</i>	0	0.00	14	87.50	2	12.50
<i>Danas</i>	0	0.00	10	90.91	1	9.09
<i>Politika</i>	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Total	3	5.56	43	79.63	8	14.81

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U četvrtom kvartalu balansirano je oko 11% više tekstova napisanih u formi vesti u odnosu na prethodni period, ali je i dalje učešće celovitih vesti veoma malo – 29.63%. Najviše nebalansiranih vesti objavio je *Informer* (100%), a slede *Alo!* (87.5%) i *Blic* (81.25%), *Večernje novosti* (66.67%), *Danas* (54.55%) i dnevni list *Politika*, koji je jedini objavio više od polovine celovitih vesti (55.56%) (**tabela 26**).

Tabela 26. – Balansiranost vesti u sedam medija iz uzorka

Vest	Balans			
	da		ne	
	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	0	0.00	4	100.00
<i>Alo!</i>	1	12.50	7	87.50
<i>Blic</i>	3	18.75	13	81.25
<i>Večernje novosti</i>	2	33.33	4	66.67
<i>Danas</i>	5	45.45	6	54.55
<i>Politika</i>	5	55.56	4	44.44
Total	16	29.63	38	70.37

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Reportaže ovoga puta čine manje od 1% svih tekstova iz uzorka, a ovaj žanr najviše je prisutan u novinama tradicionalne strukture – *Politici* (8 tekstova) i *Večernjim novostima* (7).

Povodi

Redosled prva četiri najzastupljenija povoda u četvrtom kvartalu 2016. potpuno je isti kao i u trećem tromesečju. Teme koje se osmišljavaju u redakciji i dalje su najviše prisutne u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka i čine 614 ili 27.28% svih napisa. *Događaji inicirani od strane inostranog faktora* generisali su 16.17% ili 364 teksta, dok je treći prisutan povod *izjave drugog relevantnog aktera* zabeležen u 291 ili 12.93% tekstova. *Događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera* su ponovo na četvrtom mestu prema zastupljenosti i kao povod su prisutni u 7.77% (175) napisa. U četvrtom kvartalu peti povod prema zastupljenosti je *događaj iniciran od strane Vlade Republike Srbije*, zabeležen u 103 ili 4.58% tekstova⁴ (**tabela 27**).

Od svih 614 tekstova osmišljenih u redakcijama, 231 ili 37.62% je u negativnom ili pozitivnom vrednosnom kontekstu (**tabela 29**). Povod osmišljen u redakciji je u trećem kvartalu najzastupljeniji kada je tema teksta *politički život u Srbiji* (220 ili 35.83% tekstova osmišljenih u redakcijama), slede teme u vezi sa regionalnim odnosima/saradnjom (36, odnosno 5.86%), privredom (29 – 4.72%) i po 3.58% ili 22 napisa u vezi sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović i kulturom. Tekstovi u vezi sa ubistvom Marjanović treći kvartal zaredom zaokupljuju pažnju medija, a većina njih inicirana je iz samih redakcija, bez konkretnog povoda (**tabela 28**).

4 U tabelama je predstavljeno pet najzastupljenijih povoda.

Tabela 27. – Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Povod/svi mediji	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	614	27.28
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	364	16.17
izjava drugog relevantnog aktera	291	12.93
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	175	7.77
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	103	4.58

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 28. – Povod osmišljen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišljen u redakciji /tema	total		Vrednosni kontekst u odnosu na temu					
			pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	220	35.83	0	0.00	152	69.09	68	30.91
regionalni saradnja/ odnosi u regionu	36	5.86	2	5.56	14	38.89	20	55.56
privreda	29	4.72	2	6.90	13	44.83	14	48.28
kultura	22	3.58	0	0.00	19	86.36	3	13.64
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	22	3.58	0	0.00	19	86.36	3	13.64

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 29. – Povod osmišljen u redakciji - vrednosni kontekst tekstova u svim medijima

Povod osmišljen u redakciji	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
broj	614	27	383	204
%	100	4.40	62.38	33.22

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U dnevnom listu *Večernje novosti* najviše tekstova osmišljeno je u redakciji – 64 ili 18.6%. Slede *dogadjaji inicirani od strane inostranog faktora* (59 tekstova – 17.15%), *izjave drugih relevantnih aktera* (51 ili 14.83%), *dogadjaji u vezi sa drugim relevantnim akterima* (29 ili 8.43%), dok su u po 18 (5.23%) tekstova povodi *dogadjaji inicirani od strane Vlade Republike Srbije* i *izjave premijera Aleksandra Vučića* (**tabela 30**). Redosled povoda u poslednjem kvartalu 2016. u ovom mediju dosta se razlikuje u odnosu na prethodna tromesečja, što je najviše uočljivo kada su u pitanju teme osmišljene u redakciji, koje u ranijim periodima nisu bile dominantan povod.

Tabela 30. – Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	64	18.60
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	59	17.15
izjava drugog relevantnog aktera	51	14.83
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	29	8.43
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	18	5.23
izjava premijera RS	18	5.23

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

List *Blic* u četvrtom periodu 2016. ponovo objavljuje najviše tekstova osmišljenih u redakciji 39.42% (123 napisa). Naredni povod su *dogadjaji inicirani od strane inostranog faktora* (31 – 9.94%), dok su, ovoga puta, *dogadjaji inicirani od strane Vlade Republike Srbije* treći povod prema učešću, zabeležen u 24 ili 7.69% tekstova. Slede *izjave drugih relevantnih aktera* i *dogadjaji inicirani od strane tužilaštva/suda*, koje su bili povod za po 17 ili 5.45% testova (**tabela 31**). Kao i u *Večernjim novostima*, redosled povoda u *Blicu* značajno se razlikuje u odnosu na prethodno tromesečje.

Tabela 31. – Distribucija povoda u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	123	39.42
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	31	9.94
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	24	7.69
izjava drugog relevantnog aktera	17	5.45
dogadjaj iniciran od strane tužilaštva/suda	17	5.45

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U *Kuriru* je, kao i u trećem tromesečju, najzastupljeniji povod *izjava drugog relevantnog aktera*, prisutna u 60 ili 27.91% tekstova. Slede *teme osmišljene u redakciji*, čije je učešće na nivou prethodnog kvartala i iznosi 22.33% (48 napisa). *Događaji inicirani od strane inostranog faktora* i *izjave predstavnika pozicije* su povod u još 6.98% (15) i 6.51% (14) tekstova. *Događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera* i *tragični događaji* generisali su još po 11 ili 5.12% tekstova (**tabela 32**).

Tabela 32. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj pojavljivanja	% učešća
izjava drugog relevantnog aktera	60	27.91
tema osmišljena u redakciji	48	22.33
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	15	6.98
izjava predstavnika pozicije	14	6.51
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	11	5.12
tragični događaji	11	5.12

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U dnevnom listu *Alo!* tekstovi osmišljeni u redakciji i ovoga puta imaju najveće učešće (37.17% ili 84 napisa), ali je ovaj povod zastupljen u skoro 17% tekstova manje nego u trećem periodu 2016. *Događaji inicirani od strane inostranog faktora* podstakli su nastanak 13.72% ili 31 teksta, dok je treći povod u listu *Alo!* *izjava drugog relevantnog aktera* (24 – 10.62%). *Događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera* i *događaji inicirani od strane Vlade Republike Srbije* generisali su 13 ili 5.75%, odnosno 12 ili 5.31% tekstova (**tabela 33**).

Tabela 33. – Distribucija povoda u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	84	37.17
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	31	13.72
izjava drugog relevantnog aktera	24	10.62
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	13	5.75
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	12	5.31

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U dnevnom novinama *Informer* najviše tekstova ovoga puta inicirali su događaj u vezi sa inostranim faktorom (73 ili 29.92%), zatim slede *teme osmišljene u redakciji* – 28.28% ili 69 tekstova. Izjave i događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima inicirali su 32 ili 13.11%, odnosno 17 ili 6.97% tekstova, dok je izjava premijera bila povod za nastanak 11 ili 4.51% napisa (**tabela 34**), što predstavlja promenu u odnosu na treći kvartal. Za razliku od ostalih do sada predstavljenih medija, raspored povoda u *Informeru* je veoma sličan kao i u prethodnim periodima.

Tabela 34. – Distribucija povoda u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj pojavljivanja	% učešća
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	73	29.92
tema osmišljena u redakciji	69	28.28
izjava drugog relevantnog aktera	32	13.11
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	17	6.97
izjava premijera RS	11	4.51

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Raspored povoda u *Politici* je ponovo veoma sličan kao i u prethodnom tromesečju, s tim što su ovoga puta najčešći povod bili *događaji inicirani od strane inostranog faktora* (95 ili 18.85% tekstova), a slede *izjave drugog relevantnog aktera* (17.06% ili 86 tekstova). *Teme osmišljene u redakciji* i ovoga puta su prisutne kao treći povod u 68 ili 13.49% napisa, dok su *događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera* četvrti povod u 49 ili 9.72% testova. *Izjava predstavnika Vlade* inicirala je 39 ili 7.74% svih napisa na naslovnica *Politike*.

Tabela 35. – Distribucija povoda u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj pojavljivanja	% učešća
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	95	18.85
izjava drugog relevantnog aktera	86	17.06
tema osmišljena u redakciji	68	13.49
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	49	9.72
izjava predstavnika Vlade RS	39	7.74

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Tema osmišljena u redakciji, kao najprisutniji povod u dnevnim novinama *Danas*, zastupljena je u 38.92% ili 158 tekstova. *Događaji u vezi sa inostranim faktorom* su na drugom mestu prema učestalosti sa 60 ili 14.78% tekstova, dok su *događaji inicirani od strane drugih relevantnih aktera* povod u 47 (11.58%) tekstova. *Događaj iniciran od strane Vlade Srbije* (24 – 5.91%) je četvrti povod prema zastupljenosti, dok je *izjava drugog relevantnog aktera* naredni povod koji je inicirao 21 ili 5.17% tekstova (**tabela 36**). Distribucija povoda u dnevnom listu *Danas* je gotovo identična kao i u prethodnom kvartalu, uz nešto izmenjen redosled.

Tabela 36. – Distribucija povoda u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	158	38.92
dogadjaj iniciran od strane inostranog faktora	60	14.78
dogadjaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	47	11.58
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	24	5.91
izjava drugog relevantnog aktera	21	5.17

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Izjave i događaji u vezi sa premijerom i predstavnicima Vlade Republike Srbije, u četvrtom kvartalu 2016. povod su za ukupno 13.15% ili 296 tekstova (videti više u **tabeli 37**), što je za oko 2% više nego u prethodnom tromesečju.

Tabela 37. – Zastupljenost tekstova iniciranih izjavama i aktivnostima predsednika i predstavnika Vlade Republike Srbije u sedam medija iz uzorka

Povod	broj tekstova	% učešća
dogadjaj iniciran od strane Vlade RS	103	4.58
izjava premijera RS	102	4.53
izjava predstavnika Vlade RS	81	3.60
dogadjaj iniciran od strane premijera RS	10	0.44
Total	296	13.15

Izvor: Istraživanje Medijametar, oktobar - decembar 2016.

Teme

Kako bi svaki tekst bio što jasnije definisan, odabrani napisi koji čine uzorak klasifikovani su u okviru samo jedne teme, ali su uvek evidentirani i svi elementi prisutni u tekstu. To nam je omogućilo jasniji uvid u načine izveštavanja i pristup medija određenim temama i u prethodnim izdanjima *Medijametra*. U svim dosadašnjim istraživanjima izdvajali smo posebne teme od interesa, a u četvrtom kvartalu 2016. posmatrali smo napise koji su govorili o predstojećim predsedničkim izborima (tema: *politički život u Srbiji*, element: *predsednički izbori*) i dešavanjima u Crnog Gori, odnosno, pratili smo temu koju su mediji najčešće formulisali kao *pokušaj puča u Crnoj Gori* (tema: *politički život Crne Gore*, element: *pokušaj puča u Crnoj Gori*). Tekstovi iz oblasti crne hronike, koji imaju društveno politički karakter, kao i napisi koji se odnose na ubistvo pevačice Jelene Marjanović ponovo su uvršteni u uzorak, kao svojevrsna paradigma stanja u srpskom novinarstvu koje odlikuju različiti vidovi nepoštovanja etičkih principa izveštavanja.

Zastupljenost tema

U periodu oktobar – decembar 2016. političke teme ponovo zauzimaju najviše prostora na naslovnim stranama dnevnih novina iz uzorka. Osim *političkog života u Srbiji*, koji je zastupljen u čak 516 ili 22.92% svih tekstova, političke teme čine i *aktivnosti Vlade Srbije*, *aktivnosti predsednika Vlade Srbije* i *aktivnosti predsednika Srbije*. Ove četiri teme prisutne su u ukupno 26.12% tekstova, što je rezultat na nivou trećeg tromesečja. Regionalna dešavanja su, kao i u prethodnim kvartalima, veoma zastupljena na naslovnici analiziranih medija. Ova tema prisutna je u 5.46% ili 123 objavljena teksta, što je više nego dvostruko manje učešće u odnosu na protekli kvartal. Međutim, karakter tih tekstova ostaje isti – dominantno negativan (59.35% tekstova ima negativnu konotaciju). U odnosu na prethodno tromesečje znatno je uvećan broj tekstova koji govore o aktivnostima pravosudnih organa, koji su prisutni na 104 naslovne strane (4.62%), a zastupljenost ovakvih tekstova povećava se iz kvartala u kvartal. Većina medija iskazuje interesovanje za teme iz oblasti privrede, što je četvrta tema prema prisutnosti u tekstovima iz uzorka, sa učešćem od 4.44% (100 tekstova), zastupljena u nešto manjem obimu u odnosu na treći period 2016. Naredne teme od interesa sedam analiziranih dnevnih novina su *međunarodni odnosi* i *Rusija/odnos prema Rusiji*, teme zastupljene u po 4.31% ili 97 teksta, a slede *izbori u SAD* (4.09% ili 92 teksta) i *policija* (89 – 3.95%). *Ekonomija* je zastupljenija u odnosu na prethodne kvartale, tako da je ova tema zabeležena u 70 tekstova sa naslovnica (3.11%), dok je *Kosovo/odnosi*

Beograda i Prištine tema zabeležena u 65 ili 2.89% tekstova (**tabela 38**). U četvrtom kvartalu, međusobni obračuni navijačkih grupa, hapšenje i procesiranje aktera iz kriminalnog miljea i slične teme su više prisutne na naslovnim stranama, a ukoliko tome dodamo i tekstove koji se odnose na ubistvo pevačice Jelene Marjanović (51 ili 2.27% tekstova), ovakva tematika predstavlja blizu 11% svih napisa iz uzorka⁵.

Ako se posmatra vrednosni kontekst 2251 izabranog teksta u četvrtom kvartalu 2016, vrednosno je konotirano 38.16% napisa – 32.34% negativno i 5.82% pozitivno (**tabela 39**). Od svih pomenutih tema, najviše negativnih tekstova napisano je o regionalnim odnosima – 59.35%, a u tom maniru pisano je i o odnosima Beograda i Prištine (52.31%), s tim što je o regionalnim odnosima napisano i 5.46% pozitivno konotiranih napisa, dok je, kada su kosovske teme u pitanju, kontekst negativan ili neutralan. Kada je bilo reči o *privredi*, 49% tekstova imalo je vrednosni kontekst (41% negativan, 8% pozitivan). Nešto više od trećine tekstova u negativnom kontekstu napisano je o *političkom životu u Srbiji* (35.47%) i pravosudnim temama (37.5%), dok je između 20% i 30% negativno konotiranih tekstova napisano o *međunarodnim odnosima, policiji i ekonomiji*. Znatno drugačiji pristup vidljiv je kada je većina medija pisala tekstove o odnosima Srbije i Rusije ili temama u vezi sa ovom zemljom, gde je trećina (34.02%) ili 33 teksta pozitivno konotirano (**tabela 38**).

Tabela 38. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka⁶

Tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	516	22.92	2	0.39	331	64.15	183	35.47
regionalni saradnja/odnosi u regionu	123	5.46	6	4.88	44	35.77	73	59.35
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	104	4.62	0	0.00	65	62.50	39	37.50
privreda	100	4.44	8	8.00	51	51.00	41	41.00
međunarodni odnosi	97	4.31	3	3.09	68	70.10	26	26.80
Rusija/odnos prema Rusiji	97	4.31	33	34.02	55	56.70	9	9.28
izbori u SAD	92	4.09	9	9.78	70	76.09	13	14.13
policija	89	3.95	1	1.12	63	70.79	25	28.09
ekonomija	70	3.11	6	8.57	49	70.00	15	21.43
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	65	2.89	0	0.00	31	47.69	34	52.31

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

⁵ Tekstovi iz oblasti crne hronike uzimani su u uzorak samo ukoliko su imali društveno-politički značaj (poput ubistava vođa navijačkih grupa, pronalaska oružja u Jajincima i slično).

⁶ U svim tabelama predstavljeno je po deset najzastupljenijih tema.

Tabela 39. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Total	broj	%
pozitivan	131	5.82
neutralan	1392	61.84
negativan	728	32.34
Total	2251	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tokom čitave 2016. godine (u navedenom uzorku od 8239 tekstova), najzastupljenije su bile političke teme – *politički život u Srbiji i izbori 2016*, koje su zajedno činile više od četvrtine uzorka (26.96% ili 2236 tekstova). Burna dešavanja u regionu praćena su u 608 ili 7.33%, dok je privreda bila dominantna tema u 448 ili 5.4% napisa (**tabela 40**).

Tabela 40. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka za sva četiri kvartala 2016.⁷

Svi mediji Tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	1551	18.70	16	1.03	987	63.64	548	35.33
izbori 2016.	685	8.26	7	1.02	573	83.65	105	15.33
regionalni saradnja /odnosi u regionu	608	7.33	17	2.80	241	39.64	350	57.57
privreda	448	5.40	35	7.81	254	56.70	159	35.49
međunarodni odnosi	342	4.12	10	2.92	250	73.10	82	23.98

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Kao što je već navedeno, u četvrtom kvartalu smo posebno analizirali temu *politički život u Srbiji*, ukoliko je zastupljen element *predsednički izbori*. Objavljeno je ukupno 204 teksta koja su govorila o predsedničkim izborima, odnosno blizu 40% tekstova koji su imali politički kontekst sadržalo je ovaj element. Najviše napisa zabeleženo je u *Danasu* i *Kuriru* – po 36 ili 17.65%, slede *Blic* i *Informer* (po 31 tekst – 15.2%), *Alo!* sa 29 (14.22%), *Večernje novosti* – 23 (11.27%), a ovom temom se najmanje bavio dnevni list *Politika* u 18 ili 8.82% napisanih tekstova koji su, između ostalog govorili o izborima za predsednika Srbije. Karakter ovih tekstova se drastično razlikuje samo u *Informeru*, gde je 83.87% napisa negativno konotirano. Nešto više negativnih tekstova beleži se u *Politici* (22.22%) i *Kuriru* (19.44%), dok su ostali mediji u više od 90% napisa ovu temu posmatrali iz neutralnog ugla. Pozitivno konotirani tekstovi nisu bili zastupljeni na naslovnici.

⁷ U tabeli je predstavljeno pet najzastupljenijih tema.

Tabela 41. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za temu *politički život u Srbiji*, ukoliko je zastupljen element *predsednički izbori* u sedam medija iz uzorka

Politički život u Srbiji/ predsednički izbori	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Danas</i>	36	17.65	0	0.00	35	97.22	1	2.78
<i>Kurir</i>	36	17.65	0	0.00	29	80.56	7	19.44
<i>Informer</i>	31	15.20	0	0.00	5	16.13	26	83.87
<i>Blic</i>	31	15.20	0	0.00	30	96.77	1	3.23
<i>Alo!</i>	29	14.22	0	0.00	28	96.55	1	3.45
<i>Večernje novosti</i>	23	11.27	0	0.00	22	95.65	1	4.35
<i>Politika</i>	18	8.82	0	0.00	14	77.78	4	22.22
Total	204	100.0	0	0.00	163	79.90	41	20.10

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Iako su tekstovi koji su govorili o *pokušaju puča u Crnoj Gori* bili relativno malobrojni (31), zabeležen je potpuno različit pristup medija u odnosu na tu temu. Dnevni list *Informer* je u svim tekstovima zauzimao negativan stav u odnosu na vlasti Crne Gore, a pokazivao je razumevanje prema uhapšenim građanima Srbije (svi tekstovi bili su negativno konotirani u odnosu na zvaničnike Crne Gore), sličan pristup zauzeli su i listovi *Večernje novosti* i *Alo!* (po 66.67% negativno konotiranih tekstova), *Kurir* (50%) i *Blic* (40%). Nasuprot tome dnevne novine *Danas* i *Politika* nisu iskazivale stavove redakcije u odnosu na ovu temu (**tabela 42**).

Tabela 42. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za temu *politički život Crne Gore*, ukoliko je zastupljen element *pokušaj puča u Crnoj Gori* u sedam medija iz uzorka

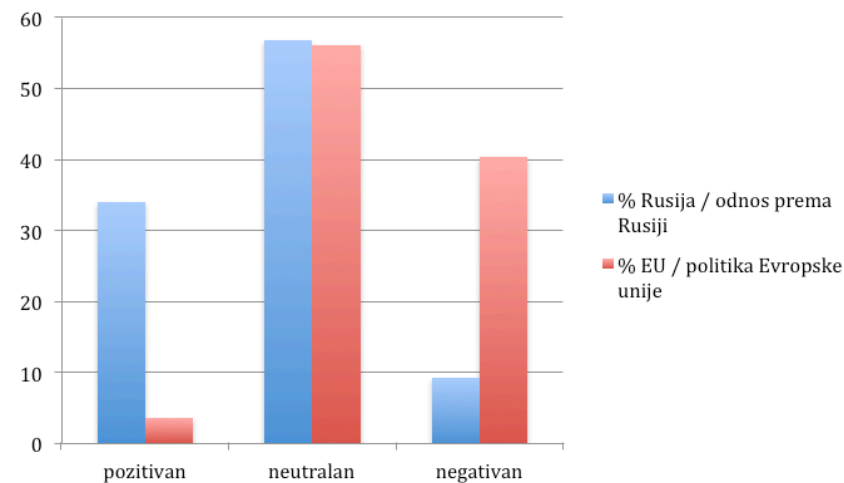
Politički život u Crnoj Gori/pokušaj puča u Crnoj Gori	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Večernje novosti</i>	9	29.03	0	0.00	3	33.33	6	66.67
<i>Danas</i>	5	16.13	0	0.00	5	100.00	0	0.00
<i>Blic</i>	5	16.13	0	0.00	3	60.00	2	40.00
<i>Informer</i>	4	12.90	0	0.00	0	0.00	4	100.00
<i>Kurir</i>	4	12.90	0	0.00	2	50.00	2	50.00
<i>Alo!</i>	3	9.68	0	0.00	1	33.33	2	66.67
<i>Politika</i>	1	3.23	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Total	31	100.0	0	0.00	15	48.39	16	51.61

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko sagledamo stav medija prema spoljnoj politici Srbije, a posebno u odnosu na Rusiju i Evropsku Uniju, teme u vezi sa Rusijom su značajno više zastupljene (97 ili 4.31% naspram 57 ili 2.53%). Međutim, način na koji se mediji odnose prema ovim oblastima je potpuno različit i u poslednjem kvartalu 2016. I dalje se samo u izdanjima *Ringier Axel Springer* (*Blic*, *Alo!*) mogu pročitati tekstovi koji kritički govore o temi *Rusija/odnos prema Rusiji* (3 ili 50%, odnosno 6 ili 40%), dok svi ostali mediji o ovoj temi pišu u neutralnoj (*Danas*) ili pozitivnoj konotaciji i to: *Kurir* – 55.56%, *Informer* 52.17%, *Večernje novosti* 41.18% i *Politika* 39.13% pozitivno intoniranih tekstova. Veći deo tekstova objavljenih o EU u *Politici* (15 od 28 ili 53.37%), po tri teksta u *Večernjim novostima* i *Informeru* i po jedan u *Kuriru* i *Alo!* su takođe negativno intonirani. O EU su napisana samo dva pozitivna teksta – po jedan u *Danasu* i *Politici* (**tabela 43**, **grafikon 15**).

Tabela 43. – Vrednosni kontekst i broj tekstova o temama *Rusija/odnos prema Rusiji* i *EU/odnos prema Evropskoj uniji*, prema medijima

Medij/tema	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Blic								
EU/politika Evropske Unije	1	0.32	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Rusija/odnos prema Rusiji	6	1.92	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Kurir								
Rusija/odnos prema Rusiji	9	4.19	5	55.56	4	44.44	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	2	0.93	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Večernje novosti								
Rusija/odnos prema Rusiji	17	4.94	7	41.18	10	58.82	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	12	3.49	0	0.00	9	75.00	3	25.00
Alo!								
Rusija/odnos prema Rusiji	15	6.64	0	0.00	9	60.00	6	40.00
EU/politika Evropske Unije	1	0.44	0	0.00	0	0.00	1	100.00
Informer								
Rusija/odnos prema Rusiji	23	9.43	12	52.17	11	47.83	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	5	2.05	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Politika								
Rusija/odnos prema Rusiji	23	4.56	9	39.13	14	60.87	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	28	5.56	1	3.57	12	42.86	15	53.57
Danas								
Rusija/odnos prema Rusiji	4	0.99	0	0.00	4	100.00	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	8	1.97	1	12.50	7	87.50	0	0.00
Svi mediji								
Rusija/odnos prema Rusiji	97	4.31	33	34.02	55	56.70	9	9.28
EU/politika Evropske Unije	57	2.53	2	3.51	32	56.14	23	40.35

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Grafikon 15.** – Vrednosni kontekst u svim medijima iz uzorka prema temama *Rusija/odnos prema Rusiji* i *EU /politika Evropske unije*Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Distribucija tema prema medijima****Blic**

Najzastupljenija tema u dnevnom listu *Blic* je politički život u Srbiji sa učešćem od 27.56% ili 86 tekstova, od kojih je oko 75% neutralno. *Blic* se u ovom kvartalu bavio aktivnostima pavojudnih organa u 24 ili 7.69% tekstova, koji su u jednakoj meri pisani u negativnom i neutralnom tonu. Pažnju ovog lista zaokupili su i izbori u SAD, o kojima je objavljeno 20 ili 6.41% uglavnom neutralnih tekstova. Oko polovine tekstova koji obrađuju oblast privrede (9 od 19 ili 47.37%) napisano je u negativnom kontekstu, dok je o aktivnostima Vlade Srbije napisano 16 ili 5.13% tekstova, od kojih 37.5% negativnih. Isto učešće zabeleženo je i kada su u pitanju napisi koji se odnose na policiju, s tim što je tačno polovina tih tekstova negativno intonirana. O ekonomiji je pisano u 15 većinom neutralnih tekstova, dok je broj napisa o regionalnim odnosima višestruko manje zastupljen nego u prethodnom kvartalu (14.13% u trećem, naspram samo 2.88% u četvrtom periodu), a od 9 tekstova o toj temi 33.33% je negativno konotirano. Isto učešće beleži se i kada su u pitanju tekstovi iz oblasti međunarodnih odnosa, dok je po 8 ili 2.56% tekstova objavljeno o temama u vezi sa Kosovom, kriminalom i političkim životom u Crnoj Gori. O kriminalu je pisano isključivo u neutralnom kontekstu, dok je o druge dve teme u po 25% tekstova pisano u negativnoj konotaciji (**tabela 44**).

U četvrtom kvartalu 2016, dnevne novine *Blic* 25.64% tekstova iz uzorka predstavljaju u pozitivnoj ili negativnoj vrednosnoj konotaciji (**tabela 45**), što je za oko 5% manje tekstova sa vrednosnim stavom u odnosu na prethodni kvartal. *Blic* objavljuje izuzetno mali broj tekstova u pozitivnom vrednosnom kontekstu – samo 2 ili 0.64%.

Tabela 44. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	86	27.56	0	0.00	64	74.42	22	25.58
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	24	7.69	0	0.00	12	50.00	12	50.00
izbori u SAD	20	6.41	0	0.00	17	85.00	3	15.00
privreda	19	6.09	0	0.00	10	52.63	9	47.37
aktivnosti Vlade RS	16	5.13	0	0.00	10	62.50	6	37.50
policija	16	5.13	0	0.00	8	50.00	8	50.00
ekonomija	15	4.81	0	0.00	13	86.67	2	13.33
regionalni saradnja/ odnosi u regionu	9	2.88	0	0.00	6	66.67	3	33.33
međunarodni odnosi	9	2.88	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	8	2.56	0	0.00	6	75.00	2	25.00
kriminal	8	2.56	0	0.00	8	100.00	0	0.00
politički život u Crnoj Gori	8	2.56	0	0.00	6	75.00	2	25.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 45. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
pozitivan	2	0.64
neutralan	232	74.36
negativan	78	25.00
Total	312	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Kurir

Politički život u Srbiji je tema koja dominira naslovnicama *Kurira* u četvrtom kvartalu, a prisutna je u 38.6% ili 83 teksta, od kojih je većina – 56.63% negativna. *Kurir* treći kvartal zaredom na naslovnicama intenzivno piše o ubistvu pevačice *Jelene Marjanović*, odnosno ova tema prisutna je u 20 ili 9.3% svih tekstova iz uzorka, od kojih je 65% negativno konotirano u odnosu na porodicu Marjanović. Iz navedenog se može zaključiti da je o ovom ubistvu, koje se desilo još početkom aprila 2016. *Kurir* pisao najmanje svaki treći dan tokom četvrtog kvartala.⁸ Dnevni list *Kurir* bavio se aktivnostima policije u 17 tekstova (učestće od 7.91%, od kojih je 58.82% negativno konotirano), dok je o kriminalu pisano u 10 tekstova (učestće od 4.65%), od kojih je 90% negativno. O Rusiji je napisano 9 tekstova, dok je američkim izborima *Kurir* posvetio 8 napisa, od kojih je 37.5% pozitivno. Aktivnosti pravosudnih organa praćene su u 6 (2.79%) tekstova, od kojih je tačno polovina negativna, dok su teme *zabava/estrada*, *zdravstvo*, *politički život u Crnoj Gori* i *terorizam Islamska država* zastupljene u po 5 ili 2.33% (više informacija o vrednosnom kontekstu o navedenim temama videti u **tabeli 46**).

U listu *Kurir* je vrednosno definisano 60% tekstova – 55.81% ima negativnu, a 4.19% pozitivnu konotaciju (**tabela 47**), što je u skladu sa rezultatima iz trećeg kvartala 2016.

Tabela 46. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	83	38.60	0	0.00	36	43.37	47	56.63
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	20	9.30	0	0.00	7	35.00	13	65.00
policija	17	7.91	0	0.00	7	41.18	10	58.82
kriminal	10	4.65	0	0.00	1	10.00	9	90.00
Rusija/odnos prema Rusiji	9	4.19	5	55.56	4	44.44	0	0.00
izbori u SAD	8	3.72	3	37.50	5	62.50	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	6	2.79	0	0.00	3	50.00	3	50.00
zabava/estrada	5	2.33	0	0.00	4	80.00	1	20.00
zdravstvo	5	2.33	0	0.00	1	20.00	4	80.00
politički život u Crnoj Gori	5	2.33	0	0.00	3	60.00	2	40.00
terorizam i Islamska država	5	2.33	0	0.00	0	0.00	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

⁸ Ubistvo Jelene Marjanović zastupljeno je u čak 319 ili 3.85% napisa od ukupnog uzorka za 2016. godinu (8293 teksta) i to je šesta tema prema zastupljenosti tokom čitave protekle godine. O ovoj temi najviše su pisali listovi *Informer*, *Kurir* i *Alo!*.

Tabela 47. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj	%
pozitivan	9	4.19
neutralan	86	40.00
negativan	120	55.81
Total	215	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Informer

Dnevne novine *Informer* četvrtinu tekstova posvećuju političkom životu u Srbiji – 63 (25.82%), od kojih je velika većina (74.6%) napisana u negativnoj konotaciji. Drugačiji pristup prema temi beleži se kada je u pitanju odnos prema Rusiji – 52.17% tekstova je pozitivno konotirano. O regionu i međunarodnim odnosima pisano je u po 22 ili 9.02% napisa, s tim što su tekstovi u regionu tradicionalno napisani u negativnom vrednosnom kontekstu – čak 90.91%. Kao i *Kurir*, *Informer* i dalje piše o ubistvu Jelene Marjanović, tako da je ova tema peta prema zastupljenosti, prisutna u 14 ili 5.74%, većinom neutralnih tekstova. O policiji je pisano u 9 (3.69%) tekstova (33.33% negativno konotiranih), SAD su bile tema u 3.28% ili 8 tekstova (25% pozitivnih, 25% neutralnih i 50 negativnih), dok je u po 7 ili 2.87% napisa bilo reči o vojsci (57.14% pozitivnih, dok negativnih tekstova nije bilo), medijima (svi tekstovi su bili negativno konotirani) i NATO/NATO integracijama (85.71% negativno konotiranih tekstova) (**tabela 48**).

U odnosu na ostale medije iz uzorka, *Informer* i konstantno ima najizraženiji vrednosni sud – u čak 68.03% tekstova novinari su iskazali svoj stav. U negativnom vrednosnom kontekstu napisano je 56.14%, u pozitivnom 11.89% tekstova (videti **tabelu 49**).

Tabela 48. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informer*

<i>Informer</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	63	25.82	2	3.17	14	22.22	47	74.60
Rusija/odnos prema Rusiji	23	9.43	12	52.17	11	47.83	0	0.00
regionalni saradnja/odnosi u regionu	22	9.02	0	0.00	2	9.09	20	90.91
međunarodni odnosi	22	9.02	1	4.55	8	36.36	13	59.09
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	14	5.74	0	0.00	11	78.57	3	21.43
policija	9	3.69	1	11.11	5	55.56	3	33.33
SAD / odnos prema SAD	8	3.28	2	25.00	2	25.00	4	50.00
vojska	7	2.87	4	57.14	3	42.86	0	0.00
mediji/sloboda medija	7	2.87	0	0.00	0	0.00	7	100.00
NATO / NATO integracije	7	2.87	1	14.29	0	0.00	6	85.71

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 49. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
pozitivan	29	11.89
neutralan	78	31.97
negativan	137	56.14
Total	244	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Alo!

List *Alo!*, kao i ostale dnevne novine koje nemaju jasnu sektorsku podelu (*Kurir*, *Informer*), odlikuje neravnomerna distribucija tema. Ovaj medij političkom životu Srbije posvećuje još veći broj tekstova nego u prethodnim kvartalima (84 ili 37.17% napisa, od kojih je 28.57% negativno), a slede teme u vezi sa Rusijom. Učešće regionalnih odnosa je trostruko manje nego što je zabeleženo u trećem periodu 2016 – 12 ili 5.31% tekstova (83.33% negativnih). *Alo!* takođe piše o ubistvu pevačice Jelene Marjanović u 11 – 4.87% neutralnih tekstova i ova tema je četvrta prema učešću. Kriminal je tema o kojoj je pisano u 10 (4.42%) pretežno neutralnih tekstova, dok se ovaj list u po 7 (3.1%) napisa bavio pravosudnim temama, izborima u SAD i verskim pitanjima. U po 6 (2.65%) tekstova prisutne su teme u vezi sa socijalnim pitanjima, policijom i dešavanjima u Crnoj Gori (o vrednosnom kontekstu navedenih tema videti više u **tabeli 50**).

Vrednosni kontekst u listu *Alo!* prisutan je u 28.76% napisa (**tabela 51**), odnosno vrednosno je konotirano oko 6% manje tekstova nego u trećem kvartalu.

Tabela 50. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	Total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	84	37.17	0	0.00	60	71.43	24	28.57
Rusija/odnos prema Rusiji	15	6.64	0	0.00	9	60.00	6	40.00
regionalni saradnja/odnosi u regionu	12	5.31	0	0.00	2	16.67	10	83.33
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	11	4.87	0	0.00	11	100.00	0	0.00
kriminal	10	4.42	0	0.00	9	90.00	1	10.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	7	3.10	0	0.00	5	71.43	2	28.57
pitanja vere, crkva, religija	7	3.10	0	0.00	7	100.00	0	0.00
izbori u SAD	7	3.10	0	0.00	7	100.00	0	0.00
socijalna pitanja/socijalna politika	6	2.65	1	16.67	4	66.67	1	16.67
policija	6	2.65	0	0.00	6	100.00	0	0.00
politički život u Crnoj Gori	6	2.65	0	0.00	3	50.00	3	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 51. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
pozitivan	2	0.88
neutralan	161	71.24
negativan	63	27.88
Total	226	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Politika

Dnevni list *Politika* se u četvrtom kvartalu 2016. najviše bavio političkim temama – 47 (9.33%) tekstova govorilo je o političkom životu u Srbiji, s tim što je trećina (31.91%) negativna. O pravosudnim temama novinari ovog dnevnog lista pisali su u 6.94% (35) tekstova objavljenih na naslovnica (40% negativno konotiranih), dok je o izborima u SAD bilo reči u 34 (6.75%) većinom neutralna teksta (uz 29.41% negativnih i 5.88% pozitivnih). Uredništvo *Politike* iskazuje vrednosni stav u većini tekstova u kojima se govori o privredi (31 – 6.15%), tako da je samo 38.71% napisa neutralno. O ovoj temi dominiraju negativno konotirani tekstovi (48.39%), a zabeleženo je i 4 ili 12.9% pozitivnih. Prema politici EU, dnevni list *Politika* iskazuje tradicionalno negativno gledište (53.57% od 28 objavljenih tekstova), a isti broj napisa (28) beleži se i kada su u pitanju međunarodni odnosi. Ekonomske teme bile su zastupljene u 27 (5.36%) većinom neutralnih napisa, a u četvrtom kvartalu 2016. učešće regionalnih tema je gotovo tri puta manje u odnosu na prethodni period. Više od polovine tekstova o ovoj temi je vrednosno konotirano, i to 16.67% pozitivno i 37.5% negativno. U skladu sa nalazima iz prethodnih kvartala je i stav u odnosu na teme u vezi sa Rusijom (blizu 40% pozitivno intoniranih tekstova), dok su o kosovskim temama napisana 22 (4.37%) uglavnom negativno konotirana teksta (68.18%) (više u **tabeli 52**).

Politika, u odnosu na ostale medije, u svih osam kvartala objavljuje najveći broj tekstova koji čine uzorak (u četvrtom tromesečju 2016. – 504), a u ovom listu beležimo i najveću raznovrsnost tema. U *Politici* je objavljeno oko 10% više vrednosno konotiranih tekstova u odnosu na prethodni kvartal, 42.46% ili 214 od 504, od kojih je 10.12% pozitivno i 32.34% negativno intonirano (videti **tabelu 53**).

Tabela 52. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

<i>Politika</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	47	9.33	0	0.00	32	68.09	15	31.91
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	35	6.94	0	0.00	21	60.00	14	40.00
izbori u SAD	34	6.75	2	5.88	22	64.71	10	29.41
privreda	31	6.15	4	12.90	12	38.71	15	48.39
EU/politika Evropske Unije	28	5.56	1	3.57	12	42.86	15	53.57
međunarodni odnosi	28	5.56	2	7.14	18	64.29	8	28.57
ekonomija	27	5.36	4	14.81	18	66.67	5	18.52
regionalni saradnja/odnosi u regionu	24	4.76	4	16.67	11	45.83	9	37.50
Rusija/odnos prema Rusiji	23	4.56	9	39.13	14	60.87	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	22	4.37	0	0.00	7	31.82	15	68.18

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 53.** – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
pozitivan	51	10.12
neutralan	290	57.54
negativan	163	32.34
Total	504	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Večernje novosti**

Najveća pažnja *Večernjih novosti* u četvrtom kvartalu je podjednako usmerena na dve teme – politički život u Srbiji i regionalne odnose (po 34 ili 9.88% tekstova), međutim pristup ovim temama je potpuno drugačiji. Dok o politici novinari ovog lista uglavnom izveštavaju u neutralnom tonu, regionalne teme

se, kao i u svim prethodnim periodima posmatraju iz izrazito kritičke perspektive – čak 76.47% tekstova je negativno. Isti princip izveštavanja odnosi se i na tekstove u vezi sa Kosovom (17 – 4.94%), pa je 64.71% ovih napisa negativno. Isti broj napisa posvećen je i odnosu prema Rusiji, ali je više od 40% tekstova pozitivno konotirano. Teme *policija* i *pravosuđe/aktivnosti pravosudnih organa* zastupljene su u 16 (4.65%), odnosno 15 (4.36%) uglavnom neutralno intoniranih tekstova, što je bio princip izveštavanja i kada je bilo reči o infrastrukturi (14 – 4.07%). Po 12 tekstova (3.49%) napisano je o privredi, temama u vezi sa EU, međunarodnim odnosima i religijom. Četvrtina spomenutih tekstova o EU napisana je u negativnom kontekstu, dok je 25% napisa koji se odnose na pitanja u vezi sa religijom pozitivno (više u **tabeli 54**).

U neutralnom kontekstu napisano je 63.37% tekstova koji su ušli u uzorak, objavljenih na naslovnicama *Večernjih novosti*. Pozitivno je konotirano 10.47%, dok negativan vrednosni kontekst ima 26.16% napisa. (**tabela 55**). Iako u *Večernjim novostima* uvek dominira neutralan kontekst, iz **tabele 54**, može se uočiti da se određene teme predstavljaju sa jasnim stavom. To se posebno odnosi na regionalne odnose i predstavlja trend zabeležen u svim dosadašnjim izdanjima *Medijametra*, kada su ove novine u pitanju.

Tabela 54. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	34	9.88	0	0.00	31	91.18	3	8.82
regionalni saradnja/odnosi u regionu	34	9.88	2	5.88	6	17.65	26	76.47
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	17	4.94	0	0.00	6	35.29	11	64.71
Rusija/odnos prema Rusiji	17	4.94	7	41.18	10	58.82	0	0.00
policija	16	4.65	0	0.00	16	100.00	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	15	4.36	0	0.00	13	86.67	2	13.33
infrastruktura	14	4.07	1	7.14	12	85.71	1	7.14
privreda	12	3.49	3	25.00	8	66.67	1	8.33
EU/politika Evropske Unije	12	3.49	0	0.00	9	75.00	3	25.00
međunarodni odnosi	12	3.49	0	0.00	11	91.67	1	8.33
pitanja vere, crkva, religija	12	3.49	3	25.00	9	75.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 55. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
pozitivan	36	10.47
neutralan	218	63.37
negativan	90	26.16
Total	344	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Danas**

U dnevnom listu *Danas* dominiraju političke teme, prisutne u oko 7% više tekstova u odnosu na prethodni kvartal, tako da je o ovoj temi sada napisano 119 ili 29.31% tekstova, od kojih je samo petina negativno konotirana. Naredna tema od interesa bila je *privreda* (30 – 7.39% tekstova – 33.33% negativnih), dok su teme u vezi sa medijima u 39.13% napisa predstavljene negativno (o medijima su objavljena 23 teksta - 5.67%). Regionalni odnosi zastupljeni su u 19 ili 4.68% većinom neutralnih napisa (84.21%), dok je o ekonomiji pisano u 18 (4.43%) tekstova, u istom maniru kao i kada je privreda u pitanju (33.33% negativnih napisa). *Međunarodni odnosi i kultura* generisali su 17 (4.19%), odnosno 14 (3.45%) pretežno neutralnih tekstova, dok je po 13 (3.2%) napisa objavljeno o pravosuđu (30.77% negativnih tekstova), dostizanju standarda za EU integracije i aktivnostima Vlade Srbije (46.15% negativno konotiranih tekstova) (**tabela 56**).

U dnevnom listu *Danas* beležimo najveće učešće neutralnih tekstova – 80.54%. Pozitivno intoniranih bilo je 0.49% (najmanje zabeleženo učešće pozitivno konotiranih tekstova), a negativno 18.97% (**tabela 57**).

Tabela 56. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	Vrednosni kontekst u odnosu na temu							
	total		pozitivan		neutralan		negativan	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	119	29.31	0	0.00	94	78.99	25	21.01
privreda	30	7.39	1	3.33	19	63.33	10	33.33
mediji/sloboda medija	23	5.67	0	0.00	14	60.87	9	39.13
regionalni saradnja/odnosi u regionu	19	4.68	0	0.00	16	84.21	3	15.79
ekonomija	18	4.43	0	0.00	12	66.67	6	33.33
međunarodni odnosi	17	4.19	0	0.00	15	88.24	2	11.76
kultura	14	3.45	0	0.00	12	85.71	2	14.29
aktivnosti Vlade RS	13	3.20	0	0.00	7	53.85	6	46.15

pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	13	3.20	0	0.00	9	69.23	4	30.77
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	13	3.20	0	0.00	13	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 57.** – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
pozitivan	2	0.49
neutralan	327	80.54
negativan	77	18.97
Total	406	100.0

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Balans**

Kada uzmemo u obzir sve tekstove iz uzorka za period oktobar – decembar 2016, može se primetiti da većina zastupljenih tema nije tretirana na celovit način, o čemu govori podatak da je balans prisutan u samo 20.97% svih napisa, što je gotovo identičan rezultat kao i u prethodnom kvartalu (20.43%). Najmanje balansiranih tekstova zabeleženo je u listu *Informer* 3.28% ili 8 od 244 napisa, a sličan rezultat uočljiv je i kada je u pitanju *Kurir*, gde je balansirano 6.98% ili 15 od 215 tekstova. Dnevni list *Politika* u četvrtom kvartalu umanjuje broj balansiranih tekstova za 5%, tako da je u ovim novinama samo 17.26% ili 87 napisa celovito. Slede *Alo!* sa 78.32% nebalansiranih tekstova, *Blic* (73.08%), *Večernje novosti* (71.8%), dok je najviše celovitih tekstova zabeleženo u *Danasu* 32.51%, što je takođe veoma malo učešće celovitih napisa (**tabela 58**).

Iako vrednosni kontekst nije izražen u 61.84% svih tekstova, u sagledavanju realne slike medija iz uzorka svakako treba uzeti u obzir i činjenicu da velika većina tekstova sa naslovnica koje smo analizirali nije celovito i da takav, jednostran pristup oslikava opšte stanje u srpskim medijima.

Ukoliko sagledamo rezultate koji se odnose na balansiranost tekstova dobijene tokom čitave 2016. godine, može se zaključiti da, uglavnom, pristup izveštavanju u svih sedam analiziranih medija nije celovit – samo 22.8% je balansirano. To je posebno uočljivo u dnevnim novinama *Informer* i *Kurir* (4.51%, odnosno 7.66% celovitih tekstova), dok je nešto veći broj balansiranih tekstova zabeležen u listu *Danas* – 32.51% (balansiranost svih tekstova analiziranih tokom 2016. predstavljena je u **tabeli 59**).

Balansirani tekstovi, najzad, nužno pokazuju određeni stepen uzdržanosti što, očigledno, ne predstavlja naročito raširenu pojavu u srpskom novinarstvu. Opredeljevanje, koje je ponekad veoma strasno, privlači publiku ali smanjuje ozbiljnost. Reč je o brzini reakcije, a ne o detaljnom i racionalnom informisanju koje zahteva istraživanje, veći broj sagovornika i pouzdanih i proverljivih podataka, uz dostupne izvore

informacija. Na taj način se u kratkom vremenu stiže tiraž i popularnost, ali ne i ugled.

Tabela 58. – Balans u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Balans medij	da		ne	
	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	8	3.28	236	96.72
<i>Kurir</i>	15	6.98	200	93.02
<i>Politika</i>	87	17.26	417	82.74
<i>Alo!</i>	49	21.68	177	78.32
<i>Blic</i>	84	26.92	228	73.08
<i>Večernje novosti</i>	97	28.20	247	71.80
<i>Danas</i>	132	32.51	274	67.49
Total	472	20.97	1779	79.03

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 59. – Balans u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka za sva četiri kvartala 2016.

Balans medij	da		ne	
	broj	%	broj	%
<i>Informer</i>	42	4.51	890	95.49
<i>Kurir</i>	57	7.66	687	92.34
<i>Alo!</i>	186	21.83	666	78.17
<i>Politika</i>	433	23.04	1446	76.96
<i>Večernje novosti</i>	343	27.11	922	72.89
<i>Blic</i>	292	28.00	751	72.00
<i>Danas</i>	538	34.09	1040	65.91
Total	1891	22.80	6402	77.20

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Akteri

Mediji u Srbiji se, bar sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnica, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Čak 50.21% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnica čine (individualni i kolektivni) politički akteri koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije (videti **tabelu 60** i **tabele 61, 67, 69, 70, 71** i **72**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih i **tabele 73, 74, 75** i **76**, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima, procenat učešća političkih aktera u ukupnom broju aktera na naslovnica raste do 75.82%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 16.48% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnica tek u 3.58% slučajeva (videti **tabelu 60**).

Tabela 60. – Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri					
Politički akteri	10076	Unutrašnji	6672	Individualni	4985
				Kolektivni	1687
	Inostrani	3406	Individualni	2748	
			Kolektivni	658	
Privredni/ekonomski akteri	476	Unutrašnji	445	Individualni	159
				Kolektivni	286
	Inostrani	31	Individualni	10	
			Kolektivni	21	
Drugi društveni akteri	2191	Unutrašnji	2179	Individualni	1871
				Kolektivni	308
	Inostrani	12	Individualni	8	
			Kolektivni	4	
Neimenovani izvor					546
Total					13289

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U **tabelama 61, 67, 69-72** data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri – članovi i članice Vlade Srbije (41.66%), akteri političkih stranaka pozicije (12.01%) i akteri iz redova stranaka opozicije (24.57%) značajno su prisutniji na naslovnica (78.24%) u odnosu na 6.25% predstavnika državnih organa i institucija, 2.34% predstavnika vojske i policije i 13.13% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj vladi Srbije, niti strankama pozicije i/ili opozicije.

Tabela 61. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije

Vlada i predsednik Republike Srbije	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	782	37.65	16	2.05	737	94.25	29	3.71
Tomislav Nikolić	316	15.21	0	0.00	291	92.09	25	7.91
Ivica Dačić	246	11.84	1	0.41	230	93.50	15	6.10
Nebojša Stefanović	159	7.66	0	0.00	156	98.11	3	1.89
Aleksandar Vulin	112	5.39	0	0.00	104	92.86	8	7.14
Zorana Mihajlović	96	4.62	0	0.00	92	95.83	4	4.17
Rasim Ljajić	63	3.03	0	0.00	61	96.83	2	3.17
Zoran Đorđević	42	2.02	0	0.00	42	100.00	0	0.00
Dušan Vujović	31	1.49	0	0.00	31	100.00	0	0.00
Zlatibor Lončar	28	1.35	0	0.00	28	100.00	0	0.00
Mladen Šarčević	27	1.30	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Slavica Đukić Dejanović	27	1.30	0	0.00	26	96.30	1	3.70
Aleksandar Antić	25	1.20	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Ana Brnabić	24	1.16	1	4.17	23	95.83	0	0.00
Nela Kuburović	22	1.06	0	0.00	22	100.00	0	0
Jadranka Joksimović	21	1.01	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Goran Knežević	18	0.87	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Vladan Vukosavljević	17	0.82	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Branislav Nedimović	12	0.58	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vanja Udovičić	6	0.29	0	0.00	6	100.00	0	0
Milan Krkobabić	3	0.14	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Total	2077	100.00	18	0.87	1971	94.90	88	4.23

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Kao i u prethodnom tromesečju, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji bio je premijer Aleksandar Vučić, o kojem mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u 94.25% slučajeva). O njemu je napisano još i 2.05% (16) pozitivnih i 3.71% (29) tekstova sa negativnom konotacijom. Premijer se kao protagonist tekstova na naslovnicama pojavljuje 782 puta, što je značajno više od prvog sledećeg rangiranog aktera, predsednika Srbije Tomislava Nikolića, koji se pojavljuje ukupno 316 puta, i trećeplasiranog ministra inostranih poslova Ivica Dačića, koji je prisutan

u 246 tekstova. Najveću frekvenciju pojavljivanja Aleksandra Vučića, izraženu u apsolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Danas* (170), *Politika* (137) i u *Večernjim novostima* (119). Izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter, a u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz istih pojedinačnih novina, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Danasu* (41.87%), a potom u *Kuriru* (39.53%), i dnevnom listu *Alo!* (37.17%). Najmanje učešće tekstova u kojima je akter predsednik Vlade Srbije, beležimo u listu *Politika* (27.18%) (videti tabelu 63).

Kada je reč o vrednosnom kontekstu, najveće učešće, kao i broj negativnih tekstova ponovo su prisutni u *Danasu* (13.53% ili 23 napisa). Osim u ovim dnevnim novinama negativno konotirani tekstovi zabeleženi su i u listu *Blic* (5.88% ili 6 tekstova). Najviše pozitivno konotiranih tekstova objavljeno je u listu *Informer* – 7.06% ili 6 tekstova, a slede *Politika* (4), *Večernje novosti* (2), *Alo!* (2) i *Kurir* (2) (više informacija u tabeli 62).

Tabela 62. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Aleksandar Vučić	pozitivan		neutralan		negativan		total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>	0	0.00	96	94.12	6	5.88	102	13.04
<i>Kurir</i>	2	2.35	83	97.65	0	0.00	85	10.87
<i>Večernje novosti</i>	2	1.68	117	98.32	0	0.00	119	15.22
<i>Alo!</i>	2	2.38	82	97.62	0	0.00	84	10.74
<i>Informer</i>	6	7.06	79	92.94	0	0.00	85	10.87
<i>Politika</i>	4	2.92	133	97.08	0	0.00	137	17.52
<i>Danas</i>	0	0.00	147	86.47	23	13.53	170	21.74
Total	16	2.05	737	94.25	29	3.71	782	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 63. – Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Danas</i>	170	406	41.87
<i>Kurir</i>	85	215	39.53
<i>Alo!</i>	84	226	37.17
<i>Informer</i>	85	244	34.84
<i>Večernje novosti</i>	119	344	34.59
<i>Blic</i>	102	312	32.69
<i>Politika</i>	137	504	27.18
Total	782	2251	34.74

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić, koji je protagonist u 316 (15.21%) analiziranih tekstova, drugi je prema učestalosti pojavljivanja među individualnim političkim akterima sa političke scene Srbije (videti **tabelu 61**).

Najveći broj tekstova u kojima je akter predsednik Srbije, objavili su dnevni listovi *Večernje novosti* i *Politika* (po 58), ali najveće učešće u odnosu na ukupan broj tekstova u mediju ima *Kurir* – 21.86% (**tabela 64**). Najviše negativno konotiranih tekstova o Tomislavu Nikoliću beležimo u dnevnim listovima *Blic* (12 tekstova), a slede *Alo!* (6), *Danas* (5) i *Politika* (2), što je učešće od 23.53% (*Blic*), 19.35% (*Alo!*), 8.77% (*Danas*), odnosno 3.45% (*Politika*) negativnih napisa. Ni u ovom kvartalu, kao ni u prethodnom, nije napisan niti jedan pozitivan tekst o aktuelnom predsedniku Srbije (videti **tabelu 65**).

Ostali akteri iz ove grupacije su skoro 95% tekstova predstavljeni u neutralnom vrednosnom kontekstu. Pored predsednika i premijera, nešto veći broj negativno konotiranih tekstova zabeležen je i kod Ivice Dačića – 15⁹ i Aleksandra Vulina (8 negativno konotiranih tekstova) (**tabela 61**).

Tabela 64. – Broj pojavljivanja Tomislava Nikolića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Tomislav Nikolić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Kurir</i>	47	215	21.86
<i>Večernje novosti</i>	58	344	16.86
<i>Blic</i>	51	312	16.35
<i>Danas</i>	57	406	14.04
<i>Alo!</i>	31	226	13.72
<i>Politika</i>	58	504	11.51
<i>Informer</i>	14	244	5.74
Total	316	2251	14.04

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

9 U odnosu na 21 negativno konotiran tekst u prethodnom, trećem kvartalu 2016. godine, i 35 negativno konotiranih tekstova u drugom tromesečju.

Tabela 65. – Tomislav Nikolić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Tomislav Nikolić medij	pozitivan		neutralan		negativan		total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>	0	0.00	39	76.47	12	23.53	51	16.14
<i>Kurir</i>	0	0.00	47	100.00	0	0.00	47	14.87
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	58	100.00	0	0.00	58	18.35
<i>Alo!</i>	0	0.00	25	80.65	6	19.35	31	9.81
<i>Informer</i>	0	0.00	14	100.00	0	0.00	14	4.43
<i>Politika</i>	0	0.00	56	96.55	2	3.45	58	18.35
<i>Danas</i>	0	0.00	52	91.23	5	8.77	57	18.04
Total	0	0.00	291	92.09	25	7.91	316	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko sagledamo sve tekstove koji čine uzorak našeg istraživanja (8239), najveće učešće i broj tekstova na naslovnicama, kada je u pitanju grupacija *Vlada i predsednik Republike Srbije*, posvećeni su premijeru Aleksandru Vučiću (2747 ili 33.12% ukupnog broja tekstova iz uzorka). O njemu je zabeleženo ukupno 114 (4.15%) negativnih i 79 (2.88%) pozitivnih napisa. Kod narednog aktera prema zastupljenosti, Ivice Dačića (958 ili 11.55%) beleži se nešto veće učešće negativno konotiranih tekstova (10.33% - 99), dok je aktuelni predsednik Srbije Tomislav Nikolić zastupljen u 940 tekstova (11.33%), od kojih je 82 negativno. Dačić i Nikolić su još u po 3 teksta zastupljeni i u pozitivnom kontekstu. Od pet najzastupljenijih aktera, najveće učešće negativnih tekstova beleži se kada je reč o Zorani Mihajlović – 12.97% (**tabela 66**).

Tabela 66. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja pet najzastupljenijih individualnih političkih aktera iz **Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije** u sva četiri kvartala 2016.

Vlada Srbije i predsednik Srbije - svi mediji, I-IV kvartal	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	2747	33.12	79	2.88	2554	92.97	114	4.15
Ivica Dačić	958	11.55	3	0.31	856	89.35	99	10.33
Tomislav Nikolić	940	11.33	3	0.32	855	90.96	82	8.72
Nebojša Stefanović	476	5.74	1	0.21	453	95.17	22	4.62
Zorana Mihajlović	370	4.46	0	0.00	322	87.03	48	12.97

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Nakon smirivanja posle burne predizborne kampanje i izbora koji su obeležili prvu polovinu 2016. godine, u trećem kvartalu te godine zabeležili smo vraćanje broja pojavljivanja aktera iz opozicije na frekvencije

koje smo beležili tokom 2015. godine. Međutim, u četvrtom kvartalu 2016. godine ponovo beležimo rast broja opozicionih aktera, što je uzrokovano približavanjem predsedničkih izbora. U odnosu na poslednji kvartal protekle godine, broj pojavljivanja aktera iz opozicije u prvom i drugom tromesečju 2016. bio je dvostruko veći (1428 u prvom i 1552 u drugom tromesečju 2016, u odnosu na 762 u poslednjem tromesečju 2015). U trećem kvartalu 2016. godine zabeležili smo 792 pojavljivanja, što je uobičajena zastupljenost ove vrste aktera na naslovnica. U četvrtom kvartalu beležimo 1225 pojavljivanja opozicionih aktera. U ovom kvartalu najzastupljeniji opozicioni lideri su Vojislav Šešelj i Boris Tadić, sa 12.73% i 8.41% učešća, dok je Vuk Jermić¹⁰ bio zastupljen u 12.16% tekstova. Najviše negativnih tekstova napisano je o Vuku Jeremiću (36 – 24.16%), Vojislavu Šešelju (9 – 5.77%) i Draganu Šutanovcu (8 – 9.41%). O predstavnicima opozicije nije napisan nijedan pozitivno konotirani tekst tokom četvrtog tromesečja 2016. godine (videti tabelu 67).

Tabela 67. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz opozicije

Opozicija – individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vojislav Šešelj	156	12.73	0	0.00	147	94.23	9	5.77
Vuk Jeremić	149	12.16	0	0.00	113	75.84	36	24.16
Boris Tadić	103	8.41	0	0.00	99	96.12	4	3.88
Dragan Šutanovac	85	6.94	0	0.00	77	90.59	8	9.41
Čedomir Jovanović	80	6.53	0	0.00	78	97.50	2	2.50
Boško Obradović	75	6.12	0	0.00	71	94.67	4	5.33
Saša Radulović	66	5.39	0	0.00	61	92.42	5	7.58
Zoran Živković	54	4.41	0	0.00	53	98.15	1	1.85
Sanda Rašković Ivić	35	2.86	0	0.00	31	88.57	4	11.43
Dijana Vukomanović ¹	26	2.12	0	0.00	25	96.15	1	3.85
Đorđe Vukadinović	19	1.55	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Nenad Čanak	18	1.47	0	0.00	15	83.33	3	16.67
Balša Božović	17	1.39	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	17	1.39	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Nemanja Šarović	16	1.31	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Bojan Pajtić	16	1.31	0	0.00	12	75.00	4	25.00
Borko Stefanović	13	1.06	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Marko Đurišić	12	0.98	0	0.00	12	100.00	0	0.00

10 Iako Vuk Jeremić nije član nijedne političke stranke, svrstan je u ovu grupu aktera kao tada (u IV kvartalu) potencijalni, a od 15. januara 2017. i zvanično najavljeni predsednički kandidat, koji zastupa drugačije stavove u odnosu na vladajuću koaliciju.

Sulejman Ugljanin	12	0.98	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Miroslava Mile-nović	11	0.90	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Goran Ješić	10	0.82	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Marinika Tepić	10	0.82	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Radoslav Milojević Kena	10	0.82	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Aleksandra Jerkov	9	0.73	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Gordana Čomić	9	0.73	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Miloš Jovanović	9	0.73	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dejan Nikolić	8	0.65	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Dragoljub Mićunović	7	0.57	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Jovo Ostojić	7	0.57	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Tatjana Macura	7	0.57	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Žarko Korać	7	0.57	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Nenad Božić	6	0.49	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Vesna Rakić Vod-inelić	6	0.49	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dušan Petrović	5	0.41	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Goran Ćirić	5	0.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milan Lapčević	5	0.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milorad Mirčić	5	0.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Petar Jojić	5	0.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Uroš Janković	5	0.41	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Zoran Lutovac	5	0.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Amir Bislimi	4	0.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branka Stamen-ković	4	0.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Janko Veselinović	4	0.33	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Miroslav Parović	4	0.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nataša Mičić	4	0.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nenad Konstanti-nović	4	0.33	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aida Ćorović	3	0.24	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Branimir Kuz-manović	3	0.24	0	0.00	2	66.67	1	33.33

Branislav Miha-jlović	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Danilo Šuković	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dušan Pavlović	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Konstantin Samo-falov	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Marko Bastać	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladan Glišić	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Krasić	3	0.24	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	54	4.41	0	0.00	51	94.44	3	5.56
Total	1225	100.00	0	0.00	1117	91.18	108	8.82

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar – decembar 2016.

Tokom čitave 2016. godine (I-IV kvartal), mediji su na naslovnim stranama najviše pažnje posvetili lideru SRS Vojislavu Šešelju, koji je bio akter u 567 ili 6.84% svih tekstova iz uzorka (8293). Najviše negativnih napisa odnosilo se na bivšeg predsednika Demokratske stranke, Bojana Pajtića (128 ili 26.18%), dok su, od najzastupljenijih opozicionih predstavnika, o aktuelnom predsedniku DS, Draganu Šutanovcu, napisana i 2 teksta u pozitivnoj konotaciji (**tabela 68**).

Tabela 68. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja pet najzastupljenijih individualnih političkih aktera iz **opozicije** u sva četiri kvartala 2016.

Opozicija – svi mediji/ I-IV kvartal	broj	%	pozitivan	%	neu- tralan	%	negativan	%
Vojislav Šešelj	567	6.84	1	0.18	508	89.59	58	10.23
Boris Tadić	492	5.93	0	0.00	449	91.26	43	8.74
Bojan Pajtić	489	5.90	1	0.20	360	73.62	128	26.18
Čedomir Jovanović	367	4.43	0	0.00	320	87.19	47	12.81
Saša Radulović	263	3.17	0	0.00	224	85.17	39	14.83
Sanda Rašković Ivić	238	2.87	0	0.00	211	88.66	27	11.34
Dragan Šutanovac	216	2.60	2	0.93	174	80.56	40	18.52

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U **tabelama 69** i **70** prikazan je vrednosni kontekst unutar kojeg se pojedini individualni politički akteri – predstavnici političkih stranaka pozicije i državnih organa, institucija i agencija, pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnica, dok **tabele 71** i **72** prikazuju učestalost i vrednosni kontekst pojavljivanja predstavnika vojnih i policijskih organa i drugih društveno- političkih aktera.

Tabela 69. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **pozicije**

Pozicija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Muamer Zukorlić	49	8.18	0	0.00	34	69.39	15	30.61
Branko Ružić	42	7.01	0	0.00	31	73.81	11	26.19
Velimir Ilić ²	31	5.18	0	0.00	29	93.55	2	6.45
Vladimir Đukanović	30	5.01	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Marijan Rističević	28	4.67	0	0.00	15	53.57	13	46.43
Milutin Mrkonjić	27	4.51	0	0.00	24	88.89	3	11.11
Novica Tončev	26	4.34	0	0.00	25	96.15	1	3.85
Dragan Marković Palma	24	4.01	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Aleksandar Martinović	23	3.84	0	0.00	20	86.96	3	13.04
Miroslav Lazanski	23	3.84	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Bratislav Gašić	18	3.01	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Đorđe Miličević	17	2.84	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Ivana Petrović	15	2.50	0	0.00	11	73.33	4	26.67
Milovan Drecun	15	2.50	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Miodrag Linta	15	2.50	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Marija Obradović	14	2.34	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Milenko Jovanov	13	2.17	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Vuk Drašković	12	2.00	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Nenad Popović	11	1.84	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Nikola Selaković	11	1.84	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Igor Bečić	10	1.67	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Predrag Marković	8	1.34	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Miljkan Karličić	7	1.17	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Dragomir Karić	6	1.00	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Darko Glišić	5	0.83	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivan Mrkić	5	0.83	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Ivica Tončev	5	0.83	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Meho Omerović	5	0.83	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Vladanka Malović	5	0.83	0	0.00	5	100.00	0	0.00

Žarko Obradović	5	0.83	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragan Popović	4	0.67	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Šormaz	4	0.67	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Igor Novaković	4	0.67	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Marko Atlagić	4	0.67	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Zoran Babić	4	0.67	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bratislav Jugović	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Đorđe Čabarkapa	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dubravka Filipovski	3	0.50	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Ištvan Partor	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jahjaga Ferhatović	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Momo Čolaković	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Orlić	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Žika Gojković	3	0.50	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	50	8.35	0	0.00	47	94.00	3	6.00
Total	599	100.00	0	0.00	529	88.31	70	11.69

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 70. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika državnih organa, institucija i agencija

Državni organi, institucije i agencije - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Marko Đurić	57	18.27	0	0.00	54	94.74	3	5.26
Maja Gojković	55	17.63	0	0.00	51	92.73	4	7.27
Siniša Mali	23	7.37	0	0.00	22	95.65	1	4.35
Goran Vesić	14	4.49	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Miloš Vučević	14	4.49	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Jorgovanka Tabaković	9	2.88	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Igor Mirović	9	2.88	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Stanislava Pak	8	2.56	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nikola Nikodijević	7	2.24	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Darko Bulatović	6	1.92	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miša Vacić	6	1.92	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Tanja Mišević	6	1.92	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Jana Ljubičić	5	1.60	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Svetislava Bulajić	5	1.60	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Zoran Stanković	5	1.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Željko Sertić	5	1.60	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Radomir Nikolić	4	1.28	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Jovan Vorkapić	4	1.28	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Darko Tanasković	3	0.96	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milun Todorović	3	0.96	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nenad Ivanišević	3	0.96	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Oliver Antić	3	0.96	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Predrag Mikić	3	0.96	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Radojica Rovčanin	3	0.96	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	52	16.67	0	0.00	50	96.15	2	3.85
Total	312	100.00	0	0.00	291	93.27	21	6.73

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 71. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika vojske i policije

Vojska i policija - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Đorđević	17	14.53	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Petar Cvetković	12	10.26	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Veljko Popara	9	7.69	0	0.00	5	55.56	4	44.44
Vladimir Rebić	9	7.69	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Ljubiša Diković	9	7.69	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Jovan Krivokapić	5	4.27	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milorad Veljović	5	4.27	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Biljana Popović Ivković	4	3.42	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Marko Parezanović	4	3.42	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ljuban Karan	3	2.56	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mile Lazarević	3	2.56	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Novica Antić	3	2.56	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	34	29.06	1	2.94	33	97.06	0	0.00
Total	117	100.00	1	0.85	105	89.74	11	9.40

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 72. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja drugih individualnih i kolektivnih političkih i društvenih aktera

Ostali akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Zoran Đinđić	68	10.38	0	0.00	67	98.53	1	1.47
Slobodan Milošević	65	9.92	0	0.00	62	95.38	3	4.62
Andrej Vučić	47	7.18	0	0.00	44	93.62	3	6.38
Bogoljub Karić	42	6.41	3	7.14	34	80.95	5	11.90
Josip Broz Tito	39	5.95	0	0.00	39	100.00	0	0.00
Vojislav Koštunica	38	5.80	0	0.00	36	94.74	2	5.26
Nebojša Čović	27	4.12	0	0.00	10	37.04	17	62.96
Mlađan Dinkić	23	3.51	0	0.00	20	86.96	3	13.04
Emir Kusturica	17	2.60	4	23.53	13	76.47	0	0.00
Nenad Borovčanin	17	2.60	0	0.00	16	94.12	1	5.88

CIRSD	15	2.29	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Gordana Filipović Đinđić	14	2.14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Mila Đinđić	14	2.14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Slavko Ćuruvija	13	1.98	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Branko Krga	12	1.83	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vladimir Beba Popović	12	1.83	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Dragan Jakovljević	11	1.68	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Mirjana Marković	11	1.68	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Sonja Biserko	11	1.68	0	0.00	3	27.27	8	72.73
Dražen Milovanović	10	1.53	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Jelena Milić	10	1.53	0	0.00	3	30.00	7	70.00
Srđa Popović	10	1.53	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Dragica Nikolić	9	1.37	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Rodoljub Milović	9	1.37	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vesna Pešić	9	1.37	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Jelena Karleuša	8	1.22	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Nataša Kandić	7	1.07	0	0.00	3	42.86	4	57.14
Srđan Verbić	7	1.07	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Miodrag Rakić	6	0.92	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladimir Vukčević	6	0.92	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Božidar Đelić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dušan Mihajlović	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivan Stambolić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jovica Stanišić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Snežana Malović	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Staša Zajović	5	0.76	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Tomislav Žigmanov	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Igor Mikić	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Marko Milošević	4	0.61	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Veran Matić	4	0.61	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Dragan Đilas	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ljubomir Simović	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mirko Cvetković	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00

Svetko Kovač	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Čičak	3	0.46	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Kori Udovički	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivan Tasovac	3	0.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	655	100.00	7	1.07	576	87.93	72	11.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

O okviru kategorije *ostali* predstavljeni su akteri koji imaju određen društveni uticaj ili se iz drugih razloga nalaze zastupljeni u javnom prostoru, ali njihova društvena uloga nije institucionalizovana. Takođe, u ovu kategoriju su svrstane i ličnosti koje su tokom života imale veliki uticaj ili značajne političke uloge, poput Zorana Đinđića, Josipa Broza Tita ili Slobodana Miloševića.

Primetno je manje onih tekstova koji se bave značajnim kolektivnim političkim akterima, koji su među unutarpolitičkim akterima zastupljeni sa 25.28%. U **tabelama 73–76** izlistani su svi akteri iz našeg uzorka klasifikovani u ovu kategoriju, zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojavljivanja.

Tabela 73. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **državni organi i institucije**

Državni organi, agencije i institucije - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	234	30.55	1	0.43	224	95.73	9	3.85
Ministarstvo unutrašnjih poslova	100	13.05	0	0.00	94	94.00	6	6.00
Narodna skupština republike Srbije	68	8.88	1	1.47	56	82.35	11	16.18
Ministarstvo odbrane	33	4.31	0	0.00	33	100.00	0	0.00
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	29	3.79	0	0.00	28	96.55	1	3.45
Ministarstvo zdravlja	25	3.26	0	0.00	24	96.00	1	4.00
Narodna banka Srbije	23	3.00	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Ministarstvo pravde	20	2.61	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova	20	2.61	0	0.00	17	85.00	3	15.00
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	19	2.48	0	0.00	18	94.74	1	5.26

Ministarstvo finansija	18	2.35	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Republički fond za zdravstveno osiguranje	18	2.35	0	0.00	18	100.00	0	0.00
“srpske vlasti”	18	2.35	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Ministarstvo privrede	12	1.57	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	10	1.31	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike	10	1.31	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	9	1.17	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Poreska uprava Srbije	8	1.04	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Kancelarija Vlade Srbije za KiM	7	0.91	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ministarstvo kulture i informisanja	7	0.91	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Kabinet premijera RS	6	0.78	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Agencija za privredne registre	5	0.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Direkcija za imovinu	5	0.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Grad Beograd	5	0.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Kabinet predsednika RS	5	0.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	5	0.65	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Komesarijat za izbeglice i migracije Srbije	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Republički zavod za statistiku	4	0.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Agencija za bezbednost saobraćaja	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nacionalna služba za zapošljavanje	3	0.39	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Predsedništvo Srbije	3	0.39	0	0.00	3	100.00	0	0.00

ostalo	30	3.92	0	0.00	28	93.33	2	6.67
Total	766	100.00	2	0.26	726	94.78	38	4.96

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 74. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **vojska i policija**

Vojska i policija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
BIA	37	29.84	0	0.00	33	89.19	4	10.81
Vojska Srbija	30	24.19	4	13.33	26	86.67	0	0.00
VBA	17	13.71	0	0.00	16	94.12	1	5.88
SBPOK	12	9.68	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Biro za koordinaciju službi bezbednosti	7	5.65	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Interpol	6	4.84	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vojni sindikat Srbije	6	4.84	0	0.00	6	100.00	0	0.00
ostalo	9	7.26	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Total	124	100.00	4	3.23	115	92.74	5	4.03

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 75. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **pozicija**

Pozicija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SNS	225	64.10	1	0.44	213	94.67	11	4.89
SPS	88	25.07	0	0.00	79	89.77	9	10.23
SPO	6	1.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Jedinstvena Srbija	6	1.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Pokret socijalista	5	1.42	0	0.00	5	100.00	0	0.00
PUPS	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SDPS	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SNP	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Pokret snaga Srbija	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nova Srbija	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SVM	2	0.57	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	351	100.00	0	0.00	330	94.02	20	5.70

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 76. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **opozicija**

Opozicija - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
DS	115	25.78	0	0.00	105	91.30	10	8.70
Dosta je bilo	64	14.35	0	0.00	60	93.75	4	6.25
SRS	53	11.88	0	0.00	52	98.11	1	1.89
DSS	47	10.54	0	0.00	44	93.62	3	6.38
Dveri	47	10.54	0	0.00	44	93.62	3	6.38
LDP	41	9.19	0	0.00	40	97.56	1	2.44
SDP	30	6.73	0	0.00	30	100.00	0	0.00
LSV	21	4.71	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Nova stranka	14	3.14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
SDA Sandžaka	4	0.90	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	10	2.24	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Total	446	100.00	0	0.00	424	95.07	22	4.93

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Ukoliko uporedimo rezultate prikazane u **tabelama 75 i 76** sa nalazima, kako iz prva dva kvartala 2016, tako i iz poslednjeg kvartala 2015, uočavamo istu pravilnost koja važi i za promenu ukupnog broja političkih aktera. U odnosu na poslednji kvartal 2015. godine, u prva dva tromesečja 2016. progresivno je rastao broj kolektivnih aktera/stranaka koje participiraju u vlasti (od 167 u četvrtom tromesečju 2015, do 431 u periodu januar – mart 2016, odnosno 670 u period april – jun 2016), kao i opozicionih partija (181 u poslednjem kvartalu 2015, naspram 576 u prvom i 991 u drugom kvartalu 2016), što je svakako posledica izbornog procesa. U trećem kvartalu 2016. prisustvo ovih aktera značajno se smanjilo, na po 278 aktera u obe kategorije. U četvrtom kvartalu 2016. godine ponovo beležimo rast broja ove vrste aktera: u slučaju partija koje participiraju u vlasti beležimo 351 pojavljivanje, dok je u slučaju opozicionih stranaka bilo 446 pojavljivanja.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovnica govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 25.63% od ukupnog broja aktera). Protagonisti ovih tekstova češće su individualni akteri (u 80.68% slučajeva) nego oni kolektivni (19.31%) (videti **tabelu 60** i **tabele 77-92**).

Tabela 77. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: **Kosovo**

Kosovo	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	19	8.60	0	0.00	12	63.16	7	36.84
Edita Tahiri	18	8.14	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Trepča	15	6.79	0	0.00	15	100.00	0	0.00
“kosovske vlasti”	13	5.88	0	0.00	5	38.46	8	61.54
Isa Mustafa	12	5.43	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Ljubomir Marić	11	4.98	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Skupština Kosova	11	4.98	0	0.00	5	45.45	6	54.55
Branimir Stojanović	9	4.07	0	0.00	9	100.00	0	0.00
OVK	8	3.62	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Nehat Tači	7	3.17	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Slavko Simić	7	3.17	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Oliver Ivanović	6	2.71	1	16.67	5	83.33	0	0.00
Vlada Kosova	6	2.71	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Dalibor Jeftić	5	2.26	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ramuš Haradinaj	5	2.26	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Daut Haradinaj	4	1.81	0	0.00	0	0.00	4	100.00
Jovan Dimkić	4	1.81	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Srpska lista	4	1.81	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bajram Gecaj	3	1.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Enver Hodžaj	3	1.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Rakić	3	1.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Iljir Deda	3	1.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
KFOR	3	1.36	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mirjana Jeftić	3	1.36	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	39	17.65	0	0.00	37	94.87	2	5.13
Total	221	100.00	1	0.45	179	81.00	41	18.55

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 78.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Andrej Plenković	34	16.50	0	0.00	28	82.35	6	17.65
Kolinda Grabar Kitarović	27	13.11	0	0.00	15	55.56	12	44.44
“hrvatske vlasti”	20	9.71	0	0.00	8	40.00	12	60.00
Franjo Tuđman	10	4.85	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Davor Ivo Štir	8	3.88	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Milorad Pupovac	7	3.40	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Zoran Milanović	7	3.40	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Ante Gotovina	5	2.43	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ante Pavelić	5	2.43	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ante Tomić	5	2.43	1	20.00	4	80.00	0	0.00
Savo Štrbac	5	2.43	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Stjepan Mesić	5	2.43	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vlada Hrvatske	5	2.43	0	0.00	4	80.00	1	20.00
HDZ	4	1.94	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Hrvatska obavještajna agencija (SOA)	4	1.94	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Rajko Grlić	4	1.94	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Božo Petrov	3	1.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivan Pernar	3	1.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miro Kovač	3	1.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tihomir Orešković	3	1.46	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	39	18.93	0	0.00	34	87.18	5	12.82
Total	206	100.00	1	0.49	160	77.67	45	21.84

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 79. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milo Đukanović	72	32.14	0	0.00	61	84.72	11	15.28
DPS	18	8.04	0	0.00	15	83.33	3	16.67
Demokratski front	17	7.59	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Andrija Mandić	11	4.91	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Duško Marković	7	3.13	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Filip Vujanović	6	2.68	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nebojša Medojević	6	2.68	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Specijalno državno tužilaštvo Crne Gore	6	2.68	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Goran Danilović	5	2.23	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore	5	2.23	0	0.00	5	100.00	0	0.00
“crnogorske vlasti”	4	1.79	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Milivoje Katnić	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Slavko Stojanović	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Veselin Veljović	4	1.79	0	0.00	4	100.00	0	0.00
CeMI	3	1.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
crnogorska policija	3	1.34	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Miodrag Lekić	3	1.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ranko Krivokapić	3	1.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SDP	3	1.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	40	17.86	0	0.00	40	100.00	0	0.00
Total	224	100.00	0	0.00	207	92.41	17	7.59

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 80.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Pokušaj puča u Crnoj Gori¹¹**

Pokušaj puča u Crnoj Gori	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bratislav Dikić	38	49.35	2	5.26	34	89.47	2	5.26
Aleksandar Sinđelić	9	11.69	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Nemanja Ristić	4	5.19	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branka Milić	3	3.90	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	23	29.87	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Total	77	100.00	2	2.60	73	94.81	2	2.60

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 81.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Federacija BiH**

BiH	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Dodik	43	30.07	0	0.00	40	93.02	3	6.98
Ćamil Duraković	10	6.99	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Mladen Grujičić	10	6.99	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Tužilaštvo BiH	9	6.29	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Bakir Izetbegović	7	4.90	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Dragan Mektić	6	4.20	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ustavni sud BiH	5	3.50	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Alija Izetbegović	4	2.80	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Naser Orić	4	2.80	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Centralna izborna komisija BiH	3	2.10	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SDA	3	2.10	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SNSD	3	2.10	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Valentin Incko	3	2.10	0	0.00	2	66.67	1	33.33
ostali	33	23.08	0	0.00	32	96.97	1	3.03
Total	143	100.00	0	0.00	133	93.01	10	6.99

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

11 Po nalogu Specijalnog državnog tužilaštva Crne Gore, na dan održavanja parlamentarnih izbora u toj zemlji uhapšeno je 20 osoba, uglavnom državljana Srbije. Iz crnogorskog Tužilaštva saopšteno je da postoji sumnja da je ta grupa za vreme proglašenja izbornih rezultata nameravala zauzme Skupštinu Crne Gore i proglasi pobjedu određenih partija, kao i da uhapsi premijera Mila Đukanovića. U tabeli su predstavljeni akteri u vezi sa ovim događajem koji su bili zastupljeni na naslovnica sedam medija iz uzorka.

Tabela 82. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera izvan regiona: **inostrani političari**

Inostrani politički akteri	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bašar al Asad	33	7.97	0	0.00	33	100.00	0	0.00
Edi Rama	23	5.56	0	0.00	18	78.26	5	21.74
Redžep Tajip Erdogan	20	4.83	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Fidel Kastro	16	3.86	4	25.00	12	75.00	0	0.00
Si Đinping	16	3.86	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Viktor Orban	16	3.86	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Tereza Mej	14	3.38	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Fransoa Oland	13	3.14	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Boris Džonson	12	2.90	1	8.33	10	83.33	1	8.33
Marin le Pen	9	2.17	0	0.00	7	77.78	2	22.22
Mevlut Čavušoglu	9	2.17	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Mateo Renci	8	1.93	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Fetulah Gulen	7	1.69	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Li Kečang	7	1.69	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Miroslav Lajčak	7	1.69	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Norbert Hofer	6	1.45	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Petro Porošenko	6	1.45	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Raul Kastro	6	1.45	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bojko Borisov	5	1.21	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Li Mačang	5	1.21	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Sebastijan Kurc	5	1.21	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Čarls Kroford	4	0.97	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Hajnc Kristijan Štrahe	4	0.97	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Najdžel Faradž	4	0.97	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Peter Sijarto	4	0.97	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Rumen Radev	4	0.97	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Šinzo Abe	4	0.97	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Toni Bler	4	0.97	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Binali Jildirim	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dejvid Kameron	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Đorđe Ivanov	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džeremi Korbin	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Irina Bokova	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kim Džong Un	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kristalina Georgijeva	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Manuel Vals	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Žan Mark Ero	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miro Cerar	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nikola Sarkozy	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nursulan Nazarbajev	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Viktor Janukovič	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vitold Vaščikovski	3	0.72	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	101	24.40	0	0.00	101	100.00	0	0.00
Total	414	100.00	5	1.21	398	96.14	11	2.66

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 83. – Distribucija učestalosti vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Angela Merkel	57	45.24	3	5.26	53	92.98	1	1.75
Frank Valter Štajn-majer	10	7.94	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Aksel Ditman	7	5.56	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Alternativa za Nemačku	4	3.17	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Hrišćansko demokratska unija	4	3.17	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tomas de Mezijer	3	2.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zigmar Gabrijel	3	2.38	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	38	30.16	0	0.00	36	94.74	2	5.26
Total	126	100.00	3	2.38	119	94.44	4	3.17

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 84.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Putin ³	232	37.97	16	6.90	206	88.79	10	4.31
Sergej Lavrov	51	8.35	3	5.88	48	94.12	0	0.00
Dmitrij Medvedev	37	6.06	0	0.00	36	97.30	1	2.70
Sergej Šojgu	33	5.40	1	3.03	32	96.97	0	0.00
Aleksandar Čepurin	30	4.91	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Dmitrij Peskov	24	3.93	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Nikolaj Patrušev	22	3.60	3	13.64	16	72.73	3	13.64
“ruske vlasti”	16	2.62	2	12.50	14	87.50	0	0.00
Andrej Karlov	15	2.45	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Marija Zaharova	13	2.13	1	7.69	11	84.62	1	7.69
Sputnjik	13	2.13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Igor Konašenkov	8	1.31	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo odbrane Rusije	7	1.15	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova Rusije	7	1.15	0	0.00	7	100.00	0	0.00

Vitalij Čurkin	7	1.15	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Rusko-srpski humanitarni centar u Nišu	6	0.98	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vojska Rusije	6	0.98	2	33.33	4	66.67	0	0.00
Viktor Ozerov	5	0.82	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Federalna služba bezbednosti Rusije	4	0.65	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Genadij Timčenko	4	0.65	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Maksim Sokolov	4	0.65	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sergej Železnjak	4	0.65	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Svetlana Petrenko	4	0.65	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ambasada Rusije	3	0.49	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jevgenij Primakov	3	0.49	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Konstantin Kosačev	3	0.49	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	50	8.18	1	2.00	49	98.00	0	0.00
Total	611	100.00	30	4.91	566	92.64	15	2.45

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Pažnju većine domaćih medija u četvrtom kvartalu, pa tako i sedam dnevnih novina iz uzorka, privukli su predsednički izbori u Sjedinjenim Američkim Državama. Izuzetno veliki broj tekstova (231) objavljen je o tada republikanskom kandidatu, a sada izabranom predsedniku SAD – Donaldu Trampu. Predviđani su njegovi mogući postupci, posebno kada je reč o Srbiji, analizirani su detalji koji nisu u vezi sa njegovim političkim delovanjem, a pojedini mediji bili su skloni i idolizaciji novoizabranog predsednika SAD.¹² Najviše tekstova u kojima je on bio akter objavio je dnevni list *Politika* – 67. Većina ovih tekstova bila je u neutralnom kontekstu, ali se u ovom mediju beleži i najveći broj negativno konotiranih napisa (10 – 14.93%). Sa druge strane, slično učešće tekstova u kojima je akter Donald Tramp – 13.11%, zabeleženo je i u *Informeru*, ali je u ovom mediju 7 ili 21.88% tekstova pozitivno konotirano. Pozitivni napisi primećeni su i na naslovnica *Kurira* (3 ili 13.04%) (više informacija u **tabelama 86 i 87**).

12 Primeri: *Kurir*, 10.11.2016: *Trampe Srbije!*; *Informer*, 10.11.2016: *Tramp i Putin menjaju svet*, 14.11.2016: *E sada je moguća i podela Kosova*.

Tabela 85. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: SAD¹³

SAD	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Donald Tramp	231	26.52	11	4.76	199	86.15	21	9.09
Hilari Klinton	120	13.78	0	0.00	107	89.17	13	10.83
Barak Obama	86	9.87	0	0.00	85	98.84	1	1.16
Kajl Skat	29	3.33	0	0.00	21	72.41	8	27.59
“američke vlasti”	24	2.76	0	0.00	9	37.50	15	62.50
Bil Klinton	24	2.76	0	0.00	21	87.50	3	12.50
CIA	23	2.64	0	0.00	19	82.61	4	17.39
Džordž Soros	19	2.18	0	0.00	6	31.58	13	68.42
Rudolf Đulijani	17	1.95	1	5.88	16	94.12	0	0.00
Njujork tajms	16	1.84	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Džon Keri	16	1.84	0	0.00	15	93.75	1	6.25
Ambasada SAD	14	1.61	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Melanija Tramp	13	1.49	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Džozef Bajden	11	1.26	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Majkl Flin	10	1.15	1	10.00	9	90.00	0	0.00
Stejt dipartment	10	1.15	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Reks Tilerson	9	1.03	1	11.11	8	88.89	0	0.00
Vašington post	9	1.03	0	0.00	9	100.00	0	0.00
FBI	8	0.92	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Majk Pens	8	0.92	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Republikanska stranka	8	0.92	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Rajns Pribus	7	0.80	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Berni Sanders	5	0.57	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Džejs Komi	5	0.57	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Džon Kirbi	5	0.57	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Henri Kisindžer	5	0.57	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Vilijam Montgomeri	5	0.57	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dejvid Petreus	4	0.46	0	0.00	2	50.00	2	50.00

13 Broj aktera iz SAD je višestruko uvećan (871) u odnosu na treće (396) i drugo tromesečje 2016. (222).

Demokratska stranka SAD	4	0.46	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dženet Jelen	4	0.46	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivanka Tramp	4	0.46	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Njut Gingrič	4	0.46	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Valid Fares	4	0.46	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bob Dol	3	0.34	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Donald Tramp Džunior	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džon Bolton	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džon Podesta	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Džordž Buš	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Erik Tramp	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivana Tramp	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kris Kristi	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Pol Rajan	3	0.34	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	83	9.53	0	0.00	77	92.77	6	7.23
Total	871	100.00	15	1.72	762	87.49	94	10.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 86.** – Broj pojavljivanja Donalda Trampa u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Donald Tramp prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
<i>Politika</i>	67	504	13.29
<i>Informer</i>	32	244	13.11
<i>Kurir</i>	23	215	10.70
<i>Blic</i>	33	312	10.58
<i>Danas</i>	37	406	9.11
<i>Večernje novosti</i>	24	344	6.98
<i>Alo!</i>	15	226	6.64
Total	231	2251	10.26

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 87. – Donald Tramp: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Donald Tramp	pozitivan		neutralan		negativan		total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
<i>Blic</i>	0	0.00	28	84.85	5	15.15	33	14.29
<i>Kurir</i>	3	13.04	20	86.96	0	0.00	23	9.96
<i>Večernje novosti</i>	0	0.00	24	100.00	0	0.00	24	10.39
<i>Alo!</i>	0	0.00	15	100.00	0	0.00	15	6.49
<i>Informer</i>	7	21.88	25	78.13	0	0.00	32	13.85
<i>Politika</i>	1	1.49	56	83.58	10	14.93	67	29.00
<i>Danas</i>	0	0.00	31	83.78	6	16.22	37	16.02
Total	11	4.76	199	86.15	21	9.09	231	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 88.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici EU institucija i EU institucije**

EU	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
EU	52	19.33	0	0.00	37	71.15	15	28.85
Evropska komisija	49	18.22	0	0.00	44	89.80	5	10.20
Majkl Davenport	30	11.15	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Federika Mogerini	27	10.04	0	0.00	27	100.00	0	0.00
Johanes Han	19	7.06	0	0.00	19	100.00	0	0.00
“evropske vlasti”	16	5.95	0	0.00	10	62.50	6	37.50
Maja Kocijančič	13	4.83	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Dejvid Mekalister	7	2.60	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Donald Tusk	7	2.60	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Evropski parlament	7	2.60	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Žan Klod Junker	6	2.23	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Delegacija EU u Srbiji	5	1.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
EBRD	5	1.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Evropski savet	5	1.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Martin Šulc	5	1.86	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Franc Bogović	3	1.12	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	13	4.83	0	0.00	12	92.30	1	7.70
Total	269	100.00	0	0.00	241	89.59	28	10.41

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 89.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici OEBS i Saveta Evrope**

OEBS - Savet Evrope	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
OEBS	9	52.94	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Evropski sud za ljudska prava	3	17.65	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dunja Mijatović	5	29.41	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	17	100.00	0	0.00	17	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 90.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici UN institucija i UN institucije**

UN	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SB UN	17	38.64	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Ujedinjene nacije	9	20.45	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Antonio Gutereš	6	13.64	0	0.00	6	100.00	0	0.00
UNESCO	6	13.64	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ban Ki Mun	3	6.82	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Simona Mirela Mikulesku	3	6.82	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	44	100.00	0	0.00	44	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 91.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera: **NATO**

NATO	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
NATO	86	78.18	0	0.00	71	82.56	15	17.44
Jens Stoltenberg	17	15.45	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Andres Fog Rasmussen	3	2.73	0	0.00	3	100.00	0	0.00
osatli	4	3.64	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Total	110	100.00	0	0.00	92	83.64	18	16.36

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 92. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Haški tribunal	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Haški tribunal	28	38.36	0	0.00	24	85.71	4	14.29
Ratko Mladić	16	21.92	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Radovan Karadžić	9	12.33	0	0.00	9	100.00	0	0.00
ostali	20	27.40	0	0.00	16	80.00	4	20
Total	73	100.00	0	0.00	65	89.04	8	10.96

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabranih štampanih dnevnih novina iz našeg uzorka jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Činjenica da su inostrani akteri na naslovnicama dnevnih novina u Srbiji prisutni u značajno manjem procentu (33.80% u odnosu na 66.21% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera), govori o fokusiranosti domaćih medija na polje unutrašnje politike, koje u interpretaciji pojedinih dnevnih listova često poprima obrise fikcije, o čemu je bilo više reči u delu analize koji se bavi interpretativnim strategijama u medijskoj obradi određenih tema. Razlozi za приметno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomske i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 3.58% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekonomska pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti tabelu 60 i tabelle 93-95).

Tabela 93. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih privrednih/ ekonomskih aktera

Privredni akteri - individualno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Miroslav Mišković	17	10.69	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Dmitar Đurović	9	5.66	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dušan Bajatović	8	5.03	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Rodoljub Drašković	8	5.03	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Aleksandar Obradović	6	3.77	0	0.00	4	66.67	2	33.33
Blagoje Spaskovski	6	3.77	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Milan Beko	6	3.77	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Milorad Grčić	6	3.77	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Marko Čadež	5	3.14	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Miroslav Bogičević	4	2.52	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Miroslav Jovičić	4	2.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Dragan Đurić	4	2.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nikola Petrović	4	2.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Petar Jovanović	4	2.52	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Radojica Milosavljević	4	2.52	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Miodrag Kostić	3	1.89	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Đoko Krivokapić	3	1.89	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ratomir Todorović	3	1.89	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Drobnjak	3	1.89	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	52	32.70	1	1.92	46	88.47	5	9.61
Total	159	100.00	1	0.63	135	84.91	23	14.47

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 94. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja kolektivnih domaćih privrednih/ ekonomskih aktera

Privredni akteri - kolektivno	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Elektroprivreda Srbije	22	7.69	0	0.00	19	86.36	3	13.64
Telekom Srbija	22	7.69	0	0.00	22	100.00	0	0.00
RTB Bor	13	4.55	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Srbijagas	13	4.55	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Svislajon Takovo	10	3.50	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Azotara Pančevo	9	3.15	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Petrohemija	8	2.80	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Jura	7	2.45	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Železnice Srbije	7	2.45	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Azvirit	6	2.10	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Privredna komora Srbije	6	2.10	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dipos	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Er Srbija	5	1.75	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Koridori Srbije	5	1.75	0	0.00	4	80.00	1	20.00
MSK Kikinda	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00

NIS	5	1.75	1	20.00	4	80.00	0	0.00
Proenerdži BGD	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Putevi Srbije	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Resavica	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Železara Smederevo	5	1.75	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Fijat	4	1.40	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Hestil	4	1.40	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mobtel	4	1.40	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zastava	4	1.40	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Kredi Agrikol banka	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Beograd na vodi	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Državna lutrija Srbije	3	1.05	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Eksim banka	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Elektromreže Srbije	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Igl Hils	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
JKP Javno osvetljenje Beograd	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Keep Light	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
MK grupa	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sosijete ženeral banka	3	1.05	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostalo	72	25.17	1	1.39	67	93.05	4	5.56
Total	286	100.00	2	0.70	268	93.71	16	5.59

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 95. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih privrednih/ekonomskih aktera

MMF - Svetska banka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
MMF	15	48.39	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Svetska banka	6	19.35	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Džejs Ruf	5	16.13	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Elen Goldstin	3	9.68	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Toni Verhejen	2	6.45	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	31	100.00	0	0.00	31	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Pored već pominjanih političkih i privrednih aktera, protagonisti naslovnica su i razni drugi društveni akteri, koji na različite načine utiču na društvene i političke prilike unutar društva Srbije. Na osnovu prikupljene empirijske građe mi smo ih podelili na:

(a) predstavnike samostalnih i nezavisnih vladinih tela i institucija (videti **tabelu 96**), (b) analitičare¹⁴ političkih, društvenih, ekonomskih, bezbednosnih i drugih prilika (**tabele 97, 98 i 99**), (c) predstavnike Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija¹⁵ (**tabele 100 i 101**), (d) aktere iz medija (**tabela 102**), (e) predstavnike pravosudnih organa (**tabela 103**), (f) advokate i protagoniste različitih sudskih postupaka (**tabele 104 i 105**) i (h) protagoniste medijskih i drugih afera (**tabela 106, 107 i 108**).

¹⁴ Za više podataka o zastupljenosti pojedinih analitičara na naslovnica različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 119 - 125** u Apendiksu.

¹⁵ Za više podataka o zastupljenosti pojedinih predstavnika Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija na naslovnica različitih medija iz našeg uzorka videti **tabele 126 - 132** u Apendiksu.

Tabela 96. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Nezavisna tela	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Saša Janković ⁴	135	69.59	1	0.74	117	86.67	17	12.59
Rodoljub Šabić	21	10.82	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Agencija za borbu protiv korupcije	8	4.12	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Fiskalni savet	7	3.61	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Savet za borbu protiv korupcije	6	3.09	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladimir Vučković	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Aleksandar Lipkovski	3	1.55	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	11	5.67	0	0.00	10	90.90	1	9.10
Total	194	100.00	1	0.52	175	90.21	18	9.28

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Posebnu ulogu u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (stručnjaci) (videti **tabele 97, 98 i 99**), a mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 99.24% tekstova. Tokom čitave protekle godine, analizirane dnevne novine su u velikoj meri promovisale stavove ovih stručnjaka, tako da je njihovo mišljenje bilo zastupljeno čak 2483 puta. Najveće učešće i broj zastupljenih analitičara zabeležen je u dnevnom listu *Informer* (859 pojavljivanja). Za ostale podatke videti **tabelu 99**.

Tabela 97. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **analitičari**

Analitičari	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Branko Radun	30	4.54	0	0.00	30	100.00	0	0.00
Dušan Janjić	20	3.03	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	19	2.87	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Božo Prelević	15	2.27	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Bojan Klačar	14	2.12	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Marko Nicović	14	2.12	1	7.14	13	92.86	0	0.00
Orhan Dragaš	14	2.12	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Aleksandar Radić	14	2.12	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Zoran Dragišić	14	2.12	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Dobrivoje Radovanović	13	1.97	1	7.69	12	92.31	0	0.00
Momir Stojanović	13	1.97	0	0.00	13	100.00	0	0.00

Zlatko Nikolić	13	1.97	1	7.69	12	92.31	0	0.00
Ljubodrag Savić	12	1.82	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Cvijetin Milivojević	11	1.66	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Darko Trifunović	11	1.66	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Vladimir Pejić	11	1.66	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Boško Jakšić	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Dževad Galijašević	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Neven Cveticanin	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Vlade Radulović	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Zoran Ivošević	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	10	1.51	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Dragan Đukanović	9	1.36	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Mladen Kovačević	9	1.36	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Milan Nikolić	8	1.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nebojša Krstić	8	1.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Nemanja Nenadić	8	1.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Vladislav Jovanović	8	1.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Živadin Jovanović	8	1.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Jovo Bakić	7	1.06	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Milan Mijalkovski	7	1.06	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Vladimir Goati	7	1.06	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Zoran Milivojević	7	1.06	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Dejan Gavrilović	6	0.91	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dušan Proroković	6	0.91	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Mahmud Bušatlija	6	0.91	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Milojko Arsić	6	0.91	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Borivoje Borović	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Đorđe Vuković	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Kaća Lazarević	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ljubomir Madžar	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mario Spasić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Milan Antonijević	5	0.76	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Milan Kovačević	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Obrad Kesić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ratko Božović	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00

Srđan Bogosavljević	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladimir Vuletić	5	0.76	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivan Nikolić	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Popov	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandra Joksimović	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Bojan Dimitrijević	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Božidar Delić	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Doobrašinić	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Draško Đenović	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Predrag Petrović	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sima Avramović	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Srećko Mihailović	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Toma Fila	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Gligorov	4	0.61	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Goran Bogdanović	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Rodić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Aleksandra Janković	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Čedomir Antić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Čedomir Čupić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mihailo Crnobrnja	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Ćulibrk	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miroslav Šutić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Srđan Cvetković	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sreto Malinović	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Svetozar Vujačić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladan Živulović	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Gajić	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zoran Čvorović	3	0.45	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	108	16.34	0	0.00	107	99.07	1	0.93
Total	661	100.00	3	0.45	656	99.24	2	0.30

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 98. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj analitičara	%
<i>Informer</i>	240	36.31
<i>Blic</i>	106	16.04
<i>Politika</i>	100	15.13
<i>Danas</i>	84	12.71
<i>Alo!</i>	61	9.23
<i>Kurir</i>	49	7.41
<i>Večernje novosti</i>	21	3.18
Total	661	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 99. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u različitim medijima iz uzorka istraživanja u sva četiri kvartala 2016.

Medij	broj analitičara	%
<i>Informer</i>	859	34.60
<i>Politika</i>	438	17.64
<i>Blic</i>	351	14.14
<i>Kurir</i>	296	11.92
<i>Danas</i>	251	10.11
<i>Alo!</i>	193	7.77
<i>Večernje novosti</i>	95	3.83
Total	2483	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 100. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnicima SPC i drugih verskih organizacija**¹⁶

Religija	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SPC	25	13.59	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Papa Franja	18	9.78	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Patrijarh Irinej	18	9.78	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Alojzije Stepinac	13	7.07	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Kiril, patrijarh moskovski i cele Rusije	8	4.35	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Patrijarh Pavle	7	3.80	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski	6	3.26	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Islamska zajednica u Srbiji	6	3.26	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Irinej, vladika bački	5	2.72	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Rimokatolička crkva	4	2.17	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Stanislav Hočevar, beogradski nadbiskup	4	2.17	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Hrizostom, episkop zvrničko-tuzlanski	3	1.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Josip Bozanić, kardinal	3	1.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovan, vladika šumadijski	3	1.63	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Kačavenda, razrešeni vladika	3	1.63	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Porfirije, mitropolit zagrebačko-ljubljanski	3	1.63	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	55	29.89	1	1.82	52	94.54	2	3.64
Total	184	100.00	2	1.09	171	92.93	11	5.98

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016

16 Na naslovnica medija iz uzorka zabeleženo je pojavljivanje 136 aktera iz pravoslavnih crkava (srpske, ruske i ostalih) i 48 aktera iz drugih verskih zajednica.

Tabela 101. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj	%
<i>Večernje novosti</i>	88	47.83
<i>Politika</i>	30	16.30
<i>Informer</i>	21	11.41
<i>Kurir</i>	13	7.07
<i>Danas</i>	12	6.52
<i>Alo!</i>	11	5.98
<i>Blic</i>	9	4.89
Total	184	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 102.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz **medija**¹⁷

Mediji	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Kurir	25	11.57	0	0.00	19	76.00	6	24.00
Informer	13	6.02	0	0.00	8	61.54	5	38.46
Dragan J. Vučićević	13	6.02	0	0.00	11	84.62	2	15.38
KRIK	13	6.02	0	0.00	8	61.54	5	38.46
RTS	13	6.02	0	0.00	10	76.92	3	23.08
Dragoljub Draža Petrović	11	5.09	0	0.00	8	72.73	3	27.27
Nedeljnik	11	5.09	0	0.00	10	90.91	1	9.09
TV Pink	11	5.09	0	0.00	7	63.64	4	36.36
Željko Cvijanović	11	5.09	1	9.09	10	90.91	0	0.00
Slobodan Georгиеv	9	4.17	0	0.00	3	33.33	6	66.67
Danas	7	3.24	0	0.00	2	28.57	5	71.43
Milomir Marić	7	3.24	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Stevan Dojčinović	7	3.24	0	0.00	2	28.57	5	71.43
Aleksandar Rodić	6	2.78	0	0.00	0	0.00	6	100.00

17 Predstavljani su akteri koji su bili predmet pisanja drugih medija, odnosno medijske kuće o čijem su radu izveštavali drugi mediji.

Branko Čečen	6	2.78	0	0.00	1	16.67	5	83.33
CINS	6	2.78	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Dragoljub Žarković	6	2.78	0	0.00	2	33.33	4	66.67
BIRN	5	2.31	0	0.00	0	0.00	5	100.00
Dušan Petričić	5	2.31	0	0.00	5	100.00	0	0.00
NUNS	5	2.31	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Insajder	4	1.85	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ljiljana Smajlović	4	1.85	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Olja Bečković	4	1.85	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Vukašin Obradović	4	1.85	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Dinko Gruhonjić	3	1.39	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Dragan Bujošević	3	1.39	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Adrija medija grupa	2	0.93	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Branka Stančević	2	0.93	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	216	100.00	1	0.46	138	63.89	77	35.65

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tokom prikupljanja empirijske građe, na naslovnica je primećeno još veće prisustvo aktera u vezi sa aktivnostima pravosudnih i istražnih organa (ukupno 668 pojavljivanja u ovom, naspram 434 pojavljivanja u trećem, 316 pojavljivanja u drugom, i 278 pojavljivanja u prvom kvartalu 2016. godine). Akteri iz ove grupacije su prikazani u **tabelama 103–105** kao individualni (85 pojavljivanja) ili kolektivni (111) predstavnici pravosudnih organa, advokati (121) i drugi protagonisti aktuelnih ili završenih sudskih/istražnih postupaka (351). U poslednjem kvartalu 2016, kao što je već napomenuto kada je bilo reči o temama, čitaoci su bili upućeni u brojne sudske i istražne postupke, uz predstavljanje svih aktera koji su uhapšeni, bili svedoci ili stradali u međusobnim obračunima. I u ovom tromesečju, različite istrage i postupci preivali su se iz sudnica, tužilačkih kancelarija, zatvora i policijskih stanica na naslovnice dnevnih novina.

Tabela 103. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici pravosudnih organa**

Pravosuđe	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Više javno tužilaštvo u Beogradu	31	15.82	0	0.00	28	90.32	3	9.68
Specijalno tužilaštvo za organizovani kriminal	24	12.24	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Viši sud u Beogradu	19	9.69	0	0.00	17	89.47	2	10.53
Specijalni sud u Beogradu	6	3.06	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu	5	2.55	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Visoki savet sudstva	5	2.55	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Dragiša Slijepčević	4	2.04	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Državno veće tužilaca	4	2.04	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Republičko javno pravobranilaštvo	4	2.04	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tamara Kucurac	4	2.04	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Viši sud u Novom Sadu	4	2.04	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Zoran Nestorović	4	2.04	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Apelacioni sud u Beogradu	3	1.53	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Dragomir Milojević	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Ilić	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miljko Radisavljević	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sanja Đurić	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tužilaštvo za ratne zločine	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Upravni sud	3	1.53	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	61	31.12	0	0.00	50	81.97	11	18.03
Total	196	100.00	0	0.00	172	87.76	24	12.24

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 104. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **advokati**¹⁸

Advokati	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Oljica Batić	18	14.88	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Milan Petrović	8	6.61	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Goran Petronijević	7	5.79	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Predrag Savić	7	5.79	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Zdenko Tomanović	6	4.96	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Đorđe Kalanj	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milorad Panjević	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Momčilo Minić	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slobodan Šoškić	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Veljko Delibašić	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vojin Biljić	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Zora Dobričanin Nikodinović	3	2.48	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	54	44.63	0	0.00	50	92.59	4	7.41
Total	121	100.00	0	0.00	116	95.87	5	4.13

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 105.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

Protagonisti istražnih i sudskih postupaka	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Stanković Sale Mutavi	41	11.68	0	0.00	35	85.37	6	14.63
Milorad Ulemek Legija	24	6.84	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Božidar Spasić	21	5.98	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Dušan Spasojević Šiptar	21	5.98	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Dejan Milenković Bagzi	20	5.70	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Miloš Simović	16	4.56	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Boro Banjac	12	3.42	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Darko Šarić	9	2.56	0	0.00	9	100.00	0	0.00

18 Pojedini advokati su u tekstovima medija iz uzorka imali ulogu analitičara, te su stoga prikazani u toj grupi aktera.

Mile Luković Kum	9	2.56	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Rade Marković	8	2.28	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ratko Romić	8	2.28	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Andrija Drašković	7	1.99	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Milorad Đurić	7	1.99	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Ljubiša Buha Čume	6	1.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Zvezdan Jovanović	6	1.71	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Igor Dedović	5	1.42	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Miroslav Kurak	5	1.42	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Veljko Belivuk Velja Nevolja	5	1.42	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Veselin Vukotić	5	1.42	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Aleksandar Zdravković	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branko Lazarević	4	1.14	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Darko Ristić Meda	4	1.14	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Jovan Jošilo	4	1.14	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Maja Adrovac	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milorad Bracanović	4	1.14	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragan Karleuša	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Kristijan Golubović	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Luka Bojović	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Radonjić	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miroslav Stefanović	3	0.85	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Zoran Davidović Čanda	3	0.85	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	74	21.08	0	0.00	46	62.16	28	37.84
Total	351	100.00	0	0.00	304	86.61	47	13.39

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U **tabeli 106** prikazani su svi akteri koje su mediji iz uzorka povezivali sa ubistvom pevačice Jelene Marjanović, kao i članovi njene porodice, poznanici i prijatelji. Ovi akteri su na naslovnim stranama u drugom kvartalu bili su prisutni u 968 pojavljivanja, skoro dvostruko više od inostranih političara ili državnih organa i institucija, na primer. Iako ova medijski konstruisana afera i dalje opstaje na naslovnica analiziranih dnevnih novina u trećem kvartalu, interesovanje za nju je počelo značajno da opada, pa je zabeleženo 166 pojavljivanja. U četvrtom tromesečju taj broj se ponovo uvećava, bez obzira na protok vremena, tako da je na naslovnim stranama zabeleženo 193 pojavljivanja aktera u vezi sa Jelenom Marjanović.

Tabela 106. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **“Ubistvo Jelene Marjanović”**

Ubistvo Jelene Marjanović	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Jelena Marjanović	52	26.94	0	0.00	52	100.00	0	0.00
Zoran Marjanović	39	20.21	0	0.00	32	82.05	7	17.95
Zorica Krsmanović	19	9.84	1	5.26	17	89.47	1	5.26
Vladimir Marjanović	17	8.81	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Jana Marjanović	15	7.77	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Miloš Marjanović	10	5.18	0	0.00	6	60.00	4	40.00
Zorica Marjanović	10	5.18	0	0.00	7	70.00	3	30.00
Rada Matić	8	4.15	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Porodica Marjanović	7	3.63	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Ljubica, sestra Zorice Krsmanović	5	2.59	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Pelagija Manojlović	4	2.07	0	0.00	4	100.00	0	0.00
ostali	7	3.63	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Total	193	100.00	1	0.52	171	88.60	21	10.88

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

U **tabeli 107** prikazani su akteri u vezi sa rušenjem objekata u Savamali. O ovoj temi zabeleženo je 54 pojavljivanja, slično kao i u prethodnom trećem tromesečju u kome smo zabeležili 59 pojavljivanja ovih aktera.

Tabela 107. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **“Savamala”**

Savamala	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Inicijativa <i>Ne davimo Beograd</i>	22	40.74	0	0.00	18	81.82	4	18.18
Dobrica Veselinović	9	16.67	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Ksenija Radovanović	9	16.67	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Radomir Lazović	6	11.11	0	0.00	5	83.33	1	16.67
ostali	8	14.81	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Total	54	100.00	0	0.00	48	88.89	6	11.11

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Dešavanja u FK Partizan, koja imaju društveno-političku konotaciju i dalje su predmet interesovanja medija, tako da je na naslovnica zabeleženo pojavljivanje 59 aktera u vezi sa dešavanjima u ovom fudbalskom klubu.

Tabela 108. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **FK Partizan**

FK Partizan	broj	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Vučelić	20	33.90	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Miloš Vazura	16	27.12	0	0.00	14	87.50	2	12.50
FK Partizan	8	13.56	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Nenad Bjeković	4	6.78	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivica Ilijev	3	5.08	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zoran Popović	3	5.08	0	0.00	3	100.00	0	0.00
ostali	5	8.47	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	59	100.00	0	0.00	52	88.14	7	11.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

NEIMENOVANI IZVORI

U izabranim tekstovima sa naslovnih strana medija iz uzorka, mmmm neimenovani izvori su i u četvrtom tromesečju drugi akter prema učešću. Ovoga puta prisutno je 546 navođenja anonimnih izvora, odnosno 24.26% napisa, što je gotovo identičan rezultat nalazu iz proteklog kvartala (24.3%). Ukoliko sagledamo ukupan broj neimenovanih izvora koji su bili akteri tekstova na naslovnica tokom 2016. godine, dolazi se do podatka da su redakcije sedam medija iz uzorka u čak 1988 ili 24.13% tekstova koristile neproverive informacije.

Široka upotreba neimenovanih izvora precizno je ustanovljena zahvaljujući načinu kvantifikacije anonimnih izvora, koji primenjujemo od drugog izdanja *Medijameta*, tako što na taj način nisu klasifikovani samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već i svi oni koji obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Naravno, ova zastupljenost informacija dobijenih od anonimnih izvora pre govori o maniru prilikom izveštavanja sedam medija iz uzorka, nego o stvarnoj potrebi zaštite identiteta osoba koje obezbeđuju određena saznanja.

Kako Mat Karlson u svojoj knjizi "Pod uslovima anonimnosti" kaže: "Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom zamišljanja odnosa između ove tri strane."¹⁹

Novinska forma koja sadrži najveći broj informacija dobijenih od neimenovanih izvora je izveštaj. Od 1616 tekstova napisanih u ovoj formi, 439 ili 27.17% sadrži anonimne izvore. Međutim, najveće učešće neimenovanih izvora ponovo se beleži kada je u pitanju članak, 34.77% (tabela 109).

Tabela 109. – Učešće "neimenovanih izvora" u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
izveštaj	1616	439	27.17
članak	256	89	34.77
vest	54	12	22.22
komentar	114	3	2.63
reportaža	20	2	10.00
intervju	188	1	0.53
drugo	3	0	0.00
Total	2251	546	24.26

Izvor: Istraživanje *Medijameta*, oktobar - decembar 2016.

19 M. Carlson, *On the condition of anonymity*, Urbana, Chicago, Springfield, University of Illinois Press, 2011, 7

Najveće učešće tekstova koji sadrže informacije dobijene od anonimnih izvora u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova u pojedinačnom mediju, zabeleženo je u *Informeru* (41.39%), gde se pojavljuje i najveći broj informacija dobijenih od neimenovanih sagovornika (101). Naredni medij, koji više u od trećine tekstova (37.67% - 81) koristi anonimne izvore je *Kurir*, a slede *Alo!* (33.63%), *Večernje novosti* (28.78%) i *Blic* (24.04%). Značajno manje tekstova koji se oslanjaju na ovaj vid pribavljanja informacija zabeleženo je u *Danasu* (13.79% - 56) i *Politici* (11.15% - 58) (tabela 110).

Tabela 110. – Učešće "neimenovanih izvora" prema analiziranim medijima

Medij	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
<i>Informer</i>	244	101	41.39
<i>Kurir</i>	215	81	37.67
<i>Alo!</i>	226	76	33.63
<i>Večernje novosti</i>	344	99	28.78
<i>Blic</i>	312	75	24.04
<i>Danas</i>	406	56	13.79
<i>Politika</i>	504	58	11.51
Total	2251	546	24.26

Izvor: Istraživanje *Medijameta*, oktobar - decembar 2016.

Najveći broj napisa koji sadrže informacije anonimnih izvora zabeležen je u tekstovima u kojima je prevladajuća tema *politički život u Srbiji* (143 ili 27.71%). Međutim, naredne tri teme, koje se odnose na oblast crne hronike, sadrže značajno veće učešće neimenovanih izvora – teme u vezi sa policijom – 58.43% (52), *ubistvo pevačice Jelene Marjanović* – 60.78% (31) i *kriminal* – 60% (27). Na taj način se takođe može utvrditi da se istražni i sudski postupci vode na naslovnica, uz veliki protok nepotvrđenih i neproverivih informacija. Nešto veće učešće neimenovanih izvora beleži se još i kada su u pitanju tekstovi koji se odnose na politički život Crne Gore, gde nešto više od trećine napisa (34.88%) sadrži informacije dobijene ovim putem (tabela 111).

Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od neimenovanih izvora, prema pet najzastupljenijih tema, u svakom od sedam analiziranih medija mogu se videti u Apendiksu u tabelama 133 - 139.

Tabela 111. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama, u sedam medija iz uzorka²⁰

Tema/svi mediji	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
politički život u Srbiji	516	143	27.71
policija	89	52	58.43
ubistvo pevačice Jelene Marjanović	51	31	60.78
kriminal	45	27	60.00
privreda	100	25	25.00
Rusija/odnos prema Rusiji	97	25	25.77
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	104	21	20.19
međunarodni odnosi	97	20	20.62
regionalni saradnja/odnosi u regionu	123	18	14.63
politički život u Crnoj Gori	43	15	34.88

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Zaključak**

Osnovna tema, koja je ubedljivo dominirala u poslednjem kvartalu 2016, kao i u celoj godini, bila je politički život u Srbiji i parlamentarni izbori 2016, odnosno najava predsedničkih izbora 2017. Reč je o više od četvrtine broja odabranih tekstova na naslovnica sedam dnevnih novina. Region je takođe bio prisutan, ponajviše kao deo sukoba ili ekscesa. Mediji generišu značajnu negativnu energiju u ovoj oblasti. Na trećem mestu se nalazi privreda o kojoj se piše uglavnom ilustrativno, sa povodom, i ne previše analitički.

Odnos prema Evropskoj uniji i Rusiji možda je najbolji pokazatelj različitog pristupa medija. Analiza pokazuje da na medijskoj sceni Srbije postoje novine koje dosledno podržavaju, odnosno kritikuju, Rusiju ili EU. Čitanost različitih dnevnih novina svedoči između ostalog i o tome kakve su vrednosne i političke orijentacije građana Srbije, vernih čitalaca određenih dnevnih glasila, koja u svojim tekstovima dosledno prate principe odabranih uređivačkih politika. Čitajući ove novine, čitaoci istovremeno pružaju podršku ovim politilkama i vrednosnim orijentacijama.

²⁰ Prikazano je deset tema sa najvećim brojem neimenovanih izvora.

Apendiks**Tabela 112.** – Uzorak: *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	344
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	218
Ostalo	10832
Total	11394

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 113.** – Uzorak: *Informer*

<i>Informer</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	244
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	153
Ostalo	5830
Total	6227

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 114.** – Uzorak: *Alo!*

<i>Alo!</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	226
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	174
Ostalo	5452
Total	5852

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 115.** – Uzorak: *Blic*

<i>Blic</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	312
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	292
Ostalo	9333
Total	9937

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 116. – Uzorak: *Politika*

<i>Politika</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	504
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	179
Ostalo	8484
Total	9167

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 117.** – Uzorak: *Danas*

<i>Danas</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	406
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	105
Ostalo	5105
Total	5616

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 118.** – Uzorak: *Kurir*

<i>Kurir</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	215
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	157
Ostalo	7332
Total	7704

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 119.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj analitičara	%
Božo Prelević	2	9.52
Dejan Vuk Stanković	2	9.52
Obrad Kesić	2	9.52
ostali	15	71.43
Total	21	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 120.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj analitičara	%
Marko Nicović	13	5.42
Branko Radun	11	4.58
Boško Jakšić	10	4.17
Dejan Vuk Stanković	10	4.17
Orhan Dragaš	9	3.75
Vladimir Pejić	9	3.75
Zlatko Nikolić	9	3.75
Živadin Jovanović	8	3.33
Dragan Đukanović	7	2.92
Vlade Radulović	7	2.92
Vladislav Jovanović	7	2.92
Zoran Milivojević	7	2.92
Darko Trifunović	6	2.50
Dobrivoje Radovanović	6	2.50
Dušan Janjić	6	2.50
Dušan Proroković	5	2.08
Mario Spasić	5	2.08
Aleksandar Radić	5	2.08
Zoran Dragišić	5	2.08
Dževad Galijašević	4	1.67
Milan Mijalkovski	4	1.67
Momir Stojanović	4	1.67
Nebojša Krstić	4	1.67
Bojan Klačar	3	1.25
Božidar Delić	3	1.25
Božo Prelević	3	1.25
Dragan Dobrašinović	3	1.25
Milan Nikolić	3	1.25
Miroslav Šutić	3	1.25
Svetozar Vujačić	3	1.25
Vladan Živulović	3	1.25
Vladimir Vuletić	3	1.25
ostali	52	21.67
Total	240	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 121. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj analitičara	%
Branko Radun	9	14.75
Orhan Dragaš	5	8.20
Cvijetin Milivojević	4	6.56
Darko Trifunović	4	6.56
Mladen Kovačević	3	4.92
Vlade Radulović	3	4.92
Zoran Dragišić	3	4.92
ostali	30	49.18
Total	61	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 122.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj analitičara	%
Dušan Janjić	9	8.49
Bojan Klačar	7	6.60
Božo Prelević	4	3.77
Đorđe Vuković	4	3.77
Mladen Kovačević	4	3.77
Neven Cvetičanin	4	3.77
Ratko Božović	4	3.77
Vladimir Goati	4	3.77
Aleksandar Radić	4	3.77
Aleksandar Popov	3	2.83
Dževad Galijašević	3	2.83
Mahmud Bušatlija	3	2.83
Nemanja Nenadić	3	2.83
Srđan Cvetković	3	2.83
ostali	47	44.34
Total	106	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 123.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj analitičara	%
Jovo Bakić	5	5.00
Momir Stojanović	4	4.00
Bojan Klačar	3	3.00
Dejan Gavrilović	3	3.00
Dejan Vuk Stanković	3	3.00
Kaća Lazarević	3	3.00
Ljubodrag Savić	3	3.00
Nemanja Nenadić	3	3.00
Neven Cvetičanin	3	3.00
ostali	70	70.00
Total	100	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 124.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj analitičara	%
Zoran Ivošević	8	9.52
Ljubodrag Savić	6	7.14
Božo Prelević	3	3.57
Milojko Arsić	3	3.57
Srećko Mihailović	3	3.57
Vladimir Gajić	3	3.57
Dušan Janjić	3	3.57
Goran Rodić	55	65.48
Total	84	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 125. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj analitičara	%
Branko Radun	8	16.33
Dobrivoje Radovanović	4	8.16
Milan Nikolić	4	8.16
Borivoje Borović	3	6.12
Dejan Vuk Stanković	3	6.12
ostali	27	55.10
Total	49	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 126.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj	%
SPC	17	19.32
Papa Franja	7	7.95
Alozije Stepinac	5	5.68
Patrijarh Irinej	5	5.68
Rimokatolička crkva, Vatikan	4	4.55
Hrizostom, episkop zvrničko-tuzlanski	3	3.41
Irinej, vladika bački	3	3.41
Kačavenda, razrešeni vladika	3	3.41
Kiril, patrijarh moskovski i cele Rusije	3	3.41
ostali	38	43.18
Total	88	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 127.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj	%
Kiril, patrijarh moskovski i cele Rusije	3	14.29
Papa Franja	3	14.29
ostali	15	71.43
Total	21	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 128.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj	%
Patrijarh Pavle	3	27.27
D. S, sveštenik	2	18.18
ostali	6	54.55
Total	11	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 129.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj	%
Patrijarh Irinej	3	33.33
Papa Franja	2	22.22
ostali	4	44.44
Total	9	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 130. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj	%
Alojzije Stepinac	4	13.33
Papa Franja	4	13.33
SPC	3	10.00
Patrijarh Irinej	3	10.00
ostali	16	53.33
Total	30	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 131.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj	%
Islamska zajednica u Srbiji	4	33.33
Patrijarh Irinej	2	16.67
ostali	6	50.00
Total	12	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 132.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj	%
Patrijarh Irinej	2	15.38
ostali	11	84.62
Total	13	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 133.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Blic*

<i>Blic</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	86	21	24.42
privreda	19	10	52.63
policija	16	10	62.50
aktivnosti Vlade RS	16	5	31.25
ekonomija	15	5	33.33
kriminal	8	5	62.50

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 134.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	83	25	30.12
ubistvo pevacice Jelene Marjanović	20	17	85.00
policija	17	12	70.59
kriminal	10	8	80.00
korupcija	4	4	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

Tabela 135. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	34	14	41.18
policija	16	14	87.50
regionalni saradnja/odnosi u regionu	34	8	23.53
zdravstvo	11	6	54.55
pitanja vere, crkva, religija	12	5	41.67
kriminal	9	5	55.56

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 136.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	84	31	36.90
ubistvo pevacice Jelene Marjanović	11	6	54.55
Rusija/odnos prema Rusiji	15	5	33.33
kriminal	10	5	50.00
aktivnosti Vlade RS	5	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 137.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Politika*

<i>Politika</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	35	11	31.43
politički život u Srbiji	47	8	17.02
ekonomija	27	7	25.93
privreda	31	5	16.13
policija	17	4	23.53

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 138.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Danas*

<i>Danas</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	119	17	14.29
privreda	30	8	26.67
Dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	13	6	46.15
Politički život u Crnoj Gori	8	3	37.50
mediji / sloboda medija	23	2	8.70
regionalni saradnja/odnosi u regionu	19	2	10.53
međunarodni odnosi	17	2	11.76
aktivnosti Vlade RS	13	2	15.38
policija	8	2	25.00
Rusija/odnos prema Rusiji	4	2	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.**Tabela 139.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Informer*

<i>Informer</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	63	27	42.86
međunarodni odnosi	22	11	50.00
Rusija/odnos prema Rusiji	23	7	30.43
regionalni saradnja/odnosi u regionu	22	7	31.82
policija	9	7	77.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2016.

(Footnotes)

1 Dijana Vukomanović je početkom četvrtog kvartala 2016. godine napustila SPS i modifikovala način svog političkog delovanja.

2 Tokom četvrtog kvartala, Velimir Ilić, kao i stranka čiji je lider (Nova Srbija), bili su deo vladajuće koalicije i iz tog razloga se Ilić nalazi u okviru predstavnika pozicije. Podrška vladajućoj koaliciji uskraćena je u januaru 2017, po završetku perioda u tokom kojeg je vršeno istraživanje.

3 Kao i u prethodnim kvartalima, Vladimir Putin je najzastupljeniji inostrani akter na naslovnica dnevni novina iz uzorka.

4 Saša Janković je podneo ostavku na mesto zaštitnika građana u februaru 2017. godine, kada je najavio svoju kandidaturu za predsednika Srbije. U periodu koji pokriva ova analiza (oktobar - decembar 2016. godine), Janković je obavljao funkciju zaštitnika građana.

4

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

DISKURZIVNA ANALIZA

U oblasti nedeljničkog novinarstva u periodu oktobar – decembar 2016. godine nije bilo novih tendencija u pristupu i sadržini medijsko-političkih poruka. Odsustvo bilo kakvog ograničavajućeg faktora, odnosno sloboda mišljenja i izražavanja uveliko su prisutni u nedeljničkom novinarstvu, kao i vrednosno-politički pluralizam, nalik prethodnim periodima. Konkretno, ne postoji osnova za tvrdnju da postoje medijski i politički sadržaji koji su zabranjeni, tačnije uklonjeni iz javnog polja, kao što nije vidljiva ni tendencija da se određene teme svesno izbacuju ili sprečavaju u javnosti. Uređivačke politike su slobodne u izboru tema, njihovoj obradi, kao i zastupanju određenog političkog stanovišta, koji su u domenu novinarstva u nedeljnicima dominantno opoziciono ili kritički orijentisani prema aktuelnoj vlasti Aleksandra Vučića i njegove partije, te njihovih koalicionih partnera.

Medijska scena posmatrana sa stanovišta naslovnih strana nedeljnih novina, tekstova koji su povezani sa naslovnim stranama, zatim intervju, komentara i uredničkih kolumni, svedoči o visokom stepenu intelektualne dinamike, izrazitoj političnosti angažovanih intelektualaca, ali i propagandističkom maniru novinarstva koje u osnovi mnogo više ima za cilj da dnevopolitički ubeđuje, nego da istražuje teme, preispituje argumentativne zaplete u javno-političkom polju.

Ukratko, nedeljničko novinarstvo nosi u sebi značajan nivo dnevne politike, ali ne one dnevne politike koja je legitimna tema medijske obrade, već aktivističke politike, onog tipa politike koji angažuje, tačnije pokreće na akciju. Utoliko je razumljiv duh i slovo naslovnih strana, oštrina političke poruke, sugestivnost slike, ili pak propagandno politička dimenzija karikature. Uz navedeno, postoji snažna tendencija preklapanja vrednosno-političkih stavova novinara i sagovornika iz intervju koji ne dolaze direktno iz sfere stranačke politike, i stavova koje eksplicitno zagovaraju političari. Model kritičkog pisanja neretko ima karakter negativne personifikovane kampanje, tačnije medijskog obrasca koji se fokusira na aktuelnog premijera Srbije, Aleksandra Vučića, koji se posmatra kao glavni protagonist politike u Srbiji. Negativna opsesija Vučićevom ličnošću i njegovom politikom spaja različite novinarske žanrove, novinare, učesnike intervju, karikaturiste i političare koji ostvaruju relevantno prisustvo u štampanim medijima. I u ovom kvartalu 2016. godine istaknuta je uloga intervju kao novinarskog žanra. Reč je kontinuiranom procesu razgovora sa dominantno kritički nastrojenim intelektualcima, aktivistima iz nevladinog sektora, ali i predstavnicima nezavisnih pravnih institucija, poput poverenika za zaštitu informacija ili poverenika za zaštitu građana. Potenciranje intervju ide uporedo sa koncipiranjem naslovnih strana, na kojima se neretko intervjuisani sagovornik nalazi u krupnom planu. Na taj način potencira se politička poruka i sugestivno upućuje na prihvatanje njegovog načina mišljenja. Vizuelno, naslovne strane nedeljnika podsećaju na plakate političkih partija onda kada one nastoje da potenciraju značaj određene ličnosti.

U prilog navedenom može da posluži kratka poruka koja je uvek najava naslova intervju. Insistiranje na sagovorniku i njegovom stavu direktno nastoji da ga učini nekom vrstom političkog brenda, zaštitnog

znaka neke političke grupacije. Isto tako, uočljiva je kontinuirana težnja da se određeni deo kapilarne javnosti postavi kao vrhunski autoritet u oblasti analize društveno-istorijskih procesa, događaja i odluka i postupaka vlasti.

Opozicija, posebno ona evroreformska, nedvosmisleno je podržana u najvećem broju nedeljnika, preciznije u svim izuzev Pečata. Njeni stavovi se ili opravdaju ili još preciznije, direktno ili indirektno brane, dok je vlast, ili isključena kao akter za razgovor (Vreme i NIN) ili svedena na poziciju da pozitivno govori o sebi. Kontrastiran sa solilokvijem vlasti, kritički, tačnije opozicioni diskurs je detaljno i konkretno razvijen. Počev od opštih i stalno prisutnih političkih tema koje se odnose na glavne principe, strukturu i način funkcionisanja vlasti, preko konkretnih tema koje se stalno ponavljaju, kao što su afera „Savamala“, zaključno sa temama koje kao povod imaju neposredne događaje ili političke i šire društvene procese. Važna karakteristika opozicionog diskursa je fiksiranje slike političkog aktera koji je predmet kritičke analize. Fiksiranje slike o akteru ili događaju jedno je od najčešćih „oružja“ u političko-propagandnom ratu. Fiksiranje slike (imidža) predstavlja proces u kome i zahvaljujući kome jedan akter uvek ostaje isti kakav je oduvek bio, bez obzira na njegove moguće i stvarne transformacije i bitno promenjene političke, ekonomske, i šire socijalno-istorijske okolnosti. Ova pseudo-intelektualna matrica funkcioniše po principu dodeljenih uloga. Akteri su postavljeni u javni prostor po modelu „dobrih“ i „loših“ momaka.

S druge strane, moralno i politički pozitivni atributi pripisani su određenoj grupi političkih ličnosti i organizacija, dok su negativni neopozivo i neupitno dodeljeni suprotnoj strani. Manihejska podela u političko-medijskoj eliti u središtu je sukoba u javno-političkom polju. Posledično, nedeljnici su pristrasni i u svojoj pristrasnosti vrlo jasni i oštri. Sukobljenost interpretacija događaja, procesa i aktera je takva da izvorni nacionalitet u javnom polju, primeren demokratski konstituisanoj javnosti, ne može da funkcioniše ni kao korisna iluzija, niti bilo kakvo regulativno načelo u razvrstavanju tekstualno-vizuelne sadržine. Svi mogu protiv svakog i svako to čini iz svojih, naglašeno ličnih razloga koji su nesamerljivi u odnosu na stavove i argumente druge strane. Duh polemike u srpskim nedeljnim novinama, posebno u kolumnama i intervjuima je istinski radikaln, odiše političkom defamacijom oponentata i moralnom isključivošću prvog reda.

Za razliku od razvijenog opozicionog diskursa, tačnije kritike vlasti, stav o strankama i liderima opozicije znatno je diferenciraniji. Iako postoje žestoke kritike, koje se zbirno i pojedinačno mogu tretirati kao moralno i političko osporavanje u tekstovima u nedeljniku Pečat i dnevnom listu Informer, stav koji projevava u ostalim nedeljnicima i kolumnama urednika i novinara nosi određenu dozu vrednosno-političke rezerve, čak i razumevanja uz dodatak žestoke kritike vlasti za nedemokratski i antiliberalni duh u njenom postupanju, posebno u medijskoj sferi.

Formiranje slike političkih aktera podrazumeva živo dejstvo teksta i slike, tačnije naslovne strane i pratećih tekstova koji posredno ili neposredno referišu na nju. Složenost u formiranju slike zasnovane na povezanosti reči i sugestivne slike, često ne korespondira sa negativnim sadržajem medijske slike o akterima. Sadržaj političkih poruka koje su ishod novinarskog pisanja ili pravljenja intervju je negativan. Stoga, ako bi se političke suprotnosti između vlasti i opozicije transponovale u domen nedeljničkog novinarstva, onda bi politički život mogao biti prikazan kao borba između negativnih medijskih imidža koji se postupno i konstantno produkuju odnosno reprodukuju u štampanim medijima.

Težište analize u ovom broju Medijametara je na standardnoj analizi slika političkih aktera, ali i na dva događaja koja imaju širi karakter. Reč je o jednoj regionalnoj i jednoj globalnoj temi. Interesantna regionalna tema u periodu oktobar – decembar 2016. bili su izbori u Crnoj Gori, a svakako najznačajniji globalni događaj bili su američki izbori i pobjeda kontroverznog biznismena kandidata republikanaca, Donalda Trampa.

Nedeljnike možemo podeliti na dva načina. Prema kriterijumu podele koji je uobičajen u demokratskom društvu, oni bi trebalo da budu podeljeni na one bliske stanovištu vlasti ili pak na nedeljnice koji su umereno ili radikalno kritični prema istoj. U Srbiji navedeni kriterijum podele ne može dosledno da se razvije, iz prostog razloga što su svi nedeljnici u Srbiji ili delimično ili potpuno kritični prema vlasti. Među delimično kritične prema vlasti treba ubrojati nedeljnik Pečat, koji krajnje otvoreno kritikuje evropsku spoljnopolitičku orijentaciju sadašnje Vučićeve vladavine. Ipak, ovaj nedeljnik pokazuje snažnu kritičku instancu prema moralnom kredibilitetu, aksiološkom opredeljenju i političkim stavovima postpetoktobarskih pobednika.

S druge strane, nedeljnici poput NIN-a, Vremena, Novog Magazina i Nedeljnika potpuno su kritični prema vlasti. Razlika postoji u intonaciji kritike. I dok u Vremenu i donekle NIN-u (posebno u domenu unutrašnje politike i ekonomije) postoji potpuna, konkretizovana i žestoka kritika vlasti, dotle nedeljnici poput Novog Magazina i Nedeljnika ističu umereniji ton u izražavanju kritičkih stavova. Oni daleko manje optužuju i vrše etiketiranje nego što je to slučaj sa najuticajnijim srpskim nedeljnicima – Vremenom i NIN-om.

Isto tako, nedeljnice možemo razvrstati prema spoljnopolitičkoj orijentaciji. Vreme, NIN, Novi Magazin i Nedeljnik su manje-više proevropski orijentisani. S druge strane, nedeljnik Pečat više nego jasno ističe antizapadni i posledično prorusk stav koji treba da podupre nacionalistički diskurs koji je relevantno sličan dominantnom diskursu iz ratnih devedesetih.

Slika vlasti – autokratska, odvojena od naroda, ne uvažava vladavinu prava, nekompetentna za vođenje države, bezočna, bahata, agresivno narcistička, duboko kriminalizovana, povezana sa huliganima

Period oktobar – decembar 2016. godine nudi gotovo identičnu sliku vlasti, tačnije Aleksandra Vučića, kakvu smo mogli sresti u najvećem broju nedeljnika tokom proteklih meseci. Kritika vlasti dominantno je personifikovana i intonirana u kategoričkim negativnim sudovima koji su neretko u granicama pristojnosti, uprkos tendenciji da se u nedeljničkom novinarstvu zadrži pristojan nivo intelektualizma i konvencionalne pristojnosti u izražavanju bilo pisaca tekstova, bilo sagovornika.

Treba naglasiti da analiza medijsko-političkog profila Aleksandra Vučića biva stavljena u kontekst jedne u osnovi dekadentne slike srpskog društva i države. Reč je o društvu u državi koje odumire realno, simbolički i politički.

Društvo je podređeno zakonima negativne evolucije. Naime, umesto napretka koji treba da se dogodi, odnosno generiše protokom vremena, Srbiju karakteriše kontinuirano nazadovanje. Dakle, umesto atmosfere optimizma, istorijskog entuzijazma i realne nade u boljitak, suočeni smo sa politički i moralno spornim konceptom politike koji je jalov i fatalno istorijski opasan. Ovu tezu iznosi politički angažovani pevač, blizak nekadašnjoj vlasti Demokratske stranke, Đorđe Balašević: “Znam samo da je točak istorije na putu unazad pregazio jednu veliku priliku, optimizam, nepovratnu dobru energiju. I vratio nas je u vreme demagogije, jeftinog populizma i retorike pune akcijaških parola, uravnilovke i prvih petoletki”.¹

U dekadentnom istorijskom trenutku gubitak sistema moralnih vrednosti je, reći će reditelj Goran Marković, i nužan i opasan. Opasnost se krije u opravdanju svakog oblika represivnog ponašanja vlasti i opšte uzev, bilo kakve slobodne upotrebe nasilja u društvu: “Opasno je to što je potpuno uništen svaki sistem vrednosti u društvu, ne možeš ni na šta da se osloniš, opasno je što je moguće da bilo ko izmisli neki kontekst, da te zbog toga optuži, a možda čak i ubije. To je situacija koja govori da smo potpuno uništeni kao društvo i da osim nekoliko znakova da još postoji nešto što se zove javno mnjenje, na primer, ti ljudi oko Savamale, koja je postala simbol neke građanske hrabrosti, da osim toga više ništa ne postoji.”²

Već pomenuti dekadentni kontekst koji opisuje savremenu Srbiju dobija konkretnu razradu. U pitanju je grad Niš, kao i poslovične, a sada značajno vidljivije tenzije prema gradu Beogradu. Niš je primer političkog i šireg istorijskog nihilizma koji prepoznaje i o kome priča književnik Zoran Čirić, dobitnik NIN-ove nagrade: “U rodnom gradu moje majke više nema ničeg, beda i očaj su poprimili metafizičke razmere. Niš je samo skraćena za ‘ništavilo’. I nije ovde u pitanju ono srpsko ludilo, koje je postalo alibi za svaku katastrofu koja nas zadesi. Ovo je sasvim logična posledica maloumne, slepačke, ekstremno antinardne politike ovdašnjeg državnog vrha. Čiji su glavni projekti ‘Beograd na vodi’ i ‘Niš u katakombama’. Bojim se da je skorojevički nihilizam otišao predaleko i da se sva ta ‘međugradska zajebancija’ neće završiti na zapenavljenim parolama.”³

Na viziju istorijske dekadencije koja ima različite nihilističke dodatke, nadovezuje se posve skladno i interpretacija principa, strukture i načina funkcionisanja političkog poretka. U osnovi, karakterizacija aktuelne vlasti i njenog prvog čoveka ne odstupa od karakterizacije vlasti u prethodnom periodu. Vlada premijera Vučića označena je kao autokratska i nedemokratska, sklona kontroli medija i zloupotrebi ili poništavanju institucija, usmerena na kontrolu medija i bez sposobnosti da upravlja važnim aspektom funkcionisanja države – kontrolom bezbednosti. U navedene političko-pravne kvalifikacije, nadovezuju se pseudo-psihološke analize Aleksandra Vučića i oštra moralistička retorika koja ima za cilj da stvori osećanja nelagodnosti i besa, tačnije ekstremnog neodobravanja poteza vlasti kod čitalaca.

Svojevrsna „renesansa“ liberalno-demokratskog moralistički sugestivnog diskursa ima za cilj da ponovo stvori manihejsku podelu na „dobro“ i „loše“ u politici i tako Srbiju 2017. prikaže istom Srbijom iz devedesetih. Ova političko-medijska motivacija uočljiva je u posebno istaknutoj i latentno prisutnoj kampanji podsećanja na devedesete kao i težnji da se slika o Vučiću trajno fiksira i čitav njegov rad na promeni političkog ponašanja obesmisli. I usputan pogled na spisak sagovornika van sfere politike, kao

1 Đorđe Balašević, „Ovi su tu da nas dotuku,“ razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3436, str. 20

2 Goran Marković, „Od ljudi prave moralne nakaze,“ razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3437, str. 20

3 Zoran Čirić, „Nema države, postoje samo mržnja i prezir,“ razgovor sa Draganom Jovanovićem, NIN, br. 3434, str. 22

i autora tekstova, pokazaće da je kreacija opozicionog diskursa poverena manje-više istoj grupi ljudi koji svesno i savesno obavljaju svoj posao vođenja negativne kampanje protiv vlasti i promovišu opoziciona gledišta. Isto tako, treba ukazati na više puta pominjanu pojavu semantičkog i retoričkog poklapanja stavova između novinara i predstavnika opozicije. Ova simetrija će pokazati da je cilj nedeljnih novina mnogo manje prepoznatljiv u ravni razumevanja ili rasprave o politici, istorijskom trenutku, društvu ili o drugim važnim fenomenima, već se nedeljne novine prepoznaju po potrebi angažovanog pisanja, pisanja koje je poziv na političku akciju, i to akciju sad i odmah. Ovakav pristup kritici nosi značajnu dimenziju hermetičnosti i političke isključivosti. Ona u drugom koraku generiše istovetan ili relevantno sličan odgovor. Susret uzajamno nepomirljivih gledišta uvek ukida mogućnost spontano koncipiranog javnog dijaloga u kome možda uvek nema slaganja, ali u kome postoji neprikosnoven primat racionalnosti nad iracionalnošću.

O nedemokratskoj prirodi vlasti Aleksandra Vučića naširoko se i otvoreno govori. Jedan od upečatljivih primera ove škole mišljenja je politikolog Filip Ejodus, koji u intervju za nedeljnik Vreme kaže: „Problem je u tome što Srbijom danas upravljaju oni koji su zemlju tokom devedesetih već jednom odveli u ambis i njihovi najbliži politički naslednici. Iako su načelno usvojili proevropsku retoriku, njihov politički obrazac je ostao vrlo sličan. Oni i dalje veruju u harizmatičkog spasioca i oslanjaju se na snažnu partijsku kontrolu nad državom i medijima. Sa komšilukom su posvađani, opoziciju tretiraju kao državnog neprijatelja, a nevladine organizacije optužuju da su strani plaćenici. Sa takvim političkim mentalitetom Srbija će pre postati model neuspešne nego uspešne tranzicije... U Srbiji jeste, tokom proteklih nekoliko godina, došlo do degradacije političkih sloboda, podele vlasti i vladavine prava. To ne znači da je reč o ‘otvorenoj autokratiji’ mada verovatno idemo u tom pravcu ako se erozija demokratskih tekovina nastavi... Ako pod evropskim vrednostima imate na umu demokratiju i vladavinu prava, sa ovom vladom pre će biti da idemo u suprotnom smeru. Međutim, pošto su autoritarne i ksenofobične tendencije u Evropi sve jače, ove procese u Srbiji cinik bi mogao da vidi kao najnoviji talas evropeizacije.“⁴

U oštrijem duhu od Ejodusa, svoj stav o vlasti Aleksandra Vučića izneo je i Zoran Živković, narodni poslanik i lider Nove stranke. On je Vučićevu vlast okarakterisao kao autokratsku uz dodatak da građani, po mišljenju Vučića, treba tu vlast da vole i podržavaju zato što je takva: “Vučićev problem je ne samo što je priroda njegove vlasti autokratska, nego što on očekuje da mi volimo što je to tako, da budemo oduševljeni time što on ukida institucije i ne poštuje zakone.“⁵

Otvoreno radikalno opozicioni i naglašeno konfrontirajući sud o prirodi aktuelne vlasti iznela je sociološkinja Vesna Pešić u intervjuu nedeljniku NIN u kome jasno podvlači desničarski karakter Vučićeve vlasti uz niz moralističko optužujućih osvrta: “Mi danas živimo u ekstremno desničarskom, autoritarnom (‘gazdinskom’) režimu, u kome se izrabljivanje svih radnih slojeva društva transferiše u novčane benefite jedne skrivene grupe, čiji su glavni glumci na najvažnijim državnim funkcijama. Njihova vojska su ‘njihovi ljudi’ koji su raspoređeni svuda, u svim sferama društva, od javnih preduzeća, opština do državnih organa. Za njih se izmišljaju nova zanimanja, radi jačanja represije i kontrole građana. Prozivke građana su redovne na konferencijama za štampu premijera, on se neprekidno svađa i zapušava usta radnicima koje teško žive. Sad kada se priča o predsedničkim izborima, vidimo da je za Vučića najvažnije da moć

4 Filip Ejodus, „Vreme je da neko upali svetlo“, Vreme, br. 1347, str. 14-15

5 Zoran Živković, „Uvredljivo je Đinđića da ga poredi sa Vučićem“, Vreme, br. 1349, str. 13-14

ostane samo u jednim rukama – njegovim, i da se nikako ne rasipa i ni sa kim ne deli. Opozicija mora da krije svoje kandidate, da ih Informer, Pink i drugi državni mediji ne rastrgnu do koske... Karakteriše ga laganje, propaganda i poslušništvo ministara fikusa koji stoje iza njega. On koristi i stare mehanizme, bez kojih ovakva vladavina ne bi bila moguća. Autoritarna vlast se obezbeđuje kontrolom ‘duboke države’, odnosno službi bezbednosti, koje je stavio pod svoju kontrolu, kao i policiju i tužilaštvo. Koliko će on da zajaše zavisi i od nas, od društva. Mi smo tek izašli iz loše prošlosti i dugotrajne izopštenosti zbog ratova devedesetih. Naše društvo je zaostalo, slabašna privreda, neškolovano, nezaposleno, slabo plaćeno stanovništvo, podložno propagandi i autoritarizmu. Pošto je privreda slaba, jedino se može dobiti nešto od vlasti, gde je sva moć, pa i ekonomska. Otuda famozna partokratija. Vrhovi partija su javni sektor pretvorili u svoje vlasništvo...“⁶

U istom duhu, osvrt na aktuelni politički trenutak dao je bivši predsednik Srbije, Boris Tadić koji eksplicitno kaže: „Svakom je jasno da je reč o političkom teatru... Sada ću vam objasniti mehanizam funkcionisanja Vučićevog kabineta, odnosno njegovog medijsko-teatarskog ili, medijskim jezikom rečeno, spinerskog dela. Tu, pored međunarodnih i domaćih spin doktora radi i nekoliko urednika tabloida – zna se i kojih, a neki su i sami priznali da su njihovi mediji funkcionisali kao deo Izbornog štaba SNS-a. Svi oni imaju prepoznatljiv rukopis. On počiva na čuvenim državnim udarima koji se dešavaju po regionu dosad nezabeleženom frekvencijom, a da se pritom ne mogu naći ni izvršiocima ni oružje, i raznim državnim aferama koje zatrpavaju jedna drugu... Pogledajte samo kako Vučić cinično govori o svojim političkim protivnicima kao ljudima ‘koji su već dobili izbore’ i kako, opet cinično, kaže da će se potruditi da ‘pronađe kandidata koji im se možda može suprotstaviti’. To je potpuno izlišan politički stil i opasan za demokratiju; to blaćenje predsedničkih kandidata podseća na Gebelsovo vreme. Izbori bi morali da se odvijaju bez bacanja kletvi i napada na lični kredibilitet kandidata. Sve to govori da su ovi predsednički izbori za Vučića životno važni.“⁷

Dodatak ovom potkopavanju demokratskog legitimiteta Vučićeve vlasti jesu detaljne, nebalansirane i značajno dnevopolitički pristrasne analize rada pravosuđa i zakonodavne vlasti. U pogledu rada zakonodavne vlasti, konkretno Skupštine, novinar Vremena, Radmilo Marković opisao atmosferu i stanje stvari u najvišem narodnom predstavništvu takvom da vlast predvođena SNS-om svojski trudi da skupštinske debate koje se emituju preko javnog servisa do te mere obesmisli da građani izgube svaku želju za praćenjem rada narodnih poslanika preko televizijskih prenosa.

Ovako bi se postigao efekat koji nužno ide uz svaku autoritarnu vlast nesklonu demokratskim vrednostima – gotovo potpuna netransparentnost u radu državnih institucija: “Skupština Srbije je jedno od poslednjih mesta na kojima se može čuti debata između vlasti i opozicije – zapravo, na kojima se može uopšte čuti glas opozicije. Ono što se događalo prethodnih desetak dana u parlamentu, pokušaj je da se ona do kraja diskredituje i da se građanima ogadi gledanje njenih prenosa... To je i razumljivo, ako se pogledaju rezultati politike SNS-a: Skupština je ostala maltene jedino mesto gde se može čuti bilo kakva debata između vlasti i opozicije koja je vidljiva građanima Srbije, odnosno koja je preostala na televizijama sa nacionalnom frekvencijom. Sve druge emisije i programi gde bi se čuo glas opozicije – uključujući tu i debate u predizbornim programima – ukinuti su i ne postoje: pod različitim izgovorima,

6 Vesna Pešić, „Vučić je zaveo teror nad institucijama“, razgovor sa Tanjom Nikolić Đaković, NIN, br. 3441, str. 10-11

7 Boris Tadić, “Zašto je Jeremić obavestio generala Krgu“, Vreme, br. 1355, str. 8-9

08. ДЕЦЕМБАР 2016. / БРОЈ 3441 / 200 RSD

Небојша Стефановић против НИН-а
Записник са главне и једине расправе

НИН

ОСТАВКА
ИТАЛИЈАНСКОГ
ПРЕМИЈЕРА
АРИВЕДЕРЧИ
МАТЕО

81 ГОДИНА
ТРАДИЦИЈЕ

ВЕСНА ПЕШИЋ
ВУЧИЋ ЈЕ ЗАВЕО ТЕРОР
НАД ИНСТИТУЦИЈАМА

Alustria 2,00 EUR
France 3,50 EUR
Belgium 3,50 EUR
Cina Gora 2,00 EUR

Denmark 39,00 DKK
G. Britain 2,50 GBP
Hk 2,50 HKD
Greece 3,00 EUR

Netherlands 2,90 EUR
Hrvatska 35,00 HRK
Makedonija 200,00 DEN
Germany 3,50 EUR

Norway 45,00 NOK
Slovenija 3,50 EUR
Switzerland 6,00 CHF
Sweden 60,00 SEK

www.nin.co.rs
facebook.com/ninonline
twitter.com/NedeljnikNIN

9 770027 668002

NIN, 8. 12. 2016.

ali im je zajedničko jedno – ukinuti su. Stoga, sledeći ovu logiku gušenja medija, a još uvek nespremni da prosto ukinu prenos Skupštine, deluje da su poslanici vlasti odlučili da se Skupština ima pretvoriti u apsurd, cirkus i program nedostojan gledanja.”⁸

Pored navodne destrukcije predstavničkog tela (Skupštine) sporna je i sudska vlast. Za formulisanje je, doduše ne toliko eksplicitno i propagandistički upečatljivo, u pomoć pozvana Vida Petrović Škero, nekadašnja predsednica Vrhovnog suda Srbije. Njen kritički osvrt treba da pokaže suprotnost između našeg sadašnjeg stanja i pravosudnog sistema primerenog demokratskom društvu: “U celom našem pravosudnom sistemu – a tužilaštvo je njegov deo – dešava se nešto čudno. U određenim situacijama mi dozvoljavamo da razni učesnici u postupku vode postupak, a ne onaj državni organ koji je i zakonom i Ustavom ovlašćen za to. Neretko će nam sudija reći da on ne može da završi neki spor o imovini jer mu je jednom advokat poslao uverenje da je bolestan, drugi put nije došao, pa je naknadno pravdao nedolazak, pa je podneo neki podnesak i tako se ročišta zakazuju na šest meseci. Na pitanje ko je kriv, svi će reći sud, a ne stranke koje zloupotrebljavaju ovlašćenja, ali sud to ne sme da dozvoli. Sud mi je bliži, jer ja sam bila sudija, ali isto je i sa tužilaštvom: ne može tužilac da se pravda da mu meseci ne stižu traženi odgovori, u jednom trenutku mora da preduzme određene mere, koje su zakonom predviđene. Treba se vratiti na osnovne postavke vladavine prava: demokratija, zaštita ljudskih prava i javnost koja obezbeđuje demokratiju. U demokratskom društvu ne može da se desi da neko ruši nečiju imovinu, makar ona bila i bespravno građena, bez odluke nadležnog organa. Nečija prava su povređena, a javnosti nemamo čak ni kada se rušilo, a ni mesecima posle. Tu niko nema pravo da optužuje medije da pritiskaju nadležne da rade svoj posao. Posao medija je da obezbede javnost, bez obzira na to što se kod nas gotovo sve može nazvati ‘žutom štampom’.”⁹ Slične optužbe na račun pravnog poretka u Srbiji, izneo je donedavni tužilac za ratne zločine na prostoru bivše Jugoslavije, Vladimir Vukčević, koji u intervju nedeljniku NIN postavlja sugestivno pitanje, koje nedvosmisleno upućuje da su pravni poredak i država u celini u fazi teške dekadencije, budući da se ukida razlika između kriminala i zaštitnika države i pravnog sistema: “Kakva je to država u kojoj ja kao tužilac mogu da postanem državni neprijatelj. Ja, koji sam bio neprijatelj najgorih kriminalaca i zločinaca. Je li to nešto nije u redu sa mnom ili sa državom?”¹⁰

Sistem vladanja u kome su gotovo suspendovani zakonodavna i sudska vlast, odnosno svedeni na način funkcionisanja koji suprotan demokratskim idealima i praksi, predstavlja siguran znak da Srbija funkcioniše kao autokratska ili diktatorska zemlja. U oba slučaja reč je o sistemu lične vlasti Aleksandra Vučića, čoveka čije vladalačke veštine proističu iz njegove duboko narcističke psihologije. Političko-psihološka teza koju zastupaju opozicioni medijski poslenici je da je vlast u Srbiji hipertrofirano Ja Aleksandra Vučića. Ovaj moralističko-politički i površno-psihološki poklič može se uočiti u sledećem stavu akademika Dušana Teodorovića, koji Vučićevu vlast identifikuje kao apsolutističku, uprkos proklamovanim ustavno-zakonskim ograničenjima, političkoj praksi, i zdravom razumu: “...Predsednik Vlade, koji u ovom trenutku ima apsolutnu moć.”¹¹

Vlast koja je nekontrolisana ujedno je i kako to navodi karikaturista NIN-a, Dušan Petričić: “Bezočna,

8 Radmilo Marković, „Gospodari parlamentarnog terora“, Vreme, br. 1351, str. 6

9 Vida Petrović Škero, „Niko nema poverenja u pravosuđe“, razgovor sa Tatjanom Tagirov, Vreme, br. 1346, str. 9

10 Vladimir Vukčević, “Preto mi je Tomislav Nikolić“, razgovor sa Anjom Nikolić Đaković, NIN, br. 3438, str. 21

11 Dušan Teodorović, „Premijer ruši pravni poredak“, razgovor sa Jelkom Jovanović, Novi Magazin, br. 293, str. 18

bahata, autistična vlast opijena sopstvenim lažima.¹² Sličan zaključak sa određenom moralističkom konotacijom i dozom usputnom psihologizma, iznosi i Goran Marković, reditelj, koji tvrdi: “Ne znam kako drugi ljudi misle, ali ja više ne mogu nervno da podnesem da gledam dnevnik u kome posmatram taj narcistički poremećaj, gasim ton... To je prešlo meru svakog ukusa i preskočilo u domen društvene patologije, ali bogami i lične. Zato je potrebno da se neko suprotstavi tome, jednostavno mora da se stvori nekakva, bilo kakva ravnoteža. Neka jaka autoritativna ličnost mora da stane njemu na crtu, do tada on može do besvesti da uređuje sve medije i da do izbeumljenja zasipa gledalište svojim nastupima u kojima je tema isključivo JA – gledajte kako sam divan i fantastičan, gledajte šta ja radim, gledajte kako ja vidim vaš život... To je stvarno prešlo granicu izdržljivosti, makar kod mene, ne znam kako je kod drugih ljudi.”¹³

Dopunu Markovićevih, Teodorovićevih i Petričevićevih reči dao je sociolog Jovo Bakić u intervju za nedeljnik Vreme, novembra 2016. godine. Bakić izričito tvrdi da je u Srbiji na vlasti autoritarna oligarhija, koja se održava apsolutnom dominacijom na moći prinude, medijima i svesnim kreiranjem ideološkog galimatijasa čije je glavno obeležje protivrečnost: “Protivrečnost je glavno obeležje ovog sistema vladavine. Čak i među svojim poslanicima, vlast ima one koji u svemu podržavaju SAD i NATO, ali i one kojima je verovatno najveći životni san da budu nositelji skuta Vladimira Putina. To je namerna protivrečnost u politici, jer na taj način vlast može da obuhvati različito biračko telo. Sa punim pravom može da se obraća i prozapadnjacima i rusofilima. I pritom svi govore ono što misle, što je interesantno, jedino ih objedinjuje vlastohleplje. U pitanju je politički cirkus. Predsednik Srbije Tomislav Nikolić je veliki rusofil, predsednik vlade Aleksandar Vučić je zapadnjak, Zorana Mihajlović je veliki zapadnjak, Vulin je lud za Rusijom. Isto kao i politički analitičari, Dragoslav Anđelković je veliki rusofil, Branko Radun takođe, a Dejan Vuk Stanković je prozapadno usmeren, svi govore ono što misle i svi govore u korist vlade Aleksandra Vučića, jer od te vlasti imaju korist. Na taj način napravljen je ideološki galimatijas koji cementira autoritarnu vlast.”¹⁴

Autoritarna Vučićeva vlast bazirana je na hipertrofiranom Ja, na psihološkoj sklonosti političkog lidera da u potpunosti i bezuslovno okupira čitav politički, pa čak i javni prostor. Ova tendencija koja je učitana Vučićevom modelu vlasti saopštena je mnogo puta. Zanimljivo je da forme saopštavanja variraju od pseudonaučnih analiza, sve do svakodnevnih zapažanja koja čak pretenduju na oreol humorističnog lokalnog konteksta. Primer ovog poslednjeg je intervju Siniše Kovačevića, dramskog pisca, dat pred kraj 2016 godine: “Ima jedan izraz u Sremu koji se retko koristi i znaju ga samo stari Sremci – ‘japaja’. Znaš ko je Pera Japaja? To je onaj Pera koji sve vreme govori sam sebi ‘ja, pa ja, pa ja’. Postoji nešto što je Ostrovski najbolje definisao kao talenat – osećaj za meru. Ne treba ga imati samo u ljubavi i gastronomiji, umetnosti, nego i u politici – gde mu je taj osećaj za meru?”¹⁵

Istovremeno, Kovačević optužuje Vučića za naglo ideološko konvertitstvo i latentnu neautentičnost političkih stavova. U tom moralističkom prigovoru, oseća se aroma kampanje podsećanja Vučićeve rane političke korake, s ciljem da se određenom delu javnosti pokaže kao negativni politički junak: „...je preko

12 Dušan Petričić, “Vučić me otpustio,” razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3432

13 Goran Marković, „Od ljudi prave moralne nakaze,” razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3437, str. 24

14 Jovo Bakić, „Šta spaja Trampa, Vučića i Šešelja,” razgovor sa Ivanom Milanović Hrašovec, Vreme, br. 1350, str. 19

15 Siniša Kovačević, „Šta će crkve umirućem narodu?” razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3444, str. 10

noći promenio svoj politički čurak imao 40 i kusur godina! Nije se radilo o postepenom sazrevanju kroz koje svaki čovek prolazi, nego o iznenadnoj spoznaji – ovako nikad neću doći do vlasti, a ovako hoću, kraj priče. Ta vrsta pronevere se od njega može očekivati i sutra.”¹⁶

Direktna asocijacija na kampanju podsećanja, tačnije svesna težnja sagovornika nekih nedeljnih novina da reaktualizuju pitanje političke prošlosti premijera Vučića, uočiva je u mnoštvu tekstova i intervju. Dva najreprezentativnija su svakako sadržana u sledećim mestima iz odgovarajućih medijskih sadržaja. Već navedeni akademik Dušan Teodorović, pristalica ultra-opozicionog pokreta „Dosta je bilo“ navodi: „Ne smemo zaboraviti da su ljudi koji danas vode ovu državu – Aleksandar Vučić, Tomislav Nikolić i Maja Gojković – dali izuzetno veliki doprinos urušavanju Srbije. Prema mom dubokom uverenju, trebalo je da ti ljudi budu lustrirani 2000, oni su dali svoj veliki doprinos pogibijama mladih ljudi kao ratni huškači, ekonomskom propadanju zemlje, odlasku mladih ljudi u svet, ranjenima, izbeglima. O tome treba uvek da se vodi računa i nikada nije kasno za lustraciju.”¹⁷

Još eksplicitniji i vulgarniji doživljaj političkog protivnika može se pronaći u nastupima Dušana Petričića i Vesne Pešić. Njihovo političko promišljanje stanja u društvu iskazano je u nizu doslovno psovki koje imaju pogrdno značenje u svakodnevnom, a kamoli u javnom govoru. Pristojna i građanska Srbija je u liku Vesne Pešić uvek imala svog političkog glasnogovornika i moralni autoritet. Narečena sociološkinja je govoreći o odnosima između predsednika Nikolića (koga je svojevremeno podržavala na izborima 2012. godine), Aleksandra Vučića (koga je zajedno u paru sa liderom SPS-a, poredila sa Čerčilom i De Golom) i lidera opozicione Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja, i perspektivama Srbije, postavila sledeću konvencionalno nepristojnu dijagnozu: “Iako su istog porekla, sličnih pogleda, nisu uspeli da naprave savez. Vučić ne podnosi konkurenciju i mora da je apsolutni gazda. Svakoga mora da ponizi, da bi ga prihvatio. Nikolić se trudio da mu ne smeta, ali ni to nije dovoljno. Vučić ga je ‘za svaku sigurnost’ provlačio kroz svoje tabloidno blato, preuzeo je i njegove dužnosti, a Nikolić je to dozvolio i pogrešno parirao rusofilstvom i Kosovom. Sada su obojica u problemu. Nikolić želi još jedan mandat, ali Vučić neće da ga podrži jer nije siguran da može da prođe na izborima. Tu se umešao i Šešelj, što nije trebalo da se dogodi, ali se Vučić i na njega oslanjao kad mu treba. Ta radikalna banda bi trebalo da nestane sa našeg političkog neba ako Srbija hoće da postane pristojna zemlja.”¹⁸

U sličnom duhu o političkim protivnicima, govori već citirani Dušan Petričić, koji umesto pomenute reči „banda“, koristi reči „šljam“ i „bagra“. Govoreći o razočaranju u prethodnu, evroreformsku vlast, Petričić upućuje snažan moralni apel za nužnost borbe i iskazivanje građanske neposlušnosti, gotovo po svaku cenu. U tome vidi jedini put da nestane njemu mrska vlast koju označava pogrdnim imenima: “O. K. – razočarali ste se, i šta ćemo sad? Da se povučemo i propadnemo, a šljam i bagra da nam rade šta hoće? U tome je naš problem – mi nismo vaspitani da ne odustajemo. Ozbiljan, tačan i pravi svet ne odustaje.”¹⁹ Istovremeno jetki karikaturista kategorično tvrdi, na osnovu vlastite političke opredeljenosti, i reklo bi odgovarajućeg psihološkog stanja, koje spaja angst, bes, frustraciju i odsustvo bilo kakve samokontrole

16 Isto, str. 10

17 Dušan Teodorović, „Premijer ruši pravni poredak,” razgovor sa Jelkom Jovanović, Novi Magazin, br. 293, 17

18 Vesna Pešić, „Vučić je zaveo teror nad institucijama,” razgovor sa Tanjom Nikolić Đaković, NIN, br. 3441, str. 13

19 Dušan Petričić, “Vučić me otpustio,” razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3432, str. 11

u javnom govoru, da „Vučić se ponaša tako da dokaže Srbima da su imbecili“²⁰ i zaključuje: „On je ipak samo navijač i ništa više.“²¹ Retorika degradacije premijera koja ga u osnovi politički desubjektivira i lično anatemiše dobija svoju kulminaciju u stavu disidentski nastrojenog intelektualca koji u „društvu neslobode“ neometano crta, priča, piše šta hoće, ostvarujući poslovne prihode u zemlji i inostranstvu. Reč je o medijsko-političkom „demokratski-prosvećenom“ rukopisu, koji jasno razlikuje i različito vrednuje političke aktere uvodeći kultur-politički rasizam, nepremostivu moralno političku distancu koja podstiče i reprodukuje nepomirljive sukobe u javnosti, s namerom da ih prenese na čitavo društvo. Razume se, sve pod plaštom demokratije, pravde i poštenja. Naravno, čitav proces oštrog osporavanja vlasti ne može da prođe bez viktimizacije opozicije. Kao akter političkog delanja u demokratskom poretku, opozicija nije istinski priznata i uvažena. Ona je predmet kontinuirane medijske represije, simboličko-političkog nasilja, bilo u institucijama sistema, bilo u široj javnosti. Smeštanje opozicije u kontekst žrtve jasno sugerše Zora Drčelić, novinarka Vremena: „Nema ni trunke sumnje da je premijerova partijsko-medijska mašinerija omogućila potpuno nakaradnu atmosferu u kojoj svaki potencijalni kandidat za predsednika Srbije koji nije ni Vučić ni Vučićev treba ozbiljno da razmisli da li mu se isplati da ga vezuju konjima za repove pa čereče po tabloidima samo dva ili sva tri meseca. Ili da ‘u frku ne ulazi kad je slabiji’, jer svi unapred znaju da pobjednik bilo kojih izbora u Srbiji može biti samo jedan – Aleksandar Vučić, jer tako kažu rejtinzi.“²²

Pored autoritarnosti, rušenja demokratsko-liberalnog poretka, represivnoj praksi prema medijima i političkim protivnicima, agresivno narcističkoj strukturi ličnosti koja teži da istakne sebe i doslovno upravlja svim resursima i ljudima, on je i politička ličnost koja neautentično zastupa evropske vrednosti i dobija vrlo uslovno podršku evropskih zvaničnika. Dobri odnosi između Vučića i EU, posledica su želje EU da na ovim prostorima podrži demokratski utemeljenu ličnost koja sprovodi politike regionalne saradnje i političke stabilnosti.

Pakt između EU i Vučića je delimičan, konstruktivnost srpskog premijera po pitanju Kosova, Albanije, Bosne i Hercegovine, i drugih regionalnih izazova, nagrađena je tolerancijom njegovih autokratskih tendencija u vođenju unutrašnje politike. U prilog ovoj tezi, kao čovek koji treba da dokaže Vučićevu neautentičnost u prihvatanju i sprovođenju evropske agende u Srbiji, doveden je britanski istoričar i publicista Miša Gleni, koji je bio moderator u dijalogu premijera Srbije Aleksandra Vučića i albanskog premijera Edija Rame: „Zanimljivo je i da Vučić i Rama imaju koordinisan nastup prema EU, što nije ostalo neprimećeno. Za evropske lidere je važno da Vučić ostane na putu evropskih integracija i da se održi dijalog sa Prištinom, a ozbiljnu ulogu ima i izbeglička kriza, zbog geografskog položaja Srbije. Potrebna im je njegova saradnja. Trenutno imamo Bregzit, imamo Italiju koja je u vrlo teškoj situaciji, katastrofu u Grčkoj, bezbednosne pretnje... Sve to Vučiću daje prilično manevarskog prostora, jer bez obzira na njegove autokratske tendencije, Zapadu sada nikako ne odgovaraju nestabilnost i kaos na Balkanu.“²³

Sa unutrašnjepolitičkog i spoljnopolitičkog nivoa, prelazi se na lični nivo, koji je već sugerisan prethodnim Pešićkinim ili Petričićevim recepcijama političkog ponašanja vlasti. Bespoštednu kritiku treba

20 Isto, str. 12

21 Isto, str. 12

22 Zora Drčelić, „Kuća velikog premijera“, Vreme, br. 1354

23 Miša Gleni, „Zašto je Vučić miljenik Zapada?“ razgovor sa Dejanom Atanastijevićem, Vreme, br. 1345, str. 6

nastaviti i na psihološko-moralnoj ravni na koju je lično senzitivnan svaki čovek, razume se i predsednik Vlade Srbije, Aleksandar Vučić. U fokusu natpisa tokom oktobra bio je, prema svim relevantnim javnosti dostupnim podacima iz istrage, pokušaj da se ugrozi bezbednost premijera Vučića i članova njegove porodice. Iako je policija pronašla oružje i ostale tragove koji ukazuju na racionalnu sumnju da se nešto ozbiljno sprema, kritički deo javnosti krenuo je da se izigrava sa potencijalnim pretnjama krajnje entuzijastično, praveći otvoreno zlonamerne pošalice na račun važnog pitanja kao što je bezbednost nosilaca najviše državne vlasti. Najpre je čitavu priču o oružju pronađenom jajinačkoj šumi nedaleko od porodične kuće Vučić, u maniru policijskog istražitelja-amatera koji kombinuje ulični humor, kvazilogičnu dosetku i delimično zdrav razum, potkopao novinarski bard Miloš Vasić.

Pomenuti novinar je u tekstu „Priče iz šume jajinačke“, čitav događaj tumači kao izraz političke propagande i policijskog amaterizma sa svim pratećim medijskim zapletima koji su mu delovali panično, nervozno i smešno: „Umesto elementarnog postupka, odmah je napravljena panika sa pratećim cirkusom, jer je ovoj vlasti propaganda uvek bila važnija od kriminalistike. Imamo još jedan vikend nervoze i panike, da bismo na kraju čuli od premijera i ministra unutrašnjih poslova da je slaba šansa da se pitanje tog oružanja ikada rasvetli, pri čemu je premijeru bilo smešno, ali dr Stefanoviću nije i ne bi smelo da bude. Onda se pojavila priča o tome kako će, eto, premijer da odstupi sa mesta koordinatora službi bezbednosti, jer da, navodno, nije zadovoljan njihovim radom. Pa on im je bio šef sve vreme, pa sada odlazi jer nisu dobro radili? Razni analitičari posle su se upustili u priče ko treba da obezbeđuje premijera izbliza, a ko spolja, a ko kontraobaveštajno, kao da su ti ljudi iz tri različite službe (MUP, BIA, VBA) morali stalno da patroliraju jajinačkom šumom u nadi da će oni naći sumnjivi sanduk, a ne neki komšija iz kraja.“²⁴

Sa istovetnom porukom i u sličnom tonu, slučaj pronađenog oružja u Jajincima, analizirao je nekadašnji ministar odbrane i aktuelni predsednik opozicione Demokratske stranke, Dragan Šutanovac: „Sa svojim timom sam ozbiljno analizirao ne samo taj slučaj u Jajincima, već sve slučajeve u poslednje četiri godine i došli smo do više desetina naslovnih strana na kojima ‘samo što nije’ ili ‘upravo jeste’ pokušao atentat i na premijera i na državni vrh. Ne ulazim u to da li je to zaista tako ili ne, ali nijedna ozbiljna država na takav način ne plasira informacije. Ukoliko se takve stvari dešavaju i ukoliko imamo ljude koji u vrhu MUP-a odaju državne tajne, onda se postavlja pitanje ko je radio bezbednosnu proveru tih ljudi i kako su oni došli na te pozicije i kako je moguće da do sada ti ljudi nisu procesuirani. Ovdje je ogroman problem što se sve radi scenski, kao u drami, kao u nekakvom trileru, a da je u isto vreme naša država u fazi propadanja, sa najvišim stepenom siromaštva, najnižim životnim standardom, smanjenim platama i penzijama i povećanim svim porezima i sve to postaje nebitno kad krenu tekstovi o ‘državnim udarima’“²⁵

U istom, duhu političke diskvalifikacije koja spaja pseudo-psihološku analizu i moralističko poimanje politika, „borbena“ Vesna Pešić iznosi slične tvrdnje poput Šutanovca i Miloša Vasića. Njeno tvđenje moguće je sažeti u sledeću tezu – sve bezbednosne pretnje premijeru Vučiću i članovima njegove porodice su medijsko-politička farsa: „Svi ti državni udari, zavere stranih ambasada, špijuni i pretnje Vučiću najobičnije su izmišljotine. Nikada nismo čuli nijedno suvislo objašnjenje ko preti i zašto preti Vučiću. Niti je policija otkrila ko je odgovoran za navodni atentat na njega. Zato je priča o ugroženosti vlasti samo još jedno zamlaćivanje građana. Nije građanima teško, nego njima – vlastodršcima. Oni se jadni

24 Miloš Vasić, „Priče iz šume jajinačke“, Vreme, br. 1348, str. 5-6

25 Dragan Šutanovac, „Rijaliti šou scenarista iz vlade“, razgovor sa Ivanom Milanović Hrašovec, Vreme, br. 1348, str. 15

muče, a mi uživamo i lenstvujemo! Vlast može biti stvarno ugrožena ako je povezana sa kriminalom i paralelnim i naoružanim strukturama. Ako bi tako bilo, a o tome ne znamo ništa, onda ona jeste bazično nestabilna. Vučić priča o svojoj ugroženosti zato što je on kukavica. I na samu pomisao da bi na izborima mogao izgubiti vlast, on se prestravi od straha. Čim nešto šušne, a reč je o kritici, on više kako ga neko ruši. Zato ga strašno nervira opozicija i njeno postojanje. Strašljiv je, pa bi najradije ukinuo svaku opoziciju. Ali ne može da ide do kraja u tome, jer paralelno teče priča o priključenju EU. I taj put mora da drži iako mu nikad nije mio, jer je on važan za opstanak na vlasti.“²⁶

Razume se da navodno „fiktivni“ državni udari imaju svoje realne medijsko-političke učinke. Tako je novinar nedeljnika Vreme, Dejan Anastasijević, očigledno aludirajući na blisku povezanost premijera Vučića i njegovog brata Andreja, čitav problem minimalizovao i sveo ga svojevrsnu porodičnu „melodramu“ koja se odvija pred gledaocima televizija i čitaocima novina, i koja ima za cilj da omogući dve stvari: 1) stigmatizaciju političkih protivnika 2) preduslove za smene u sektorima državne i vojne bezbednosti. „Nevezano za rezultate istrage, kritičari vlasti, spoljni i unutrašnji, od sada će morati da računaju da će im biti pripisano ako ne direktno, onda bar moralno saučesništvo sa atentatorima. A zatim, da će se (figurativno rečeno) uskoro zakotrljati mnoge glave u sektoru bezbednosti, a da je jedina koja će sigurno ostati na ramenima ona koja počiva na vratu ministra policije.“²⁷

Pored ismevanja bezbednosnih pretnji, opsesivne analize njihovih medijsko-političkih učinaka, kritički nastrojani novinari su pokušali da dokažu i prikažu Vučićevu spregu sa navijačkim grupama koje su uključene u sumnjive i zakonom zabranjene poslove. Reč je o postupku indirektno kriminalizacije koja posredstvom skupa insinucija, nedokazanih hipoteza, nategnutih argumenata, delimičnih saznanja, uz pomoć zloupotrebe zdravog razuma, plasira tezu koja direktno kriminalizuje premijera i njegovo okruženje. Upečatljiv primer izgradnje negativnog imidža vlasti posredstvom (zlo)upotrebe problematike navijačkih grupa pojavljuje se nakon ubistva vođe navijača FK Partizan Aleksandra Stankovića. Autor teksta „Mutava država“, Slobodan Georgijev, pokušava da utvrdi da li i u čemu se sastoji trgovina između vlasti, predvođene Aleksandrom Vučićem, i navijačke grupe, koju je vodio ubijeni Aleksandar Stanković.

Teza Slobodana Georgijeva glasi da se pasivizacija navijačkog bunta protiv vlasti „nagrađuje“ tolerancijom u pogledu vršenja krivičnih dela i izostankom zatvorskih kazni za navijače koji pokazuju lojalnost političkoj vrhušci: „U tom kontekstu je i značaj Stankovića: on je obezbedio svojim ‘radom’ na tribini i van nje da ‘pravi ljudi’ u upravi dobiju podršku, te da tribina i ulica ne talasa previše protiv vlasti. Za taj rudarski posao, za to rintanje na ulici i tribini, Stankoviću je gledano kroz prste kada je reč o odlasku na izdržavanje zatvorske kazne i čini se da je on, odlučivši se da pristane na takvu pogodbu i tom kupovinom slobode sebi napravio probleme koji su ga i doveli do ovakvog kraja.“²⁸

Pored pokušaja da se državni vrh dovede u vezu sa sumnjivim licima, poput pomenutog pokojnog vođe navijača Partizana, postoji gotovo ritualno ponavljanje slučaja „Savamala“. Naglašeno sporno rušenje objekta u tom delu Beograda, u noći između 23. i 24. aprila 2016. godine krunski je dokaz vlastodržačkog samoljublja, sumnjivog biznisa i društvene atmosfere kojom vlada visok nivo neizvesnosti i straha.

26 Vesna Pešić, „Vučić je zaveo teror nad institucijama,“ razgovor sa Tanjom Nikolić Đaković, NIN, br. 3441, str. 12

27 Dejan Atanasijević, „Čuvar brata svojega,“ Vreme, br. 1349, str. 7

28 Slobodan Georgijev, „Mutava država,“ Vreme, br. 1346, str. 6

Slučaj „Savamala“ za opozicione stranke, zaštitnike građana, nevladine organizacije, deo medija i neveliki deo građana Beograda ujedno je i krunski dokaz protiv vlasti SNS-a i Aleksandra Vučića. Dokaz koji dokazuje njenu nasilničku i netransparentnu dimenziju, potvrda da se radi o eliti na vlasti koja ima moralno sporne namere. Važnost tog događaja za opozicioni diskurs je ogromna. Utoliko je ulaganje energije da ta tema održi u javnosti velika i intenzivna. U pisanju nedeljnika, u intervjuima, kolumnama, tekstovima, karikaturama, nema opozicionog političkog delatnika koji ovaj slučaj ne pominje.

Tako, na primer, već citirani akademik Dušan Teodorović, pristalica pokreta DJB, tvrdi: „Država je ubijena slučajem Savamala. Premijer ne može da shvati da se ne radi o rušenju tri barake, kako ponavlja, nego o rušenju države, pravnog poretka“ Isti duh i slovo o slučaju Savamala otkriva se u tekstu glavnog urednika Vremena Dragoljuba Žarkovića: „Ako Vučić i njegovi misle da će se od Savamale izvući pominjući ubistvo pevačice, a to on lično svako malo poteže, grdno se vara. U Beogradu se svaki dan ruše neki nelegalni objekti stari ‘sto godina’, ali nije stvar u tome i to nikad neće postati državno pitanje. Savamala to jeste postala i predmet je depeša između obaveštajnih zajednica i biće predmet najnovijih izveštaja o stanju u Srbiji – od EU do američke administracije. Evo samo nekoliko razloga: Prvo, i opšte: To je bio oblik suspenzije svakog pravnog poretka, državnog udara na ograničenoj teritoriji i u ograničenom vremenu. Drugo, i manje opšte: neko je naredio da se iseče struja i dovod vode delu grada dok maskirani ljudi ruše. Treće, i specifično: Neko je naredio policiji da ne prima pozive u toku trajanja operacije. Četvrto, i naknadno: Svi se, uključujući premijera, a tužilaštvo posebno, prave blesavi oko ovog nasilja nad pravnim poretkom. Peto, i još nakaradnije: Zlurado se tumači da neko skupo plaća proteste protiv državnog nasilja u Savamali i da smo svi mi koji se protiv tog nasilja bunimo izdajnici i strani plaćenici.“²⁹ Na tragu dvojice citiranih aktera javnog života, nalazi se i novinarka NIN-a Sandra Petrušić, koja konstatuje da slučaj „Savamala“ pokazuje da premijeru Vučiću, uprkos njegovom deklarativno proevropskom stavu, ideja vladavine prava nije prioritet: „Što se vladavine prava i pravne države tiče, premijer je nedvosmisleno dokazao i pokazao da ga se uopšte ne tiču. I to ne samo kada je aminovao nastavak divljanja po pitanju njegovog čeda Beograda na vodi i nedavno odobrio poklanjanje spomenika kulture od velikog značaja za Srbiju – zgrade Geozavoda stranim investitorima.“³⁰

Autoritarnost, ukidanje institucija, medijska kontrola i već rutinizirani postupak simboličke i verbalne eliminacije opozicije u javno-političkom polju, latentno simuliranje državnih udara, kao i sprega države i kriminala – što su glavna tvrđenja opozicionih stranka i kritičke inteligencije – kulminiraju u dva stava koje iznose dvojica politički angažovanih umetnika, pobornika nekadašnje vlasti DS i njegovih političkih partnera. Jedan od njih je već navođeni Goran Marković koji doslovno tvrdi u intervju sa Oljom Bečković, novinarkom NIN-a, da sloboda u Srbiji postoji isključivo u ludnici:

“Marković: Guberevac je prva psihijatrijska klinika na Balkanu koju je izgradio knez Mihajlo. Tih nekoliko lekara, prvih psihijataru u Srbiji zapravo su držali poslednju stopu slobodne teritorije u Srbiji. Srbija nije postojala, vlada i vojska su bili na Krfu, zemlja je bila okupirana od Austrougarske, ali tih nekoliko stotina bolničkih kvadrata je bilo slobodno.

NIN: Slobodno se živelo samo u ludnici?

Marković: Tako je. To je i veza sa sadašnjim vremenom.“³¹

29 Dragoljub Žarković, „Kako najbolji student Vučić pada na ispitu-pitajte me nešto o pevačici,“ Vreme, br. 1349, str. 4

30 Sandra Petrušić, „Beograd na vodi, istina na ledu,“ NIN, br. 3443, str. 5

31 Goran Marković, „Od ljudi prave moralne nakaze,“ razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3437, str. 24-25

Jednako oštru poruku poslao je i glumac Zoran Cvijanović, svojevremeno savetnik za ekologiju ministra za evropske integracije Božidara Đelića, koji takođe eksplicitno tvrdi da politiku u Srbiji čovek može da prati samo uz upotrebu lekova za smirenje, poput bensedina: "To je rešenje koje ti se nudi, ovde se troše mesečno tri kutije bensedina po glavi stanovnika. Nekad su ljudi samo pili, pa kad vidiš da je neko pijan, ne zapodevaš s njim kapitalne teme, sačekaj da se otrezni pa sutra rešavaš stvari. Danas ne znaš na čemu je tvoj sagovornik na poslovnom sastanku i zašto se ne sastavlja s mozgom. Naiđeš na čoveka u saobraćaju koji je neverovatno 'cool', počne da koči i baš neće da prođe kroz raskrscnicu na zeleno! Tek predveče kada ti se vrati ta slika, pomisliš: Pa, O.K., verovatno je dodao četvrtinu 'bensedina' i super mu je, zeleno, podsetilo ga na rodni kraj, valjda priroda... Ali, pravi odgovor na pitanje kako se preživljava neizvesnost bez lekova je kreativnost, to se ne odnosi samo na umetnike, nego na svako ljudsko biće koje hoda ovom zemljom. Mašta je najpotrebnija da odbraniš samog sebe, neku ideju o sebi, o svom životu, o svemu zajedno."³²

Marković i Cvijanović su metafore shvatanja politike kao izvorno iracionalne, zbiljski opasne i stihijske delatnosti. Politika kakva se danas vodi je s onu stranu razuma, otuđene od bilo kakvih razložnih i moralnih obzira, svedena na različite manifestacije nasilja i beskonačno neuspešne različite političke i ekonomske projekte.

Slika opozicije – između nedostatka političko-moralnog legitimiteta i stalnog pokušaja povratka u zonu političke relevantnosti

Imidž opozicije u nedeljnicima i uredničkim kolumnama dnevnih novina daleko je složeniji i prikazan je na više različitih ravni. Kod dnevnih novina i nedeljnika koji su kritični prema petooktobarskim pobednicima, Informer i Pečat, slika o opoziciji je izrazito negativna. U pomenutim štampanim medijima nema intervju pripadnika evroreformske opozicije, a jako mali, gotovo nikakav prostor se ne otvara ni za antievropsku opoziciju Vučiću koju čine DSS i Dveri. Šešelji i SRS nemaju isti status, ali nikako nisu i ne mogu biti miljenici ovih medija. Doduše, za razliku od petooktobarskih pobednika, radikali nisu politički stigmatizovani. Isto tako, slika o opoziciji je izrazito negativna po gotovo svim političkim pitanjima, uključujući tu i pitanje političkog i svakog drugog kredibiliteta opozicionih lidera podsećanjem na period kada su bili vlast, ili pak polemikom sa njihovim stavovima, otvorenim ili prikriivenim namerama. S druge strane, nedeljnici poput Vremena, NIN-a, Novog Magazina i Nedeljnika, daju nedvosmisleno podršku koja ne varira po sadržini, već prema intenzitetu. Kod radikalno kritičkih nedeljnika intenzitet podrške opoziciji je veći i on se ne meri samo otvaranjem prostora za stavove i interpretacije opozicionih lidera, već i snagom i radikalnošću negativne kampanje koja se vodi protiv Aleksandra Vučića i Srpske napredne stranke. Za razliku od Informera i Pečata, opozicioni lideri dobijaju ogroman prostor za izlaganje i obrazlaganje svojih stavova, čime politički i medijski zatvaraju mogućnost uticaja argumentacije i retorike vlasti, ne samo kod nevelike čitalačke publike nedeljnih novina, već pre svega, sužavaju uticaja vlasti na kapilarnu javnost. Iz ove i ovakve medijsko-političke konstelacije delimično proističe sukob između Vučića i „elite“.

32 Zoran Cvijanović, „Politiku ne možeš da pratiš bez bensedina,“ razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3442, str. 19

Kompleksnost imidža opozicije ogleda se u različitom pristupu problematici njenog delovanja i potencijala. Provladini štampani mediji, pre svih dnevni list Informer, i donekle Pečat, spornim vide njeno delovanje i potencijale. Istovremeno, opozicioni nedeljnici, posebno oni radikalno kritični prema vlasti poput Vremena i NIN-a, najčešće konstatuju javnomnjenjsku, odnosno političku nemoć, ali razvijaju i diskurs koji pokazuju demokratske deficite poretka, povremeno heroizujući njeno delovanje. Upadljivo je da u ovim detaljima sklonim nedeljnim novinama ne postoji gotovo nikakav kritički osvrt na delovanje evroreformske opozicije iz ne tako davnog vremena kada je bila vlast. Ova vrsta „zaborava“ nije slučajna, već svesno izabrana, budući da su kritički nedeljnici aktivan činilac u stranačkim polemikama, svojevrsni intelektualni suplement u teškoj i iscrpljujućoj borbi političkih aktera u Srbiji.

Posebnu ulogu u pridavanju negativne vrednosne komponente opozicionim strankama ima list Informer, kako u odnosu na tekstove koji se pojavljuju u dnevnom izdanju, tako i na uredničke kolumne Dragana J. Vučićevića. Vučićevićeve kolumne u moralno-političkom smislu problematizuju aktere na opozicionoj sceni, kao što kritički tretiraju i opozicione medije i nevladine organizacije, uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne teze ovih teza mogle bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji tvore pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija nema moralni kredibilitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspeha tranzicije u Srbiji; 2) u opoziciono nastrojenim štampanim medijima, a to je većina, aktuelna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim jedinim ciljem – da se što pre obori; 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti.

Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji kao činiocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Njegova kritika je uvek po principu ad hominem, strogo personalizovana, da bi bila ubedljivija. Zato se stigmatizuje određena ličnost, potcrtava se njen moralno-psihološki profil koji tu osobu čini nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu.

Pisanje glavnog i odgovornog urednika Informera relevantno je za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji iz tri međusobno povezana razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka iz njegovih tekstova takva je da održava interes za politiku kod niže obrazovanih slojeva, koji uglavnom kupuju i čitaju tabloide i predstavljaju veoma lojalne birače u izbornom procesu. Drugo, Informer je za sadašnju vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojeni mediji. I najzad, Informer je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

Jedna od polaznih pretpostavki Vučićevićevog pisanja je da se pojam političke opozicije ne vezuje strogo za političke partije koje u Parlamentu glasaju protiv vladinih političkih odluka, zakona i druge vrste inicijativa i predloga, već da je opozicija mreža različitih povezanih organizacija i javnih ličnosti. Reč je o savezu stranaka, NVO sektora, medija, javnih intelektualaca. Druga pretpostavka je specifično shvatanje politike koje Vučićević pripisuje opozicionim liderima i njihovim političko medijskim saveznicima. Politika je za opozicione lidere, u Vučićevićevoj vizuri, instrument za bogaćenje nekadašnje političke elite. U uslovima visokog siromaštva i objektivno oskudnih životnih šansi, ovakvo poimanje opozicije predstavlja pogonsko gorivo kampanje aktuelne vlasti i njoj bliskih medija. Upravo te kampanje proizvode bes, razočaranje ili indiferentnost kod opozicionih birača, a mogu da motivišu birače vlasti da spreče

restauraciju korumpirane političke elite sastavljene od petooktobarskih pobednika.

Treća pretpostavka Vučićevićeve interpretacije opozicije kao aktera politike je deficit njenog patriotizma, antiruski stav i bespogovorna lojalnost zapadnim silama. U ime dolaska na vlast i pokazivanja lojalnosti zapadnim državama, prema mišljenju glavnog i odgovornog urednika Informera, opozicione stranke su spremne da učine sve što je u datom političkom trenutku neophodno, od pokretanja različitih medijskih kampanja sve do akata koji idu pravcu destabilizacije Srbije kao države.

U sklopu sage o lojalnosti Zapadu variraju se dva uzajamno povezana momenta: odsustvo bilo kakve koherentne nacionalno odgovorne politike i distanca prema Rusiji, koja figurira kao saveznik Srbije u svakom smislu. Nekoliko primera iz tekstova objavljenih u Informeru mogu prikazati sve nabrojane karakteristike antiopozicionog diskursa. Ekstenzivno tumačenje pojma opozicije, kontekstualizacija stranačke borbe, bez obzira da li je reč o strankama ili drugim stvarnim ili potencijalnim rivalima vlasti, shvatanje politike kao instrumenta za lično bogaćenje, teške optužbe s onu stranu konvencionalne javne pristojnosti, isključiv ton u moralnoj osudi, personalno moralističko preispitivanje svakog opozicionog aktera, svi ovi elementi diskursa sklopljeni su u snažnu celinu, koja ima za cilj da ostane duboko utisnuta u svesti čitaoca koga treba neposredno i kontinuitetu podsticati na političko opredeljivanje.

Sadržinski gledano, Vučićevićev diskurs sastavljen je od uzajamno povezanih elementa koji u određenom kontekstu označavaju političke aktere, događaje i procese. Opoziciji je dodeljena izrazito negativna uloga. Najpre, ona nije demokratska jer hoće „vlast bez izbora“, zatim ona je „faktor političke nestabilnosti“, potencijalni generator „nasilja na ulicama, nalik Makedoniji, Ukrajini i slično“, ima sumnjivu „patriotsku opredeljenost“, moralna nesavršenost opozicionih lidera je nesumnjiva i radikalna. Srbiju tretira kao „zapadnu koloniju ili vazala“, finansijski je podržana novcem Rokfeler fondacije i novcem američkog milijardera mađarskog porekla Džordža Soroša... Istovremeno, kolumne glavnog i odgovornog urednika lista Informer nedvosmisleno podržavaju određene aspekte političkog programa i delovanja vlade Aleksandra Vučića, bilo da je reč o njenom spoljnopoličkom kursu balansa između Istoka i Zapada ili pak političkom pokroviteljstvu borbe protiv kriminala i korupcije. Razume se, sastavni deo Vučićevićevog pisanja je oštra polemika sa opozicionim medijima, tačnije medijima koji su kritički senzibilisani prema vlasti ili su otvoreno kritični prema Rusiji. Čitava tematika, pristup, retoričko-argumentativni zapleti, zaključci, oivičeni su atmosferom moralne panike i visoke tenzije na mikro, makro, pa čak i globalnom nivou. Političke suprotnosti između konkretnih ličnosti, stanovišta ili pak rivaliteti velikih sila na lokalnom ili svetskom nivou prikazani su fatalistički tenzično, sa određenom, ne baš malom, dozom ostrašćenosti i kategoričnosti u zaključivanju.

Zbog vremenske blizine predsedničkih izbora, upečatljivo je pisanje o potencijalnim opozicionim predsedničkim kandidatima, pre svega, Vuku Jeremiću i Saši Jankoviću. Opšti motiv u demaskiranju opozicionih aktera sveden je na varijaciju dva momenta – nedostatak moralnog kredibiliteta i političkog legitimiteta.

Nedostatak moralnog kredibiliteta opozicije ogleda se u više različitih aspekata. Prvo, opozicija sve što čini ili namerava da čini radi zbog usko shvaćenog interesa njenih predvodnika, domaćih tajkuna ili dela nevladinog sektora, ili pak čini zbog interesa zapadnih sila, pre svih SAD. Politiku, u Vučićevićevoj vizuri, pripadnici opozicije vide kao sredstvo za sticanje privilegija enormnih razmera ili namirivanja interesa

stranih mentora. Isto tako, opozicija, pre svega ona evroreformaska, lišena je utemeljenja u biračkom telu, te shodno tome ne prihvata demokratske izbore kao tekovinu, i pokušava da vlast stekne putem uličnih protesta. Čitav antidemokratski zaplet odvija se u senci globalnih previranja SAD i Rusije, čime se postiže davanje značaja događaju i podstiče stanje moralne panike i političke konfuzije. Karakteristično mesto u Vučićevićevom tekstu pokazuje ukrštanje malopre navedenih motiva: “Spasa nam nema, propasti nećemo. Ova od silnog ponavljanja već pomalo izlizana rečenica Nikole Pašića, koju je izgovorio usred Prvog svetskog rata u Nišu, gde je tada bila izmeštena srpska prestonica, i danas, posle sto godina, na ponajbolji način opisuje strašan istorijski usud našeg naroda i naše države. Stešnjeni između dva sveta, dve nepomirljive civilizacije i tri zakrvljene religije, uvek na udaru belosvetskih imperija mi, Srbi, nikada u istoriji nismo uspeli da izbegnemo veliki rat. Izgleda da ni ovoga puta nećemo. Ultimatum SAD i EU koji ističe u nedelju 9. oktobra u ponoć, a kojim se od Beograda traži da se za prazno obećanje evrounijatske šargarepe bespogovorno odrekne imovine ‘Telekoma’ na Kosovu i Metohiji, što bi naravno bio samo uvod u otimanje kompletne državne imovine u južnoj pokrajini vredne čak 200 milijardi evra (!?!), suštinski se ne razlikuje od austrougarskog ultimatum iz 1914. Dobro, ovaj sadašnji ultimatum nije direktno oročen ratom, niko nam bar zasad ne preti okupacijom, ali cilj je isti kao i pre 102 godine: uništiti Srbiju kao nezavisnu i suverenu državu! Nemojte samo, molim vas, imati nikakvih iluzija. Dogovor i savezništvo Srbije sa Zapadom danas više nisu mogući. Jer, zapadnim moćnicima naša zemlja ne treba kao država koja sama sobom vlada, već samo kao marionetska poslušnička teritorija u kojoj oktroisana vladajuća elita za ropsku porciju posnih čvaraka pokorno služi i sluša. Oni se neće zaustaviti sve dok se Srbija ne odrekne sama sebe, sve dok ne priznamo Kosovo, dok ne aminujemo ukidanje Republike Srpske i dok ne ‘zaratimo’ sa Rusijom. Šta kažete? To je nemoguće, to se nikada neće desiti? Slažem se. I zato je kaos u Srbiji neizbežan.”³³

Vučićevićev ton moralno-političke osude pojavljuje se i u odnosima sa drugim medijima, u konkretnom slučaju, dnevnim novinama Blic. Pišući povodom ruske isporuke oružja Srbiji, jedan od kolumnista Blica, Veselin Simonović, kritički se osvrnuo na ponuđeni ruski arsenal vazdušnog i kopnenog oružja, proglašavajući ga „zastarelim“ i „nepotrebnim.“ Protivodgovor Vučićevića stigao je po gotovo savršenoj meri propagandnog žurnalizma, koje angažuje i opredeljuje čitaoca: “Naravno, treba biti idiot, pa poverovati da je oberšturbanfirer Veselin Pigmej Simonović tek običan idiot. Ne, on je iz crnih tajkunskih i NATO fondova debelo plaćen da se pravi idiot i da pokuša da od Srba načini idiote. Jer valjda samo totalni idioti danas ne vide šta je sve Rusija učinila, šta sve čini i šta će tek učiniti za Srbiju. Samo idiot i imbecil može da poveruje da nam iskreni prijatelj i strateški saveznik može biti onaj ko nas je bombardovao, onaj ko nam je oteo Kosovo, onaj ko nam je od 2000. do 2012. u saradnji sa dosističkim zločincima temeljno opljačkao zemlju. Na kraju krajeva, samo idiot može da poveruje u glupavu NATO propagandu kojom nas svakodnevno zatrpavaju patriote čajtung ‘Blic’, njegov smrdljiv podlistak ‘Alo’ i ono reketaško zlo od ‘Kurira’! Istina je, da se na kraju razumemo, da je Vladimir Vladimirovič Putin isporukom ‘migova’, tenkova i najavljenom isporukom raketnih sistema ‘buk M2’ poslao jasnu poruku svim zlotvorima na Zapadu: Dalje ruke od Srbije, ona nikada više neće biti laka meta!”³⁴

U susret predsedničkim izborima, kao oblik preventivnog „specijalnog novinarskog rata“, urednik Informera je posvetio dužnu pažnju biografijama Vuka Jeremića i Saše Jankovića. Obojica su, pored toga što

33 Dragan J. Vučićević, „Kontrarevolucija“, Informer, 01. 10. 2016, str. 4

34 Dragan J. Vučićević, „Poljski kaluđer, Veselin pigmej i ruski ‘migovi’“, Informer, 24. 12. 2016, str. 4

su oslikani kao „jurišnici u ime i za račun zapadnih interesa“, prikazani i kao moralno sporne ličnosti. Saša Janković je prikazan kao zaštitnik građana koji nije zaštitio nijednog građanina, a istovremeno, potencirana je kontroverza oko (samo)ubistva njegovog prijatelja iz mladosti sa kojom je Janković konkretno povezan: “Čist je fenomen onaj Saša Janković, u narodu poznat kao Sale Prangija, onaj što već više od osam godina radi kao zaštitnik građana, mada nije poznat nijedan jedini građanin kome je on zaštitio bilo kakva prava, onaj što bi da se bavi politikom, ali da istovremeno prima mrsnu, državnu platu na položaju na kome je zabranjeno bavljenje politikom... Moglo bi, jelte, lako biti da je Sale Prangija Janković još onog 1. aprila 1993. godine, odmah posle ubistva Predraga Gojkovića, zavrbovan. Na primer, od strane istih onih koji bi sada, preko njega kao predsednika Srbije, da nam kroje kolektivnu sudbinu. I javite, molim vas, šturmbanfireru Veselinu Simonoviću, direktoru patriotiše cajtunga ‘Blic’, da ovo nije hajka i nije satanizacija. Ovo je samo insistiranje na istini. Hajku i satanizaciju sprovode oni koji se plaše istine. Lažni ombudsman Saša Janković, na primer.”

Priča o nedoslednosti Vuka Jeremića još je ilustrativnija. Ona podrazumeva neku vrstu ličnog sećanja urednika Informera na susret preko nekoliko godina. Tema razgovora bila je Kosovo. Prema Vučićevićevom svedočenju koje je u formi teksta podelio sa čitaocima, Vuk Jeremić je 2008. godine bio spreman da podrži politiku odricanja od Kosova i da se posveti uključivanju Srbije u evroatlanske strukture. Međutim, čitava stvar iz osnova se promenila, 2010. godine, kada je suočen sa mogućnošću neuspeha u DS-u, Jeremić odlučio da razmišlja o osnivanju sopstvene nacionalno-demokratske stranke. Poenta čitave priče je jednostavna: za Jeremića Kosovo nije suštinski važna vrednost, njegov značaj je relativan i vezuje se kontekst njegovog delovanja. Iz toga, čitaocu se sugerise da je Jeremić čovek sklon različitim političkim preobražajima i kao nepouzdan loš kandidat za predsednika. Opis susreta, vidljiv je u sledećem citatu: “Ima tome skoro 12 godina otkad me je Vuk Jeremić, tadašnji savetnik sveže izabranog predsednika Borisa Tadića, ubeđivao kako je za Srbiju najvažniji i najpreči posao da se što pre reši Kosova, jer da ga parafraziram – naša država može imati budućnost samo sa jasno definisanim granicama. Kada sam mu rekao da se Srbi nikada i nipošto neće i ne mogu odreći Kosova, jer bez Kosova nema i ne može biti Srbije, Vuk je poskočio iz svoje kožne fotelje i rekao mi da sam zaostao i zadržt i da moram da shvatim da je prosečnom Srbinu Kosovo daleko koliko i Albanija!?!”

- Mora biti, Vučko, da si ti sa Kosova?! – potegao je Jeremić ‘ključni argument’ u dokazivanju moje zatucanosti.

- Nisam ja, Vuče, rodom sa Kosova. Ali sam, baš kao i ogromna većina Srba, dušom sa Kosova... – odgovorio sam, na šta se Jeremić samo prezrivo osmehnuo i odmahnuo rukom... Osim na zvaničnim prijemima, nismo se više nikada sreli sve do potkraj 2010. A onda me je odjednom decembra te godine, jedno pet-šest dana posle poraza na izborima za potpredsednika DS, pozvao na ručak u restoran ‘Mitologija’. Te subote u rano poslepodne Vuk Jeremić, koji je sedeo preko puta mene, bio je sasvim drugi čovek. Zabavljen pušenjem debele kubanske cigare, govorio mi je kako ga je Boris ‘najstrašniji zajebao’ i da će mu, citiram – jebati majku pre ili kasnije (!?!). Posle ga je zanimalo moje mišljenje o tome kako bi Srbi reagovali ako bi on osnovao neku novu, demokratsku, nacionalnu stranku, a onda je počeo da mi drži govore o svetovnoj srpskoj zemlji, koje ne smemo nikada da se odrekemo. Pogađate, o Kosovu je govorio?! – Čekaj, bre, Vuče, pa zar me ti pre šest godina nisi ubeđivao da moramo što pre da se odrekemo Kosova?! Pa kad si ti to postao tako zaostao i zadržt?! – nisam izdržao a da ga ne upitam. – Joj, pusti to, bila su to druga vremena... – otpuhnuo je Jeremić ‘kohibu’, potpisao račun za ručak, naravno na teret

Ministarstva spoljnih poslova, i izjurio napolje. Nikada mi se više nije javio.³⁵

Uopšteno uzet, u kreiranju negativnog imidža opozicije korišćeni su različiti motivi od kojih se posebno izdvajaju – beskrupuloznost u političkoj borbi, skroman, gotovo nepostojeći moralni kredibilitet, politička nekompetencija, manjak patriotizma, ekstremna lojalnost Zapadu, pre svega SAD i EU.

Upečatljive konture istovetnog načina mišljenja, tačnije novinarskog pristupa i zaključaka o predsedničkim kandidatima opozicije, moguće je otkriti i u nedeljniku Pečat. U tom kontekstu, indikativan je stav glavnog i odgovornog urednika ovog lista Milorada Vučelića. On Jeremića i Jankovića naziva kandidatima koji bi svojom politikom ukinuli patriotsku i proruskku kartu Vučićeve politike i Srbiju približili njenom arheneprijateljima na Zapadu: “Sudeći po politici većine stranaka, a naročito onih demokratskih, da se zaključiti da bi odmah posle pobede na predsednički izborima trebalo menjati Ustav Srbije a pre svega njegovu preambulu o Kosovu i Metohiji. Morala bi se u novom ustavu istaći, to se valjda i podrazumeva, odredba o državnosti Vojvodine. Što se Preševa tiče, ne gine im bar autonomija i nema smetnji da to bude put do ‘prirodne Albanije’, što je samo slobodan prevod za Veliku Albaniju. Istovremeno, ne bi se pravile smetnje za funkcionisanje zajednice albanskih opština od Ulcinja do Preševa koje vode istom cilju. Paralelno s tim procesom moralo bi se odustati od Briselskog sporazuma i hitno priznati nezavisnost kosovske lažne države. Tako bi se, kako kažu, ‘rasteretila’ Srbija na svom evropskom putu. U tu svrhu bi se od Saveta bezbednosti UN zvanično zatražilo da poništi Rezoluciju 1244 i primi Kosovo u Ujedinjene nacije. Od Rusije bi se ultimativno zahtevalo da se odrekne prava veta u SB baš kao što se od nje od strane žutog režima već pismeno tražilo da prihvati EULEKS umesto UNMIK-a. Rusiju bi prethodno naš budući predsednik, učtivo ili neučtivo, zamolio ili primorao da se ne protivi prijemu Kosova u UNESKO. Novi demokratski predsednik će Skupštini Srbije podneti rezoluciju kojom se Rusiji nalaže da vrati Krim Ukrajini i svim sredstvima likvidira otpor u Donbasu.”³⁶

Postavljen u kontekst pomenutih (geo)političkih, tačnije političkih dilema, program opozicionog kandidata, prema mišljenju urednika Pečata je program odustajanja od državnih i nacionalnih interesa i kao takav neprihvatljiv za većinu građana Srbije.

Posebnu vrstu refleksije na opozicioni i širi kritički diskurs dala je kolumnistkinja Nedeljnika Ljiljana Smajlović. Ona se snažno suprotstavila dvema tendencijama u opozicionom diskursu – podeli na „umne“ i „neumne“, „kulture“ i „proste“ i trendu psihologizacije u kritičkoj interpretaciji Vučićeve politike. Ona jasno piše u tekstu „Mit o slabom lideru“ sledeće: “No strahovito me nerviraju dve stvari. Prva je snobizam ‘antivučićevaca’ koji građane Srbije dele na elitu i prostacine, pri čemu smo mi iz ‘kruga dvojke’ ovo prvo, dok su oni koji glasaju za Vučića prostaci i seljačine. Ali još više mi idu na živce svojom neumornom psihoanalizom premijera. Lepe mu psihijatrijske dijagnoze, umesto da nam lepo kažu šta bi oni na njegovom mestu drugačije uradili. Bi li i oni, primera radi, kupili ruske ‘migove’ ili bi, naprotiv, uveli sankcije Rusiji? Da li bi glasali za ukrajinsku rezoluciju u UN? Bi li radničku klasu zaštitili tako što bi nogom u zadnjicu iz Srbije proterali onu strogu i nepravednu južnokorejsku firmu koja investira u Vranju? Čitalac je sigurno uočio kako je frojdovski žargon preplavio politički govor. Vučić je egocentrični Narcis, infantilni, ‘pomahnitalo juvenilan’, pomalo šizofren, agresivan, autoritaran i patološki lažljiv.”³⁷

35 Dragan J. Vučićević, „Vuk u dve slike“, Informer, 29. 10. 2016, str. 4

36 Milorad Vučelić, „Predsednik“ Pečat, 16. 12. 2016, str. 2

37 Ljiljana Smajlović, „Mit o slabom lideru“, Nedeljnik, br. 259-260

Razume se slika opozicije nije isključivo negativna. Većina nedeljnika otvorena je za promociju gledišta opozicionih lidera koji gotovo redovno dobijaju intervjue na više strana. Isto tako, u korist opozicije su i detaljne analize aktuelnog političkog trenutka bilo iz pera, bilo u formi intervjua, različitih društvenih aktera (glumaca, reditelja, karikaturista, politikologa...) koji su direktno ili indirektno u korist „opozicione stvari“. Isto tako, mnoge naslovne strane i karikature iz osnova preispituju i čine problematičnim bilo koji potez vlasti, čineći njenog glavnog protagonistu Aleksandra Vučića moralno spornim i politički neprihvatljivim.

Ipak, postoje tri momenta koja valja izdvojiti u prilog pozitivne identifikacije sa opozicijom u moralno-političkom smislu. Opozicija je žrtva medijske torture vlasti, opozicija ima šanse da se vrati na društvenu scenu kroz nekonvencionalne oblike protesta, i opozicija je, za razliku od sadašnje vlasti, spremna da prihvati smenu vlasti kao prirodni deo političkog proces u demokratiji.

Ovom treba dodati i stalno potencirani narativ o institucionalnom nasilju nad opozicijom u Parlamentu Srbije, čime se kompletira diskurs (auto)viktimizacije opozicije kao političkog aktera. Pored manipulacije moralno povlašćenim statusom „žrtve“, opoziciono posmatranje sveta dobija i konture afirmacije nekonvencionalnih građanskih pokreta i inicijativa. Razlog za ovu vrstu medijsko-političke operacije sadržan je u oporog činjenici da sadašnje opozicione stranke nemaju dovoljnu privlačnost za biračko telo, te ih shodno tome moraju medijski podsticati drugi akteri. Jedan od promotera ovog političkog nauma je politikolog Filip Ejodus koji kaže: „Mislim da trenutno najveći potencijal imaju novi opozicioni pokreti koji se jasno ideološki konfrontiraju sa naprednjačkim režimom i koji na čelu imaju nove energične ljude sa neukaljanom reputacijom. Ove nove snage su uglavnom i mnogo veštije nego etablirane političke stranke u društvenim medijima i alternativnim oblicima mobilizacije čime mogu lakše da neutralizuju sve čvršću medijsku kontrolu i cenzuru. Među ovim novim pokretima pre svega mislim na nedavno osnovani Građanski front na levoj strani, Dveri na desnoj i Dosta je bilo u centru političkog spektra... Mislio sam da je jako važno da pokret 'Ne da(vi)mo Beograd' ponudi alternativu na gradskim izborima... Ključno za NDM BGD je da ponudi snažnu ideološku, estetsku, ekonomsku i političku alternativu projektu 'Beograd na vodi', i to je dovoljno.“³⁸

U prikazivanju slike o opoziciji važno je osvrnuti se na još jedan važan detalj, koji bi navodno, trebalo da pokaže suštinsku razliku između SNS i petooktobarskih stranaka. Reč je o odnosu prema pitanju smene vlasti. I dok je DS činila mnogobrojne greške, jedno je bilo izvesno, bila je spremna za mirni silazak sa vlasti. Iz postupanja sadašnje SNS-om predvođene vlasti, tako nešto se može izvesti kao zaključak zbog brutalizacije bilo javnog bilo političkog prostora. Ovu jetku moralno-političku osudu u javnom polju legitimisao je karikaturista Dušan Petričić: “Spadam među one koji misle da je Tadić glavni krivac što je Vučić došao na vlast, nemam dilemu oko toga, međutim, ljudi strašno zaboravljaju da postoji nekoliko 'sitnica' koje pokazuju suštinsku razliku između DS i ove stranke sada na vlasti. DS je bio na vlasti, izgubio izbore i uredno se sklonio sa vlasti, jasno poštujući svoj demokratski karakter – dok ovi nikada neće sići sa vlasti mirnim demokratskim putem, to je moralo biti jasno svakome ko ima tri grama mozga. Drugo, vrlo bitno, u vreme Miloševića i ovih koji su sa njim držali vlast je divljao kriminal, ubistva na ulici, pucanja, bombe, kriminalci, užas... Za vreme demokrata to se smirilo, a sada sa ovima na vlasti ponovo imamo divljanje, pucanje, ubijanje po Novom Sadu, Beogradu, džipove u Beloj Palanci... To su za mene vrlo značajne razlike. Presudne.“³⁹

38 Filip Ejodus, „Vreme je da neko upali svetlo“, Vreme, br. 1347, str. 16

39 Dušan Petričić, „Vučić me otpustio“, razgovor sa Oljom Bečković, NIN, br. 3432, str. 10

Za razliku od slike vlasti koja je u najvećem broju slučajeva gotovo u potpunosti odslikana u negativnim bojama, slika opozicije je diferenciranija i slojevita. Razume se, imidž opozicije je negativan u nedeljnicima i dnevnim novinama koje potpuno ili delimično podržavaju Vučićevu viziju i poteze. S druge strane, postoji niz bilo afirmativnih, bilo posredno afirmativnih stavova, koji se opoziciju kao aktera nastoje medijski i politički da redizajniraju i što pre je učine koliko-toliko konkurentom sadašnjoj vlasti.

Crna Gora na predizbornom raskršću – bezbednosna destabilizacija ili „predizborne „igre“ i „politički aduti“?

Izbori u Crnoj Gori značajno su odjeknuli u političkoj i široj javnosti u Srbiji. Razlozi su brojni, ali su dva ključna. Najpre, od izbornog nadmetanja se očekivalo da će dalje odrediti (geo)političku budućnost našeg suseda, tačnije pružiti konačan politički odgovor na pitanje da li će Crna Gora nastaviti svoju orijentaciju ka članstvu u NATO, ili će doći do geopolitičkog preokreta i odbacivanja NATO integracija. Pored pitanja o članstvu u NATO, kao „večita“ tema pokrenuta je i priča o istorijsko-političkom demisioniranju najuticajnijeg savremenog crnogorskog političara, Mila Đukanovića.

Dramatici i značaju ovih izbora na poseban način je doprinelo i hapšenje naoružane i organizovane grupe zaverenika, predvođene nekadašnjim komandantom srpske žandarmerije Bratislavom Dikićem. Prema navodima zvaničnih crnogorskih vlasti, pomenuti penzionisani policijski zvaničnik bio je deo šireg nastojanja da se izazovu oružani incidenti, tačnije da se na silu, uz pomoć demonstracija, na ulicama preuzme kontrola nad vlašću u Crnoj Gori.

Izborni rezultat koji je usledio bio je složen, međutim u korist vladajućeg DPS-a. Najjača crnogorska partija je na taj način, uz pomoć manjinskih stranaka i socijaldemokrata Ivana Brajovića, formirala novu vladu Crne Gore, na čelu sa Duškom Markovićem. Bez obzira na pobedu DPS-a i Mila Đukanovića, u recepciji i interpretaciji epiloga izbora, provlači se opori ukus nelagode zbog nove pobede prvog i najmoćnijeg čoveka crnogorske politike u poslednjih 25 godina.

Konstatovanje političkog fakticeta, uz konstantnu reprodukciju novinarske moralističke zlovolje, možemo iščitati u tekstu dopisnice Vremena iz Crne Gore, Dušice Tomović, koja piše: “Milo Đukanović, politički kameleon koji na vlasti opstaje već skoro tri decenije, koji je u međuvremenu bio i srpski nacionalista i Jugosloven i borac za nezavisnu Crnu Goru i ruski partner, igrao je na kartu NATO-a i dobio. Pokazao je i dokazao Zapadu da samo sa njim na čelu Crna Gora ulazi u NATO i pravi odstupnicu od viševekovnog prijateljstva sa Rusijom, šaljući poruku da je to važno i za region zbog ‘rastućeg uticaja Moskve’. Iako je na dan izbora preživio ‘pokušaj državnog udara’, kako provladini mediji nazivaju čudno hapšenje bivšeg komandanta srpske Žandarmerije Bratislava Dikića i još 19 srpskih državljana osumnjičenih za terorizam, Đukanoviću će ovog puta ipak biti potrebno više napora (alhemije) da obezbedi i formira stabilnu većinu sa kojom bi mogao da vlada do sljedećih izbora, redovno planiranih za 2020. Sa silnom predizbornom mašinerijom i uz popriličnu podršku državnih organa i budžetskih sredstava, Đukanović je uspeo da dođe do nešto više od 40 odsto glasova.“

Interpretacije događaja u Crnoj Gori nisu bile van granica onoga što je očekivano. Kretale su se u već definisanim, nacionalnim i dnevopolitičkim stereotipima, koje dosledno reprodukuju domaće nedeljne novine. Zbog uključenosti službi bezbednosti Srbije povodom incidenta sa Dikićevom grupom, interpretacija izbornog procesa u Crnoj Gori imala je i karakteristike dnevopolitičke recepcije postupanja ovdašnjih vlasti, što je čitavom izbornom procesu u Crnoj Gori neminovno dalo lokalni, specifično srpski medijsko-politički podtekst. Odnosno, usledilo je medijsko relativizovanje smisla i značenja svih pojedinačnih događaja, bilo da je reč o interpretaciji izbornog rezultata, bilo da je reč o interpretaciji uloge Dikićeve grupe i njenog planiranog, a ne realizovanog, poduhvata.

Izborni rezultat u Crnoj Gori oktobra 2016. godine, posmatran je u dvema uzajamno povezanim i suštinski zavisnim, političkim i šire geopolitičkim ravnima – kroz odnos vlasti i opozicije i odnos između pro-NATO i anti-NATO političkih snaga. Kada je reč o prvom aspektu crnogorskih izbora, vladajući DPS je osvojio desetak hiljada glasova manje nego na prethodnim izborima, s tim što je nastupio bez koalicionog partnera, stranke Ranka Krivokapića, koja se podelila u dva tabora – Krivokapićevo krilo i krilo predvođeno Ivanom Brajovićem. Oba tabora jedinstvenog SDP-a zadržala su parlamentarni status.

Opozicija je prošla daleko slabije od onog što je očekivala, te je usled gotovo endemske ideološke heterogenosti i nužnosti pakta sa nacionalnim manjinama zarad ostvarenja cilja ostala bez manevarskog prostora da svrgne Đukanovića. Značajno interesantniji je podatak koji pokazuje da, uprkos oštroj podeli na vlast i opoziciju u Crnoj Gori, broj glasača koji su glasali za pro-NATO opciju u Crnoj Gori značajno raste u odnosu na prethodne izbore, te je čak preko 20.000 glasača više podržalo tu opciju. Ovu okolnost faktički konstatuje i novinar proruski nastrojenog Pečata, Nikola Vrzić koji piše: „Pogledajmo nedeljni rezultat i na ovaj način. Pre četiri godine, na prethodnim parlamentarnim izborima, lista na kojoj je bio DPS na svojoj platformi NATO integracija osvojila je 168.290 glasova, a sada je za DPS glasalo 158.301 crnogorskih birača. Ali NATO partije su zapravo u dobitku u odnosu na pre četiri godine, jer su onomad, 2012. godine, na zajedničkoj listi s DPS-om bili i današnji SDP i socijaldemokrate koje tada u sadašnjem obliku nisu postojale, što znači da ćemo pravo raspoloženje na ovogodišnjim izborima uhvatiti tek ako DPS-ovim glasovima (158.301) dodamo i glasove SDP-a (19.997) i socijaldemokrata (12.447). Rezultat je, ako smo dobro sabrali, 190.745, odnosno 22.455 glasova pro-NATO snagama više nego pre četiri godine. Bez obzira na veće ili manje izborne nepravilnosti i kupovinu glasova, ovo danas jeste većinsko raspoloženje Crne Gore, i sa tim svi treba da se pomirimo taman koliko nam se ne dopada što se crnogorski državni i nacionalni identitet grade u negiranju srpskog. Ali to nije čudno; ako bi svoj posebni nacionalni identitet pokušavali da izgrade bez suprotstavljanja srpskom, došli bi do zaključka da su ipak Srbi, no to je već tema za neku drugu priliku.”⁴⁰

Uprkos navedenoj činjenici – primatu stranaka orijentisanih ka NATO u crnogorskom Parlamentu – Vrzić dolazi do, najblaže rečeno, kontraintuitivnog i logički problematičnog zaključka. Naime, on tvrdi da uprkos značajnoj političkoj i finansijskoj investiciji Rusije u crnogorsku opoziciju i medije koji su je podržavali, ruska politika u CG nije pretrpela poraz, niti je dobila podstrek, jer je stanje ostalo isto kao što je bilo i pre izbora: “Rusi nisu izgubili utoliko što ništa sada nisu ni imali da izgube; nije se posle ovih izbora Crna Gora obrela na putu evroatlantskih integracija već njime nastavlja da ide. Ali nisu Rusi ni dobili, to je činjenica... Poredak ostaje u zatečenom stanju, što znači da jedini nov momenat – nov u

40 Nikola Vrzić, „Milov gambit“ Pečat, br. 442, str. 7

odnosu na četvrtvekovni trend stavljanja čitavog Balkana pod američku šapu, ponekad odevenu u evropsku rukavicu – ostaje srpska pobeda u Bosni i Hercegovini, izvršena referendumom u Republici Srpskoj. Amerikanci su sad u Crnoj Gori dobili utešnu nagradu jer su sačuvali ono što je već odavno njihovo, ali to samo znači da glavna bitka ostaje bitka koja se bje za Srbiju.”⁴¹

Pored navedene analize izbornog rezultata, još jedna tema je bila u žiži interesovanja srpskih medija. Reč je o famoznom upadu organizovane i naoružane grupe, predvođene Bratislavom Dikićem. Umesto analize činjenica vezanih za organizaciju i delovanje ove grupe, beogradski štampani mediji su tretirali čitav događaj direktno ga izbornu kontekstualizujući. Tako novinar Pečata Slobodan Ikonić, nakon nabiranja činjenica i različitih interpretacija vezanih delovanje Dikićeve grupe, tvrdi da je samo njeno postojanje i objava snimaka hapšenja njenih pripadnika bio jak izborni adut Đukanovićevog DPS-a: „Hapšenje navodne terorističke grupe iz Srbije, kao i publicitet koji je ovaj čin dobio u danu održavanja parlamentarnih izbora u Crnoj Gori, trebalo je da budu važan izborni adut, svojevrsni doping za ‘pregrejane’ crnogorske glasače.”⁴²

Tako okolnost hapšenja potencijalno opasne naoružane grupe ljudi, moralno sumnjivih i politički opasnih namera, nije shvaćena kao oblik nužne državne prevencije potencijalnog oružanog sukoba i mogućeg podrivanja države, već je predstavljena u kontekstu politikantsko-nacionalističke fabule koja, direktno ili indirektno, optužuje aktuelnu crnogorsku vlast. U tom kontekstu Nikola Vrzić piše: “Koliko je na ovu Đukanovićevu pobjedu, makar i relativnu, uticala epizoda s bivšim komandantom srpske Žandarmerije Bratislavom Dikićem i njegovim izbornim hapšenjem? To, naravno, nikada neće moći precizno da bude izračunato. Baš kao što, barem za sada, neće biti sasvim jasno – sve i ako ima poprilično osnova da se posumnja – šta je tačno Dikić pokušavao ili nije pokušavao da uradi tog izbornog dana u Crnoj Gori. Ali od samog početka potpuno je jasno da je hapšenje penzionisanog generala srpske policije i njegovih (navodnih) saradnika tokom izbornog dana, svojom medijskom upotrebom, za cilj imalo dodatnu mobilizaciju Đukanovićevog biračkog tela i popravljanje rezultata njegove partije. I to je možda najžalosniji utisak o stanju svesti u današnjoj Crnoj Gori: crnogorski birači mobilisu se na antisrpskim i na antiruskim osnovama, umesto da je obrnuto. Šta li bi na to rekli Njegoš, Sveti Vasilije Ostroški, junaci Mojokovačke bitke...?”⁴³

Zanimljivo je da sličan interpretativni model u tumačenju događaja oko crnogorskih izbora, tačnije uloge Dikićeve grupe, ima i nedeljnik Vreme. Iako je Vreme od svog osnivanja u vrednosno-političkoj orijentaciji proevropski i reformski nedeljnik, ugao gledanja na događaje u Crnoj Gori ni po čemu se ne razlikuje od gledišta koje zastupa nacionalistički, evroskeptični i proruski Pečat. Antiđukanovićevski diskurs Vremena stapa se i sa radikalno kritičkim diskursom prema sadašnjoj vladi Srbije koju predvodi Aleksandar Vučić, a odnosi se na složenu i kontroverznu problematiku crnogorskih izbora, računajući događaje koji su im prethodili i one koji su usledili.

Suštinski se nadovezujući na nit zaključivanja koju sledi novinar Pečata Slobodan Ikonić, već citirana novinarska lista Vreme iz Podgorice, Ružica Tomović, pored uhapšenog i penzionisanog generala Dikića

41 Isto, str. 8

42 Slobodan Ikonić, „Kec iz rukava,” Pečat, br. 442

43 Nikola Vrzić, „Milov gambit,” Pečat, br. 442, str. 7-8

Милов гамбит

Никола Врзић 21/10/2016 Друштво, БРОЈ 442 1. коментар

Пише Никола Врзић

На недељним изборима у Црној Гори уздрмана је власт Мила Ђукановића, али је учвршћена подршка уласку Црне Горе у НАТО

Недељни избори у Црној Гори нису се завршили онако како смо се надали и завршили су се онако како смо желели, без крви и без сукоба дакле, што значи да нисмо изгубили оно што нисмо ни имали и да нисмо изгубили оно што смо још имали да изгубимо, а то су мир и какав-такав привид стабилности у региону који је кудикамо бољи од стварних сукоба у региону. Другим речима, како ствари сада стоје, Мило Ђукановић, после 27 година проведених на власти, и даље остаје чињеница у Црној Гори, нашем некадашњем другом оку у глави...

Pečat, 21. 10. 2016.

kao politički „adut“ Mila Đukanovića uvodi i premijera Srbije Aleksandra Vučića: „Dok nove vlade u Podgorici nema ni u naznakama, deo opozicije odbija da prizna rezultate izbora, da prekрати vrijeme narodu željnom novih nastavaka u serijalu ‘Državni udar’ potrudili su se prvo glavni specijalni tužilac za organizovani kriminal i korupciju Milivoje Katnić, a onda i srpski premijer Aleksandar Vučić. Obojica su, tvrde, dali sve od sebe da Crnu Goru sačuvaju od terorizma i da premijeru Milu Đukanoviću ni dlaka sa glave ne fali dok se ne završe izbori. Prema Katniću, smijenjeni komandant srpske Žandarmerije Dikić, uz logistiku nindža-ravnogoraca, obučених ribara, krojača i keramičara, zamalo je Crnu Goru zavio u crno... Nakon toga su se u Crnoj Gori neizvesnost i strepnja mogli rezati nožem, sve dok punih osam dana nakon navodnog državnog udara i pet nakon što je Katnić olakšao dušu, Vučić nije saopštio da je zapravo on i niko drugi sačuvao glavu Đukanoviću. Vučić tvrdi da su se na Đukanovića bili namerili mnogo opasniji od Dikića i ostale bratije, neko koji je računao na pomoć ‘inostranog elementa’. Građani Crne Gore su u skoro stoprocentnom odzivu bili ispred malih ekrana prateći Vučićevo live obraćanje naciji u ponedjeljak, 24. oktobra. Na kraju su svi bili zadovoljni: opozicija Vučićevom tvrdnjom da nijedan političar nije bio umiješan u navodni državni udar, da Dikić na kraju i nije tako opasan, odnosno da državnog udara nije ni bilo, a provladini mediji su slavili još jednu potvrdu da je Đukanoviću maltene život visio o koncu uoči izbora, sve dok Srbija nije sprečila katastrofu. Slavlje su im malo pokvarili Vučićevi navodi da ‘u slučaj nisu upleteni ni političari iz Srbije, niti iz Crne Gore’, što su mediji pod direktnom kontrolom Đukanovića objavili dan ili dva nakon izbora. Ko, kad, kako, zbog čega... manje je važno.“⁴⁴

Tomovićeва insistira na tezi da izazivanja, tačnije simulacija „državnih udara“, predstavlja važan segment tehnologije vlasti Mila Đukanovića. Tu metodu je najmoćniji crnogorski političar koristio više puta tokom dvoipodecenijske vladavine, i svaki put epilozi bezbednosno-političke destabilizacije su ili izostali ili su bili problematični, premda je (zlo)upotreba državnih udara uvek, po pravilu, donosila korist Đukanoviću. U kontekstu dokazivanja svoje teze, Dušica Tomović se poziva na „slučajeve“ iz 1994, 1997, 2006 i 2008. godine.

Nastup srpskog premijera Aleksandra Vučića na pres konferenciji povodom otkrića srpskih službi bezbednosti da je planirana akcija protiv crnogorskog državnog vrha predvođenog Milom Đukanovićem, dopuna je priče o izborima u Crnoj Gori. Premijer Srbije napomenuo je da je, pored Dikićeve grupe, postojala još opasnija grupa zaverenika koja je uz odgovarajuću logistiku bila spremna da dovede u pitanje politički i bezbednosni poredak u Crnoj Gori. Vučićeva konferencija za štampu izazvala je negativnu reakciju u radikalno kritičkim krugovima. Ovi novinarski krugovi su čitavu „stvar oko destabilizacije Crne Gore“ posmatrali sa приметnom dozom ironizirajuće skepse, nastojeći da u drugi plan stave analizu činjenica vezanih za moguće podriivanje ustavnog poretka, te da primarno istaknu svoju prenatlašenu (negativnu) opsesiju Vučićevim medijskim nastupom.

Pravi primer ovakvog pristupa je novinar Vremena Miloš Vasić: „Nismo saznali ni ko su ti ljudi uhvaćeni ovde na osnovu ‘elemenata inostranosti’ (štogod to značilo); jesu li zadržani na 48 sati, jesu li predati tužilaštvu i uopšte kakav je njihov krivično-pravni status, kao ni za ‘američkog špijuna’. Sve u svemu, kao da živimo u vanrednom stanju potpunog bezakonja i revolucionarne pravde – kakve-takve. Da li to ima veze ili nema sa crnogorskim izborima i panikom namerno izazvanom sa ove ili sa one strane – takođe ne znamo, mada razni ‘analitičari’ imaju razne teorije, kao i obično. Cela priča od ponedjeljka uveče, me-

⁴⁴ Ružica Tomović, „Crna Gora – ‘Državni udari’ Mila Đukanovića – Dva oka u glavi“, Vreme, br. 1347

đutim, deluje krajnje konfuzno i protivrečno. Sada više nisu oni, nego su ovi; nema više 'ravnogoraca' iz Zubinog Potoka, mada ima nekog neimenovanog 'bašibozuka' za koji ne znamo ko su i odakle su; koje i kakve 'uniforme' i sredstva veze? Ko su ti ljudi, s kime su bili na vezi, šta su hteli? Nema odgovora, a pravi se gromoglasna konferencija za novinare. U normalnom svetu, gde imaju normalne vlade, takva posla prvo se završe, pa se posle prave pres konferencije sa gotovim rezultatima na izvol'te. Zašto se Vučić po ko zna koji put zatrčava pre vremena, nepromišljeno i lakomisleno – mi ne znamo. Ima teorija da je on svestan da mu rok trajanja polako ističe, ali sve i da je tako – u šta sumnjamo – to nije baš najbolji način.⁴⁵ Na kraju, umesto analize slučaja destabilizacije Crne Gore u izbornom danu, Vasić čitaocu doslovno skreće pažnju analizom kvaliteta konferencije za štampu premijera Vučića: "To mu nije trebalo, sve zajedno; bolje bi mu bilo da tu konferenciju nije ni sazivao, kad već nema šta da kaže."⁴⁶

Nešto respektabilniji odnos prema konferenciji za štampu srpskog premijera povodom bezbednosnih pitanja vezanih za Srbiju i Crnu Goru, pokazao je Nikola Vrzić, premda je hipotetički zaključak u pogledu inspiratora odnosno organizatora oružane grupe koja je iz Srbije pretila crnogorskom premijeru, najblaže rečeno, čudan. Doduše, on u svoju analizu, uključuje i posetu vrhovnog ruskog obavestajca Nikolaja Patruševa.

Prema Vrziću, u špijunsko-bezbednosnu igru koja je mogla da ima tragičan kraj za crnogorski državni vrh upleten je Zapad, a ne Rusija, bez obzira na antiruski karakter crnogorske politike i protivljenje ove zemlje članstvu u NATO: "Ako je Srbija šefu svih ruskih tajnih službi pohvatala tajne agente koji su se spremali da proizvedu neku vrstu haosa u Crnoj Gori, da li bi on, samo nekoliko dana kasnije, Srbiji predložio potpisivanje memoranduma o razumevanju iz njegove oblasti interesovanja kakav Rusija ima – evo ključnih reči – 'sa najpoverljivijim partnerima'? Pitanje je retoričko, odgovor očigledan. Postoji tu još nešto što ne deluje logično. Ako je, naime, u Crnoj Gori zaista planiran državni prevrat, ko bi preuzeo vlast? Vučić, podsećamo, reče da u zaveri nema ni srpskih, ali ni crnogorskih političara, i crnogorska istraga ovu njegovu tvrdnju dosad nije opovrgla. Pa, ko bi, onda, preuzeo vlast? Ako je državni udar zaista planiran. Zbog ove nedoumice, ali i zbog toga što nam se, iz razloga koje smo naveli, ruski faktor koji je uhvaćen u Srbiji čini kao manje verovatna mogućnost, pogled upravljamo na drugu stranu, zapadnu. Treće ionako nema. Dakle, da li je onaj element inostranosti – zapadni element? To bi, za početak, objasnilo zašto nema nikoga ko bi preuzeo vlast u državnom udaru; državni udar nije ni planiran nego neka vrsta incidenta, ozbiljnijeg ili manje ozbiljnog, krvavijeg ili manje krvavog. Kakav bi bio cilj takve operacije, lansirane iz Srbije koju je Srbija uspešno sprečila jer operacija nije lansirana? Da se Srbija op-tuži za izazivanje haosa u Crnoj Gori, da se uvuče u konflikt čije bi posledice bile nesagledive i koji nam, podrazumeva se, nimalo nije potreban. S tim u vezi, strašno bismo voleli da saznamo čije su (policijske? vojne?) oznake imale one zaplenjene uniforme koje je Vučić spomenuo... Ovakav pokušaj destabilizacije Srbije (udarom na Crnu Goru) zamisliv je i zato što bi predstavljao logičan nastavak pojačavanja zapadnog političkog i parapolitičkog pritiska na Srbiju, koji se ogleda, naročito, u iznenadnom pooštravanju kosmetskih uslova (ultimatum u vezi sa sporazumom o telekomunikacijama, Trepča, unošenje novih i nepovoljnih uslova u pregovarački okvir za kosovsko Poglavlje 35, pretnje stvaranjem vojske 'Kosova'...) kojima je cilj konačno slamanje srpskog otpora evroatlantskim namerama na Balkanu."⁴⁷

45 Miloš Vasić, „Crna Gora, CIA i špijuni u rukama,” Vreme, br. 1347, str. 6

46 Isto, str. 7

47 Nikola Vrzić, „Špijunski rat na Balkanu,” Pečat, br. 443

U analizi izbornog procesa u Crnoj Gori, posebno dramatičnih događaja u danu glasanja, prisutna je tendencija promene fokusa, zanemarivanja činjenica i šira dnevno-politička, odnosno ideološka kontekstualizacija. Po svojoj motivaciji, načinu obrade i ishodima, medijska analiza crnogorskih izbora značajno je oslonjena na negativnu moralno-političku konotaciju koja se pridaje Milu Đukanoviću i DPS, proatlantskom opredeljenju Crne Gore i u krajnjoj instanci, političkom partnerstvu između Đukanovića i Vučića. Korektni odnosi srpskog i crnogorskog lidera nalaze se na „liniji medijske vatre“ bilo proevropskih, bilo nacionalističkih nedeljnih novina. Isto tako prisutna je i tendencija relativizacije smisla i značenja bezbednosnih pretnji i njihovih političkih motiva i ishoda.

Trampomanija – Dve Amerike i Dve Srbije

Pojava i pobjeda Donalda J. Trampa izazvale su veliku pažnju, posebno što su u svetsku politiku unele neočekivano veliki nivo neizvesnosti, s obzirom na izazovima bremenitu sadašnjost i uvek otvoreni horizont budućnosti. Od samog početka pa sve do iznenadne pobjede nad demokratskom kandidatkinjom Hilari Clinton, Donald Tramp je sinonim za kontroverzu. Politički i medijski kontroverzni njujorški milijarder podelio je američko društvo, ali i svet. Podela je duboka i oštra i gotovo malo koga ostavlja ravnodušnim. Suprotnosti između Trampovih kritičara i pobornika nisu ni samorazumljive, ali su iznad svega sigurno nepomirljive. Duh dubokih podela na Trampovce i anti-Trampovce, odrazio se i na našu političku i medijsku scenu. I dok je u jednom značajnom delu dnevnih novina, pre svih tabloida, razvijana teza o Trampu kao političaru koji generisati geopolitičke promene i osnažiti poziciju Srbije i srpskog naroda u celini, u nedeljnicima je gotovo do detalja preneti američka i opšta svetska atmosfera. Rečju, kroz pisanje domaće nedeljne štampe lako i jednostavno se može rekonstruisati čitav dijapazon pitanja i nedoumica koje pokrenuo Tramp, kao što se može prilično autentično reprodukovati duh i slovo različitih pristupa i opredeljenja koje je Trampova pobjeda podstakla i podstiče širom sveta, posebno u SAD. Ako bi se zasebno posmatrali pristupi i vrednosna opredeljenja nedeljnih novina u analizi i interpretaciji Trampove pojave i trijumfa na novembarskim izborima, onda je moguću detektovati tri različita pristupa: 1) liberalno-vrednosno negativni, 2) objektivističko-vrednosno neutralni i 3) tradicionalističko-konzervativni afirmativni.

Pod liberalno-negativnim podrazumeva se pristup i vrednosno opredeljenje prema Donaldu Trampu koje ga posmatra kao političara koji supstancijalno dovodi u pitanje privrženost demokratsko-liberalnoj političkoj kulturi i praksi, ujedno ga proglašavajući za neprijatelja slobodnog tržišta na globalnom nivou, moćnog finansijskog sektora, vrednosnog pluralizma i američkog liderstva u promociji demokratije u svetu. Pod objektivističko-neutralnim pristupom podrazumeva se vrednosno neutralnu analizu Trampovog izbornog uspeha. Reč je o vrednosno neutralnoj analizi aktera i okolnosti, bez ikakvog dubljeg političko-vrednosnog konteksta. Tradicionalističko-konzervativni afirmativni pristup bazira se na ideji da je pojava Trampa demisioniranje liberalne demokratije, njenog vrednosnog supstrata, kao i opravdana suspenzija u osnovi globalističke neoliberalne ekonomske politike.

Radikalno negativni liberalni pogled na Trampa gotovo da je kristalno jasno prikazan u nastupu sociologa Jove Bakića, koji je povodom pobjede kandidata republikanaca na predsedničkim izborima 2016. izložio faktore njegovog političkog uspona i karakteristike njegovog liderstva: "Ovo je prvi put da kritika dolazi zdesna i da taj radikalno-desničarski ideološki momenat ima svoj jasan pandan u Evropi. Problem

koji postoji, po meni, jeste slabost liberalno-demokratskog sistema, s jedne strane, i duboka kriza kapitalističkog društveno-ekonomskog sistema, s druge. Građani ne samo Srbije nego čitavog evropskog kontinenta i SAD, suočeni su sa ogromnim rastom društvene nejednakosti, gde jedna uska oligarhija određuje uslove života najvećem delu društva, i ljudi su zbog toga nezadovoljni. To nezadovoljstvo dobija svoj politički izraz u različitim demagozima koji govore narodu ono što on želi da čuje. Nude se jednostavna i laka rešenja u okviru radikalno-desničarske ideologije, i u tom smislu treba govoriti o skretanju udesno građana širom sveta, a naročito u Evropi i SAD. U suštini, Amerikanci su glasali u korist jednog od najbogatijih građana jer su pali na njegovu socijalnu demagogiju, i još više na ksenofobičnu demagogiju. Ali ono što je interesantno jeste da takav čovek dobija izbore. To govori o jako lošem stanju zdravlja jednog društva, a takvo stanje, nažalost, vrlo je rašireno i u Evropi.⁴⁸

Istovremeno, Tramp se identifikuje sa vođom koji podseća na autoritarne desničarske lidere iz tridesetih godina prošlog veka: „Kod Trampa su prepoznatljive osnovne ideološke crte radikalne desnice: isključivi nacionalizam, ksenofobija i autoritarnost. U tom smislu on je privlačan svim ljudima u Evropi i SAD koji su tako ideološki usmereni.”⁴⁹

Daleko politički oštrij, precizniji i konkretniji, s obzirom na razloge Trampove pobeđe, ali i u pogledu nesavršenosti njegovog mandata, bio je Željko Pantelić iz Nedeljnika. On Trampovu pobeđu vidi kao negativnu evoluciju američke politike, sugerišući moguć prigovor njegovoj vladavini: “Kao što se to događa u tzv. banana republikama, izraz koji često upotrebljavaju Amerikanci (pisac O. Henri rodonačelnik je te definicije) u pejorativnom smislu, tako će u Vašingtonu ovih dana predsednikova deca odlučivati ko će dobiti posao u Beloj kući i administraciji, a onda će da preuzmu rukovođenje porodičnim biznisom. Vrišteći konflikt interesa bio je malo pominjan u izbornoj kampanji ali će, u to nema sumnje, biti Trampova Ahilova peta tokom predsedničkog mandata. On je na izborima pobedio zahvaljujući sloganima, bez programa, bez vizije, osim da osvoji vlast, šireći strah i budeći u ljudima najniže pobude, ksenofobiju, rasizam, strah i paranoju.”⁵⁰

Još jači jezik oponiranja novom predsedniku SAD, potpuno u duhu levo-liberalnih političkih provokatora i medijskih „atentatora“ raspoznatljiv je u kritičkoj interpretaciji Trampovog političkog uspona, koju je ponudio novinar Nedeljnika Srđan Jovanović Maldoran: “Ako je Klintonova zlo, mora biti da je njen protivnik dobro – prost, jasan crno-beli svet koji političari desne orijentacije razvijaju i podržavaju. I uspeavaju. U utorak 8. novembra 2016. godine planeta zemlja je, kako se čini, stavila krunu na svoju glupost pošto je jedan ksenofobni, seksistički, rasistički, narandžasti pajac uspeo da nastavi liniju Linkoln – Ruzvelt – Kenedi... Tramp. Jedan klovn postao je predsednik jedne od najmoćnijih zemalja na navedenoj planeti, zemlje sa enormnim nuklearnim naoružanjem. Zvuči nadrealno, zvuči jezivo, zvuči nemoguće. Kao da je film ‘Idiotokratija’ Majka Džadža iz 2006. preko noći postao – dokumentarac... Tramp je svojevremeno bio jedan od predvodnika takozvanog ‘birter’ pokreta – gomile poluobrazovanih rasista koji su sebe ubedili da Barak Obama nije rođeni Amerikanac, a neretko i da je u tajnosti musliman (ostaje pitanje akademske debate šta je od toga ‘lošije’ za ‘birtere’).”⁵¹ Pored rasizma, seksizma i homofobičnosti, libe-

48 Jovo Bakić, „Šta spaja Trampa, Vučića i Šešelja“, Vreme, br. 1350, str. 12

49 Isto, str. 12

50 Željko Pantelić, „Trampova banana republika“, Nedeljnik, br. 253, str. 20

51 Srđan Jovanović Maldoran, „(Ne)svesno udesno“, Novi Magazin, br. 290, str. 18

Nedeljnik, 10. 11. 2016.

ralno nastrojani novinari, zameraju Trampu i socijalno-ekonomsku demagogiju, tačnije lažna obećanja o podršci radnicima, deindustrijalizaciji zemlje, što je uočivo u sledećem citatu: "Populizam je i obećanje otvaranja velikih javnih radova i smanjivanje poreza istovremeno. Trampova ideja je da privatne kompanije i pojedinci finansiraju radove a da im se zato omoguće velike poreske olakšice. Ne treba biti veliki mag pa shvatiti ko u toj priči na kraju plaća cenu. Da bi zadovoljio republikance koji su alergični na finansiranje iz budžeta javnih radova, Tramp se uzda u privatne izvore finansiranja, ali da bi ih privukao, obećava velike poreske olakšice (znači, manje popunjavanje budžeta), što u konačnom zbiru dovodi do, više-manje, istog rezultata, ali dobro zvuči: smanjuju se porezi a povećavaju javni radovi. Još kad bi bilo izvodljivo."⁵²

Gotovo zajednički imenitelj u analizi Trampove pobeđe bilo je povezivanje iste sa nizom desničarskih pokreta i stranaka koje dobijaju na zamahu u Evropi poslednjih godina: "Postoji još jedna neizbežna, a negativna posledica Trampove pobeđe po EU, a to je da je ona već ohrabrila demagoge i pobornike čvrste ruke širom kontinenta. Već nekoliko dana nakon američkih izbora, u Bugarskoj je za predsednika izabran proruski kandidat Rumen Radev; u Austriji predstoje ponovljeni predsednički izbori, a sledeća godina je izborna i u Holandiji, Francuskoj i Nemačkoj. U svim pobrojanim zemljama, izuzev u Nemačkoj, ekstremno desni kandidati su ako ne sigurni dobitnici, u najmanju ruku izraziti favoriti."⁵³ Još radikalniji u oceni implikacija Trampove pobeđe na svetska dešavanja bio je već pomenuti Srđan Jovanović, koji smatra da je skandal i diplomatska čestitka novom izabranom predsedniku SAD: "Iskustvo iz Srbije nam govori da desničar koji dođe na vlast, i kada popusti, upropasti državu. Šta sada, dakle? Potrebno je samo ne držati zatvorena usta. Političari širom sveta počeli su da 'čestitaju' Trampu, neki od njih čak i da se ulizuju, umesto da glasno osude ludilo koje je zahvatilo SAD. Stalno se govori o 'dijalogu' sa desničarom, kao da ista ume da vodi dijalog. Da li je bilo potrebno da Jevreji tridesetih 'uđu u dijalog' sa Adolfom Hitlerom, možda? Nije potreban dijalog, potrebna je borba protiv atavizma i zaostalosti."⁵⁴

Objektivističko neutralni pristup Trampovoj pobeđi nije bio dominantan, ali nije izostao u analizi Trampove iznenadne pobeđe. Razume se, tekstovi koji pišu sa značajnom dozom nepristrasnosti, racionalno i uz osvrt na činjenice u sadašnjoj medijskoj, ali i široj duhovnoj konstelaciji vremena u kome živimo, nisu ni atraktivni i česti. No, povodom Trampa ih je bilo, a šta je najzanimljivije, i gotovo paradoksalno, oni su odnosili i na uticaj Trampove pobeđe na odnose Srbije i SAD, kao i na uticaj iste na šire prilike na Balkanu. Indikativna je u ovom kontekstu, realistična procena sociologa Jove Bakića: "Generalno, ništa bitnije se neće promeniti što se Srbije tiče. Pojedinačnik nikada ne kreira sam spoljnu politiku, nego se time bave čitavi timovi ljudi. A i ti spoljnopolitički timovi su međusobno povezani tako da postoje veze između demokrata i republikanaca, i to su zapravo njihove spoljnopolitičke škole koje se ne menjaju od dana do dana. Ozbiljne zemlje uopšte, a velike sile naročito, spoljnopolitičke strategije formulišu za decenije unapred. Politiku prema prostoru bivše Jugoslavije formulisali su 1991–1992, kada su odlučili da se Jugoslavija raspadne i da mora da se raspadne po republičkim granicama. Tada je to takođe imalo značaj tzv. demonstracionog efekta, kao pokazna vežba kako Sovjetski Savez treba da se raspadne, tj. da Rusija ne sme da menja granice nekadašnjih država SSSR. Zbog toga je dobrim delom i doneta odlu-

52 Željko Pantelić, „Trampova banana republika,” Nedeljnik, br. 253, str. 22

53 Dejan Anastasijević, „Narandžasta senka nad Evropom,” Vreme, br. 1350

54 Srđan Jovanović Maldoran, „(Ne)svesno udesno,” Novi Magazin, br. 290, str. 20

ka, onda kada je konačno odlučeno da se Jugoslavija raspadne, da se mora raspasti po tim šavovima."⁵⁵ Primer ovakvog čitanja Trampove pobeđe možemo naći u tekstu Ivana Vejvode „Amerika suočena sa sobom”. On jasno detektuje političke i šire socijalno-ekonomske faktore za dolazak na vlast kontroverznog njujorškog milijardera. Politički, Tramp je reakcija na moralno-politički debakl političke elite u Vašingtonu i nedostatak vere, tačnije latentni prezir prema finansijskim brokerima i bankarima na Vol Stritu. Ujedno, Trampova pobeđa ima i karakteristike socijalnog bunta obespravljenog radničkog i nižeg srednjeg sloja, koji je lišen socijalne sigurnosti i pristojnog nivoa životnog blagostanja.

U pogledu političkih i socijalno-ekonomskih faktora, Vejvoda je možda najprecizniji na sledećem delu teksta: „I pored nepoznanice koju u svakom pogledu predstavlja Donald Tramp, veruje se da su prevagnule parola 'Želim da isušim močvaru (politike) u Vašingtonu' i najava vraćanja fabrika u SAD i 'dostojanstva' radničkoj klasi, onima koji su gubitnici globalizacije. Na birališta su izašli upravo ljudi u ruralnim sredinama, u predgrađima nekada velikih industrijskih centara, gde je tokom poslednjih decenija došlo do deindustrijalizacije."⁵⁶

Ista vrsta analitičkog pristupa prikazana je u tekstu Momčila Pantelića u kome se konstatuje da je izabrani američki predsednik dobio manje glasova od svoje protivkandidatkinje Hilari Klinton, ali je elektorski sistem izbora predsednika omogućio Trampu da postane predsednik. Ovu okolnost Pantelić ne koristi kao osnovu za potkopavanje demokratskog legitimiteta Trampa, već je smatra da proizvodom utemeljenih i delotvornih pravila igre, koja po svoj prilici, uzimajući u obzir, trenutni odnos političkih snaga neće biti promenjen, premda neki razlozi za tako nešto postoje u neposrednoj istoriji predsedničkih trka u SAD: "Činjenica da se izborni nesklad ispostavlja već drugi put u poslednjih pet nadmetanja za Belu kuću, svakako će pojačati argumente i akcije za ostvarivanje demokratskog principa 'jedan čovek, jedan glas'. Da bi se 'zastareli sistem' modernizovao potreban je, kažu, ustavni amandman, za koji dosad nije bilo dovoljno političke volje. Promena volje ne može se očekivati među republikancima koji će sada, prema postojećem sistemu osvojenim predsedničkim mandatom i održanom dominacijom u oba doma Kongresa, ponovo izdejstvovati i 'idejnu prevagu' u Vrhovnom sudu. A i nemaju razloga da menjaju sistem prema kojem je u oba poslednja slučaja, sada kao i 2000, pobedio njihov republikanac s manjim brojem glasova, a više elektora."⁵⁷

Konzervativno-tradicionalistički afirmativni pristup Trampovoj pobeđi prisutan je u antizapadnoj štampi, posebno u proruskom i antiglobalističkom nedeljniku Pečat i dnevnim novinama Informer. Tramp se identifikuje sa potencijalno novi svetskim liderom koji može svet da oslobodi dve stege – dominaciji liberalnog pogleda na svet i američkog intervencionizma. Njegov izbor šansa je za savezništvo sa Rusijom, zajednicu suverenih nacionalnih država, novi model privređivanja, te oslobađanje od „stega” ideologije političke korektnosti. Uz to Tramp je u očima srpskih nacionalista i rusofila „neko ko je porazio omražene Klintonove”. To je, prema njihovom mišljenju, vrednost po sebi.

O istorijsko-političkoj misiji Donalda Trampa, rečito piše Filip Rodić, novinar Pečata. On jasno ukazuje da je novi američki predsednik šansa za samooslobođenje zapadnog sveta, svojevrsni politički inovator

55 Jovo Bakić, „Šta spaja Trampa, Vučića i Šešelja,” Vreme, br. 1350

56 Ivan Vejvoda, „Amerika suočena sa sobom”, Novi Magazin, br. 290, str. 10

57 Momčilo Pantelić, „Sada kao i 2000,” Novi Magazin, br. 290, str. 18

i čovek čije vizije dokazuju nepobitnu istorijsku istinu o krah u liberalizmu. Ideološki narativ o post-liberalnom i mogućem trampovskom svetu, uočiv je u sledećem stavu: "SAD često, s pravom ili pogrešno, nazivaju 'liderom slobodnog sveta'. Sada, s pobedom Donalda Trampa na predsedničkim izborima, Amerika ima šanse da makar postane 'lider oslobađanja zapadnog sveta'. Da li će ispuniti svoja obećanja, sada se ne može znati, ali već je jasno da Trampov uspeh predstavlja pobjedu slobode nad političkom korektnošću, pobjedu izolacionizma nad intervencionizmom, naroda nad moćnicima iz senke."⁵⁸

Paralelno sa eksplikacijom Trampove istorijsko-političke vizije kreira se i mit o Trampovom heroizmu o dnevopolitičkoj borbi za primat u američkoj unutrašnjoj politici: "Tramp je pokazao da se uprkos krajnje neravnomernim polazištima sistem može pobediti. Protiv sebe je imao medije, istraživanja javnog mnjenja, Hilari Klinton i njenu stranku, svoju stranku, bivše predsednike, celokupnu elitu. Na putu do pobjede je prvo porazio 16 suparnika u trci za republikansku nominaciju, a potom ne samo Hilari Klinton i njenu porodičnu dinastiju već i dinastiju Buš. Zbog svega ovoga manje je bitan neizvesni deo onoga što nam Trampova pobjeda donosi, odnosno to da li će on ispuniti svoja obećanja ili ne. Bitno je da je njegovom kampanjom srušen mit o bipolarnosti u američkom političkom životu i okončano ono što je suštinski zaista bio jednopolarni sistem. Rušenje jednopolarnosti u najvećoj svetskoj sili pruža nadu da će jednopolarnost biti srušena i u drugim državama i u svetu uopšte."⁵⁹

Trijumf Trampa omogućen je svojevrsnom intelektualnom inercijom i jalovošću medijskih, akademskih i političkih krugova u susretu sa realnošću koja se neminovno i neopozivo nametala nove i teže izazove: "Snage zapadnog poretka skupa sa čitavom armijom teoretičara i analitičara pokazuju da više i ne poseduju pojmove i sposobnost da izvrše uvid u stvarnost svojih društava ili sveta. Oni su stalno zaprepasčeni, zatečeni i razočarani... te povratkom Rusije kao sile na svetsku pozornicu, te 'bregzitom', te izmenjenom ulogom Kine, a sada i Trampovom pobedom. Nisu sposobni da primete od kakvih su sve nepravdi i zala napravili sistem i da je narod duboko nezadovoljan ne ovim ili onim nego baš ovakvim vladajućim kapitalizmom. Ova armija teoretičara bez ostatka je u slepoj službi postojećem. Ništa na vreme nisu uočili, bez ikakve političke i intelektualne invencije i sposobnosti da prepoznaju društvene probleme oni taljigaju putevima puke inercije. I kada ishod nekog procesa nije u saglasnosti sa njihovim predrasudama, oni se svom silom obrušavaju na one koje su im zasmetali da potvrde svoja predubeđenja. Svakodnevno se vrše istraživanja javnog mnjenja i ankete iz kojih je potpuno iščileo svaki realitet pa otud i lažne prognoze. Društvena stvarnost i izvorno i temeljno nezadovoljstvo ljudi su potpuno maskirani masom epifenomena i zasuti lažnim alternativama i političkom korektnošću o koju se Donald Tramp, prkoseći, drastično ogrešio."⁶⁰

Da se u Trampa polažu velike nade i investiraju ne mala politička očekivanja, posebno u ideološkom smislu, ali i u pogledu konkretne političke akcije bilo u Americi, bilo na globalnom nivou, pokazaće Nikola Vrzić, jedan od viđenijih novinara nedeljnika Pečat. On pobjedu Trampa smatra bitnom zbog njegove više nego pristojne komunikacije sa Vladimirom Putinom, kao i zbog duhovne „srodnosti“ političkim i istorijskim nazorima dvojice ideologa konzervativne Amerike i konzervativne Rusije, Stivena Benona i Aleksandra Dugina.

58 Filip Rodić, „Novi šerif u gradu,“ Pečat, br. 445, str. 7

59 Isto, str. 9

60 Milorad Vučelić, "Tramp," Pečat, br. 445, str. 4

U pogledu prozora mogućnosti za rusko-američku političko-istorijsku spregu, Vrzić konstatuje da je za Rusiju poželjno što je Amerika odbacila izborom Trampa, neoliberalnu političku i ekonomsku paradigmu: "Ali i Tramp je konzervativac. I njegovi birači daju prednost konzervativizmu i tradiciji... Za Rusiju je od izvanredne važnosti što je liberalizam pretrpeo strašan poraz u samom svom središtu. Jer, ako su Amerikanci odbacili liberalnu globalizaciju – Rusija utoliko nema razloga da se sa njom definitivno ne rastane. Ako Trampov Vašington ne bude imao radikalno atlantistički 'dnevni red', zbog čega ne bi sarađivao u borbi protiv Islamske države ili u suprotstavljanju drugim formama terorizma? Na kraju krajeva, ako se Tramp – u skladu sa svojim predizbornim obećanjima – usredsredi na SAD, on može postati američki evrozajac, to jest – kontinentalista."⁶¹

Istovremeno Trampova pobjeda podrazumeva i projektovanje očekivanja da će po ugledu na svojevremeno komunističku Internacionalu, biti pokrenut pokret suverenističkih i konzervativnih stranaka koje će svojim vođenjem država dodatno uticati i ubrzati formiranje novih odnosa između država u svetu: "Zbi- lja, reklo bi se, postoji ovde neka tajna (ili ne baš sasvim tajna) veza između Donalda Trampa i Stivena Benona, Vladimira Putina i Aleksandra Dugina, Najdžela Faradža, Marin le Pen, Gerta Vildersa, dodajmo njima i Viktora Orbana koji je od srca pozdravio Trampov trijumf... Globalni Pokret čajanka iliti nezvanič- na tradicionalistička, suverenistička internacionala koja se sve uspešnije suprotstavlja soroševskom (neo)liberalnom svetskom poretku koji je zacario posle pada Berlinskog zida i želi da nam ukine nacionalne identitete i suverenitete... Globalisti protiv suverenista, liberalisti protiv tradicionalista, pljačkaši protiv opljačkanih... posle Bregzita i Trampovog trijumfa – a dodajmo im i, s globalnog stanovišta sitne, ali ne i sasvim nevažne pobjede proruskih predsedničkih kandidata u Bugarskoj i u Moldaviji, Rumena Radeva i Igora Dodona – evidentno je da se ova borba kreće u smeru koji dosadašnji vlasnici naših sudbina i svetskog poretka nimalo nisu priželjkivali. I nadajmo se da Najdžel Faradž – koji je Trampovu pobjedu opisao kao 'prvi stvarni udarac liberalnom establišmentu koji, zajedno sa svojim prijateljima u velikom biznisu i u velikim bankama, dominira svetom u poslednjih nekoliko decenija' – da Faradž ne greši kada upozorava da 'demokratska revolucija nije završena. Predstoji još mnogo šokova. Godina 2017. može da nas iznenadi kao što nas je iznenadila i 2016', i da će se ostvariti prognoza Marin le Pen: 'Evropa slobodnih nacija biće rođena.' A tada ćemo i mi, ovde u Srbiji, mnogo lakše disati..."⁶² Dakle, kao što poslednje navedena rečenica sugeriše, Trampova pobjeda shvaćena je kao poželjni ishod mogućim posledicama po „našu“, tačnije "srpsku stvar".

Interpretacije Trampove pobjede eho su šireg globalnog konteksta u kome dominira nepomirljiva suprotnost između levice i desnice, liberala i konzervativaca. Nakon ideološkog vakuma nastalog nakon ekonomske krize 2008. i istorijskog demisioniranja liberalizma, Trampova pobjeda došla je kao prostor mogućnosti za reinenciju ideoloških sporova u javno-političkom polju.

Nakon Trampa i nasuprot Trampu, očigledno je da je potreban nemali misaoni napor da stvarnost koja je sve dinamičnija i složenija, što jasnije i potpunije misaono zahvati. Stare paradigme očigledno više nisu delotvorne, a kratka i aktivna renesansa konzervativizma nije zasigurno rešenje u globalizovanom svetu.

61 Nikola Vrzić, „Globalna revolucija protiv globalizacije,“ Pečat, br. 446

62 Isto, str. 12

5

O autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna think-tank organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naporima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, Institut je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijentelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitoring medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. Ebart je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Čurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart, jedinstvene medijske dokumentacije u Srbiji. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u Politici od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevedena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa Lettre International u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost. Autor je knjige "Hajka - analiza medijske kampanje protiv Vlade Zorana Đinđića".

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i Filip Višnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Saradivala je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (CAR project 2011-2012), UN Women (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarijom za ljudska i manjinska prava (2012 - 2013, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evaluaciji medija u Srbiji za Strategic marketing/IPSOS (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju Jigsaw Communications, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za Marten Board International, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

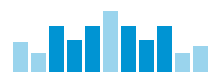
Snežana Bajčeta, doktorandkinja Fakulteta političkih nauka

Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka

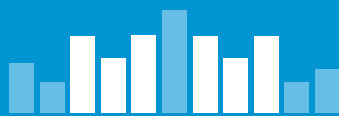
Milica Oros, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Katarina Vukajlović, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

Mina Dimitrovski, diplomirani novinar, Fakultet političkih nauka

MEDIJAMETAR

MEDIJAMETAR